

**SAĞLIKLI KENTLER BİRLİĞİ
9.YIL KONFERANSI**

“KENTSEL YAŞAMDA DEĞİŞİM VE YENİ EĞİLİMLER”

**2-3-4 EKİM 2013
KARŞIYAKA**

KONFERANS KİTABI

Bursa - 2014

SAĞLIKLI KENTLER BİRLİĞİ
9.YIL KONFERANSI

**“KENTSEL YAŞAMDA DEĞİŞİM
VE YENİ EĞİLİMLER”**

2-3-4 EKİM 2013
KARŞIYAKA

Birinci Baskı
Baskı Yılı: 2014

ISBN NO:
978-605-85824-4-6

BASKI
İmak Ofset

Tasarım ve Yapım
Erguvan Tanıtım

Bursa - 2014

*Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği yayınıdır. İzinsiz çoğaltılamaz ve basılamaz.

ÖNSÖZ

Sağlıklı Şehirler Ağı'nın tüm kentleriyle birlikte 2009 yılından bu yana süren Dünya Sağlık Örgütü Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağı V. Faz'ını geride bırakırken, DSÖ Avrupa Ağı'ndan alınan bilgi ve belgeler doğrultusunda VI. Faz için çalışmalar devam ediyor.

DSÖ'nün aktif bir üyesi olan Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği, üye kentlerimizi yeni yaklaşım ve yöntemlerle karşımıza çıkacak olan VI.Faz' a hazırlamak, VI. Faz'ın üyelik süreci ve amaç ve hedefleri ile ilgili bilgilendirmek amacıyla hızlı bir bilgi akışı sağlamaktadır.

Bu maksatla 2-3-4 Ekim 2013 tarihlerinde Karşıyaka'da bir araya geldiğimiz 9.Yıl Konferansı Birliğimiz için çok verimli bir buluşma olmuştur. "Kentsel Yaşamda Değişim ve Yeni Eğilimler" başlığında gerçekleştirilen konferansta VI. Faz'la birlikte sağlıklı kent yaşamını destekleyecek yeni yaklaşım ve öneriler 3 farklı oturumda değerlendirilerek yoğun bir hizmet temposu içerisinde bulunan belediyelerimize yol göstermek amacıyla aktarılmıştır. Bununla birlikte program kapsamında, yenilikçi ve kent yaşamına katma değer sunmaları sebebiyle Sağlıklı Şehirler En İyi Uygulama 2013 Ödülü'ne layık görülen projelerin sunumları da katılımcılarımızla paylaşılmıştır.

Son derece kapsamlı bir içerikle hazırlanarak kentlerimize farklı bakış açıları sunan 9.Yıl Konferansı, Birliğimizin Uludağ Üniversitesi ile birlikte ülkemize kazandırdığı Türkiye'de iller bazında kent ve kentli sağlığı ile ilgili önemli verileri haritalarla ortaya koyan "Kent Sağlık Göstergeleri" kitabının da tanıtımına vesile olmuştur.

Sağlıklı kentler hareketinin Sağlık 2020 vizyonu doğrultusunda gelişimine katkı sağlayan 9.yıl Konferansında yer alan tüm bildirileri her zaman başvurabileceğiniz bir kaynak sağlamak için bu kitapta bir araya getirerek sizlere sunmaktayız.

Verdiği bilgilerle bizleri aydınlatan tüm konuşmacılarımıza ve katılımcılarımıza teşekkür eder, bir sonraki buluşmamızda aynı heyecanla bir araya gelmeyi dilerim.

Saygılarımla.

Recep ALTEPE

Sağlıklı Kentler Birliği Başkanı
Bursa Büyükşehir Belediye Başkanı

BAŞLARKEN

Dünyadaki gelişmeleri takip ederek sağlıklı kent oluşumunu ilgilendiren güncel konuları ele aldığımız Birlik Buluşmaları sonrası yeni bir yayınımla karşınızdayız. Danışma Kurulu Üyelerimizin değerli katkılarıyla düzenlediğimiz oturumlarda konularında uzman akademisyenlerden farklı bakış açılarını bir arada dinleme fırsatı buluyoruz. Karşıyaka Belediyesinin ev sahipliğinde gerçekleşen 9. Yıl Konferansında yapılan sunumları topladığımız ve yerel yönetimlere yol gösterici çalışmaları içeren bu kitabı sizlerle paylaşmaktan memnuniyet duyuyorum.

Yerel yönetimleri yakından ilgilendiren hızlı kentleşme ve bunun sebep olduğu kentsel yaşamdaki sorunların tartışıldığı oturumlarda kentsel yaşam tarzları ve kent yönetiminde yenilikçi ve insan odaklı yaklaşım konuları ele alındı. Dünya nüfusunun yarısının kentlerde yaşadığı günümüzde kent sağlığı, kentli sağlığı gibi konular bilindiği üzere Sağlıklı Şehirler Projesinin ortaya çıkış sebebi olmuştur. Bu doğrultuda sağlıklı çevre koşulları, ekolojik dengeler, sürdürülebilir toplumsal yarar, insan odaklı hizmetler ve mekansal tasarımlar yerel yönetimlerin eylem planlarında öncelikli konular olarak yer almaktadır.

Kentsel yaşamda değişimlerin ve yeni eğilimlerin tartışıldığı oturumlarda engelsiz bir yaşam için neler yapılabileceği ve evrensel tasarım kavramının bu yaşam içinde nasıl yer alabileceği, obezite ve şımanlıkla mücadele konusunun eylem planlarındaki yeri, ulaşım planları içerisinde bisiklet kullanımı ve kent planlamasının merkezine çocukların yerleştirilmesi gibi konular ele alınmıştır. Üniversitelerden akademisyenlerce yapılan sunumların yanında her yıl olduğu gibi Sağlıklı Şehirler En İyi Uygulama Yarışmasında ödüle layık görülen projeler katılımcılarla paylaşılmıştır.

Konferansta ayrıca ülkemizde ölçülebilir kent sağlık göstergeleri ile yerel ve merkezi yönetimlere yol gösterici veriler ve değerlendirmeler sağlamak amacıyla hazırlanan 'Kent Sağlık Göstergeleri' çalışması anlatılmıştır. Eşitsizlikleri görmek açısından önemli olan çalışmanın nasıl başladığını, hangi verilere ulaşılabildiğini ve bu verilerden hangilerinin sağlıklı bir şekilde değerlendirilebildiği katılımcılara paylaşılmıştır.

Tüm çalışmalarımızda olduğu gibi bu yayınımların hazırlanması için her türlü imkanı bize sunan Sağlıklı Kentler Birliği Başkanı ve Bursa Büyükşehir Belediye Başkanımız Sayın Recep ALTEPE'ye, bu organizasyona ev sahipliği yapan Karşıyaka Belediye Başkanı Sayın Cevat Durak'a ve ekibine ve buluşmalarımızın içeriğinin hazırlanmasında bizlere her alanda desteklerini sunan Birlik Danışma Kurulu Üyelerine, oturumlara sunumları ile katılan değerli akademisyenlere ve üye belediyelerimize en içten teşekkürlerimizi sunuyoruz.

A. Nalan FİDAN

Bursa Büyükşehir Belediyesi, Etüd ve Projeler Dairesi Başkanı
Sağlıklı Kentler Birliği Müdürü

İÇİNDEKİLER

DANIŞMA KURULU.....	9
KONFERANS PROGRAMI.....	11
AÇILIŞ KONUŞMALAR.....	13
BİLDİRİLER	30
I.OTURUM: KENTSEL YAŞAM TARZINDA ÇEŞİTLİLİK	31
YÜRÜNEBİLİRLİĞİN MEKANSAL ÖLÇÜTLERİ: KARŞIYAKA, İZMİR ÖRNEĞİ	32
KENTLERİN SÜRDÜRÜLEBİLİR ULAŞIM PLANLARI İÇERİSİNDE BİSİKLET KULLANIMI ESKİŞEHİR ÖRNEĞİ	37
ENGELSİZ KENT – EVRENSEL TASARIM	42
KENTSEL YAŞAMDA ÇOCUK ODAKLI YAKLAŞIMLAR	48
II. OTURUM: KULLANICI – İNSAN ODAKLI YAKLAŞIMLAR.....	55
TARİHİ KÜLTÜREL MİRAS ÇALIŞMALARINDA KATILIMCI YAKLAŞIMLAR	56
ORDU İLİ TELEFERİK ALT ÜST İSTASYON PROJESİ VE ÇEVRE DÜZENLEMESİ İLE	
TELEFERİK 3.AYAK ADA PARK ÇEVRE DÜZENLEMESİ VE İLK ADIM ANITI.....	62
ORYANTİRİNG ENGEL TANIMAZ.....	66
KARŞIYAKA’DAN BİR NEFES.....	70
III. OTURUM: GÜÇLÜ KAMUSAL YAŞAM – YENİLİKÇİ YAKLAŞIMLAR	75
E – KATILIM VE İZMİR BELEDİYELERİ.....	76
SAĞLIKLI KENTLERİN VE KENTSEL DİRENCİN OLUŞTURULMASINDA YENİLİKÇİ YAKLAŞIMLAR	82
TARİHİ TİCARET BÖLGELERİNDE YAŞANABİLİRLİK VE YAŞAYABİLİRLİĞİN SAĞLANABİLMESİ İÇİN BİR MODEL ÖNERİSİ...	86
KONFERANS FOTOĞRAFLARI - AFİŞ TASARIMLARI	93
TEKNİK GEZİ FOTOĞRAFLARI	102

DANIŞMA KURULU

Erdem SAKER

Bursa Büyükşehir Belediyesi Eski Başkanı

Prof. Dr. Handan TÜRKOĞLU

İTÜ Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlaması Bölümü Bölüm Başkanı

Prof. Dr. Nilüfer AKINCITÜRK

Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dekan Yardımcısı
Mimarlık Bölüm Başkanı, Yapı Bilgisi Anabilim Dalı Başkanı

Prof. Dr. Barış MATER

İstanbul Üniversitesi Coğrafya Bölümü Fiziki Coğrafya Anabilim Dalı Başkanı

Prof. Dr. Cengiz GİRİTLİOĞLU

İTÜ Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü

Prof. Dr. Hasan ERTÜRK

Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü
Kentleşme ve Çevre Sorunları Anabilim Dalı Başkanı

Doç. Dr. Emel İRGİL

Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı Öğretim Görevlisi

Doç. Dr. Ertuğrul AKSOY

Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi Toprak Bilimi ve Bitki Besleme Bölümü Öğretim Üyesi

Doç. Dr. Ali Fuat AYDIN

İTÜ Çevre Mühendisliği Bölümü İnşaat Fakültesi Dekan Yardımcısı

Yrd. Doç. Dr. Arzu BAŞARAN UYSAL

Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölüm Başkanı

Yrd. Doç. Dr. Alpaslan TÜRKKAN

Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Mehmet Ali MERİÇ

Bursa Su ve Kanalizasyon İdaresi Eski Genel Müdürü

KONFERANS DÜZENLEME HEYETİ

A.Nalan FİDAN, Sağlıklı Kentler Birliği Müdürü
Melike SUCU, Halkla İlişkiler Uzmanı
Mine LAYIÇ, Kurumsal İletişim Uzmanı
Murat AR, Şehir Plancısı
Ercüment YILMAZ, Mütercim Tercüman

KONFERANS PROGRAMI

3 EKİM 2013 Perşembe

- 09.30 Açılış Konuşmaları
- 10.00 Sağlıklı Kentler Birliği 19. Olağan Meclis Toplantısı
- 11.00 Sağlıklı Şehirler En İyi Uygulama Ödül Töreni
- 11.15 Kahve Arası
- 11.30 Sağlıklı Kentler Birliği Kent Sağlık Göstergeleri Çalışması
- Doç. Dr. Emel İRGİL, Yrd. Doç. Dr. Alpaslan TÜRKKAN- Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı

14.00 I. OTURUM: Kentsel Yaşam Tarzında Çeşitlilik

- Oturum Başkanı Prof. Dr. Hasan ERTÜRK, SKB Danışma Kurulu Üyesi
- Doç. Dr. Hatice AYATAÇ, İTÜ Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlaması Bölümü- “ENGELSİZ KENT- EVRENSEL TASARIM”
- Doç. Dr. Ebru ÇUBUKÇU, Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlaması Bölümü- YÜRÜNEBİLİRLİĞİN MEKANSAL ÖLÇÜTLERİ: Karşıyaka, İzmir Örneği (Çubukcu E., Hepgüzel B., Tümer B., Önder Z.)
- Doç. Dr. Ayşen ÇELEN ÖZTÜRK, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi – “KENTLERİN SÜRDÜRÜLEBİLİR ULAŞIM PLANLARI İÇERİSİNDE BİSİKLET KULLANIMI/ESKİŞEHİR ÖRNEĞİ”
- Yrd. Doç. Dr. Selen DURAK, Uludağ Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü – “KENTSEL YAŞAMDA ÇOCUK ODAKLI YAKLAŞIMLAR”
- 15.30 Teknik Gezi (808 Konut, Şantiye Tesisleri, Gençlik Merkezi, Mavişehir Tay Park)

4 EKİM 2013 Cuma

09.30 II. OTURUM: Kullanıcı / İnsan Odaklı Yaklaşımlar

- Oturum Başkanı Prof. Dr. Feza KARAER, Uludağ Üniversitesi Çevre Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi
- Doç. Dr. Arzu ÇAHANTİMUR, Uludağ Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü - “TARİHİ KÜLTÜREL MİRAS ÇALIŞMALARINDA KATILIMCI YAKLAŞIMLAR”
- Nurdan KARADENİZ, Ordu Bld.- Sağlıklı Şehir Planlaması Kategorisi En İyi Uygulama Ödülü Sunumu
- Emine ÖZTÜRK, Osmangazi Bld.- Sosyal Sorumluluk Kategorisi En İyi Uygulama Ödülü Sunumu
- Feyza NURKAYA, Karşıyaka Bld.- Sağlıklı Çevre Kategorisi En İyi Uygulama Ödülü Sunumu

11.00 Kahve Arası

11.15 III. OTURUM: Güçlü Kamusal Yaşam / Yenilikçi Yaklaşımlar

- Oturum Başkanı Doç. Dr. Tülin VURAL ASLAN, Uludağ Üniversitesi Mimarlık Bölümü – “TARİHİ TİCARET BÖLGELERİNDE YAŞANABİLİRLİK VE YAŞAYABİLİRLİĞİN SAĞLANABİLMESİ İÇİN BİR MODEL ÖNERİSİ
- Prof. Dr. Emrah ORHUN, İzmir Üniversitesi Yazılım Mühendisliği Bölüm Başkanı - “E- KATILIM VE İZMİR BELEDİYELERİ”
- “Yrd. Doç. Dr. Seda KUNDAK, İTÜ Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü – “SAĞLIKLI KENTLERİN VE KENTSEL DİRENCİN OLUŞTURULMASINDA YENİLİKÇİ YAKLAŞIMLAR”
- 12.30 Kapanış
- 13.00 Öğle Yemeği
- 14.30 Şehir Turu (Karşıyaka Çarşı Gezisi)
- 16.00 Ayrılış

AÇILIŞ KONUŞMALARI

* Bu kitapta yer alan açılış konuşmaları konferansta alınan video kayıtlarının yazıya aktarılmasıyla oluşturulmuştur.

CEVAT DURAK **Karşıyaka Belediye Başkanı**

Değerli Başkanım,

Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği'nin değerli belediye başkanları, değerli meclis üyeleri, değerli katılımcılar, değerli basın mensuplarımız ve değerli konuklarımız hoş geldiniz. 9. Yıl Konferansı ve Genel Kurul dolayısıyla sizleri kentimizde ağırlıyor olmaktan dolayı duyduğum gurur ve mutluluğu dile getirerek konuşmama başlamak istiyorum.

Sağlıklı, güvenli ve düzenli bir kent yaratma hayaliyle bir araya gelmiş belediyelerden oluşan Sağlıklı Kentler Birliği'nin değerli üyeleri; konferansımızın, deneyimlerimizi paylaşma, ortak projeler geliştirme ve ihtiyaçların çözümünde güç birliği sağlama noktasında, olumlu sonuçlar doğurmasını diliyorum. Ev sahibi olarak, iki gün boyunca sizleri ağırlayacağımız Karşıyaka'mızdan bahsetmek istiyorum. 1984 yılında ilk kez, bağımsız bir belediye olan Karşıyaka, yıllar içinde, iki kez bölündü. 2009 yılında yaşanan bölünme öncesinde, 550 bin olan nüfusumuz, bugün 325 bine gerilemiş bulunmaktadır.

Coğrafyamız ise, Çiğli ve Bayraklı ile sınırlıdır. Güneyde İzmir Körfezi, kuzeyde de Yamanlar Dağı ile çevrelenen Karşıyaka'mızın, kentleşme anlamında, gelişim alanı oldukça sınırlıdır. Sahip olduğumuz coğrafya nedeniyle, büyüme şansımızın olmamasına rağmen, göç almaya devam ediyor olmamız, kentin gelişiminde, karşıma oldukça ciddi bir sorun olarak çıkmaktadır. Eski Gediz Deltası üzerine kurulmuş olmamız ve 1.Derece deprem kuşağında bulunmamız da, kentin yenilenmesinde, ayrıca önem arz etmektedir. Yılların yıpranmışlığı ve zemin sorunlarımızdan kaynaklanan sıkıntılar ile mevcut yapı stoğumuzun dayanıksızlığı da göz önüne alındığında, Karşıyaka için kentsel yenileme kaçınılmaz olmaktadır. Bu nedenledir ki, hedefimiz olan, sağlıklı bir kent yapısı için, düzenli konut, sosyal donatı ve yeşil alanlarıyla, kentsel yenileme projelerimizi önceliğimiz yaptık.

Diğer bir sıkıntı ise, İzmir Körfezi ve Yamanlar Dağı arasında kalan Karşıyaka'nın, bir çanak özelliği taşımasıdır. Her ne kadar; şairlerin gözünde, bu özellik, Karşıyaka'yı körfezin alımlı güzeli yapıyor olsa da, günlük yaşamda kenti hava kirliliğiyle baş başa bırakmaktadır. Aliğa'daki rafineri ve ağır sanayinin tozu ve dumanı kentin üzerine çökmektedir. Henüz içinden çıkılamaz bir noktaya ulaşmamış olsa da, gelecek için tehlike çanları çalan trafik, otopark, zamanında düşünülmeyen yayalaştırma, meydan düzenlemeleri ve bisiklet yollarının olmayışı gibi, günümüzde her kentin yaşadığı sıkıntılarla boğuşmaktayız. 9 yıl önce, göreve geldiğimizde, yaptığımız bu tespitler doğrultusunda, bir çalışma planı çıkardık ve vizyon oluşturduk. Sanayisi ve tarımı olmayan Karşıyaka için, "Kültür-Sanat ve Turizm Kenti" vizyonunu çizdik. Bu konuda, ciddi adımlar atarak, önemli bir yol kat ederken, sağlıklı şehirleşmeyi de göz ardı etmedik.

Bisiklet ve engelli yollarımızı oluştururken, adeta yoktan var ederek, kente yeni meydanlar kazandırdık. Parklar ve örneğine az rastlanacak rekreasyon alanlarıyla, Karşıyaka'ya nefes aldırarak projelere imza attık. Havadaki, karbon gazı salımını, yüzde 35 oranına çekme taahhüdümüzü, Avrupalı belediye başkanlarından oluşan Covenant of Mayors üyeliğimizle imza altına aldık. Bu doğrultuda, karbon salımı envanterimizi oluştururken, Sürdürülebilir Enerji Eylem Planımızı hazırladık. Plan dahilinde, projelerimizi adım adım hayata geçiriyoruz. Bisiklet projemiz, KARBİS, bugün başarıyla devam etmektedir. Bazı kentlerde, daha önce denenilen, ancak devam ettirilemeyen bu uygulamamız, beklentilerin de üzerinde ilgi görmektedir. İlk yıl için 2 bin 500 üyeyi hedeflemiştik. İlk üç ayda, bu rakama ulaştık. Uygulamanın 6. ayında ise sisteme kayıtlı üye sayısı 7 bini geçmişti. KARBİS'in başarısında, Türkiye'nin en uzun bisiklet yollarından birine sahip olmamız da etkili oldu. Ayrıca, Karşıyaka doğalgazı İzmir'de ilk kullanan belediye olma özelliğini de taşımaktadır. Eylem planımız içindeki, Güneş Tarlası projemizde hızla devam etmektedir. Fizibilite çalışmaları devam eden proje için, İzmir Kalkınma Ajansı'ndan da hibe kredi desteği almış bulunuyoruz.

Konuşmamın başında, Karşıyaka'nın coğrafik ve kentleşme yapısını çizerken “kentsel yenileme, önceliğimiz” demiştik. Bu konudaki kararlılığımızı, Türkiye’de kendi imkanlarıyla kentsel dönüşüm gerçekleştiren ilk ilçe belediyesi olarak gösterdik. Yalı Mahallesi’nde, barakalarda yaşayan 462 aile, bugün Zübeyde Hanım Mahallesi’nde yaptırdığımız modern konutlarda yaşamaktadır. Kimsenin mağdur edilmeden, yeni bir yaşama kavuşturulduğu bu proje, sadece konut yapmakla da sınırlı kalmadı. O bölgeye yaptığımız ilköğretim okulu, lise, kültür merkezi ve spor sahaları ile insanların sosyal yaşamdan kopmamalarını da sağladık.

Yalı Mahallesi’ndeki kentsel dönüşüm çalışmamızı, bugün öğleden sonra gerçekleştireceğimiz, teknik gezide yakından görme imkanı bulacaksınız. Cumhuriyet-İnönü Mahalleleri, Latife Hanım Mahallesi, Örnekköy Mahallesi ile Alaybey’den başlayarak 6 mahallemizi kapsayan bölge için kentsel yenileme projeleri hazırladık. Son olarak ise Zübeyde Hanım Mahallesi’nde, çarpık yapılaşmanın yoğun olduğu bölge için, bir proje hazırlığımız devam etmektedir.

Yerinde dönüşüm ilkesi doğrultusunda hazırladığımız projelerimizden Örnekköy projemiz, gerekli onayları almış bulunmaktadır. Diğer projelerimiz için ise onay süreci devam etmektedir. Kent yenileme çalışmalarımız hızla ilerlerken mevcut yapıyı iyileştirmeyi de ihmal etmiyoruz. Beton yığınları arasına sıkışıp kalmış kentimizi yeşille buluşturma noktasında önemli bir başarı sağladığımıza inanıyorum. Zira, 2004 yılında 600 bin metrekare olan yeşil alan miktarımız, bugün 1 milyon 200 bin metrekareye ulaşmış bulunuyor. %100’lük bu artışta, park sayımızı %110 oranında arttırmış olmamız da önemli bir rol oynadı.

60’ın üzerinde semt sahası ve oyun alanına kavuşan Karşıyaka’da yeni yaşam alanları yaratma çabamız bunlarla da sınırlı kalmadı. Atakent’te 50 dönümlük bir alanda göletleri, oyun, yürüyüş ve dinlenme alanlarıyla yaratılan yeşil vaha, sadece o bölgede yaşayanların değil, tüm kentin cazibe merkezi haline geldi.

Çocuklarımızı, beton bloklar arasından çıkartıp, doğal yaşamın sevimli hayvanlarıyla buluşturduğumuz Tay Park, at binme manej alanı, evcil hayvan bölümü ve sahiplendirme alanıyla fark yarattı. Burada 2 yıldır uyguladığımız, “Otistik Çocuklara Atla Terapi” programımızda da olumlu sonuçlar aldık.

Eski lunapark alanında, yapımı devam etmekte olan “Sosyal Yaşam Alanı”nı da önümüzdeki günlerde canlı, yaşayan bir yeşil alan çalışması olarak hizmete açacağız. Kuzeyimizdeki Yamanlar Dağı ise “Turizm Kenti” vizyonumuzun odak noktası oldu. Yamanlar’ın zirvesinde, hizmete açtığımız Gençlik Eğitim Kamp Merkezi’nin yanı sıra, eski sanatoryumun bulunduğu bölge için hazırladığımız ve gerekli izinleri alınan 5 yıldızlı Sağlıklı Yaşam Köyü projemiz de önümüzdeki aylarda start alacak.

Yine, bu bölge için projelendirdiğimiz ve önümüzdeki aylarda çalışmalarına başlayacağımız teleferik projesi de ayrı bir önem taşımaktadır.

Geçtiğimiz aylarda, Özel İdare’den devraldığımız Piknik Alanı’yla birlikte Yamanlar, İzmir’in önemli turizm merkezlerinden biri haline gelecek. Burada, kısaca Karşıyaka’nın sağlıklı bir kent olma yolunda 9 yıllık “dönüşümünün hikayesi”ni anlatmaya çalıştım. Karşıyaka’dan, yıllarca ihmal edilmişliğin izlerini silmeye çalışırken, popülist yaklaşımlar ve günübirlik çözümler yerine, uzun vadeli, kalıcı, kentin coğrafik ve demografik yapısına uygun projelere yoğunlaştık.

Bir bütün olarak kenti planladık ve bu plan doğrultusunda da çalışmaya devam ediyoruz. Değerli akademisyenlerimizin, dünyadaki yeni kentleşme akımlarını ele alacağı iki günlük konferansımız, çalışmalarımıza yeni bir yön vermesi açısından bizim için önem arz etmektedir. Üyesi olduğumuz Dünya Sağlıklı Kentler Birliği’nin çalışmalarını da yakından takip ediyoruz. Sizleri, kentimizde ağırlamaktan dolayı duyduğum onuru yineleyerek, konferansımızın, geleceğe yakışır, sağlıklı kentler yaratma hedefimize giden yolda önemli bir adım olması dileğiyle, önünüzde saygıyla eğiliyorum...

RECEP ALTEPE **Bursa Büyükşehir Belediye Başkanı**

Sayın Valim, Değerli Belediye Başkanlarım, Meclis Üyelerim, Sağlıklı Kentler Birliği Koordinatörleri, uzmanlar, basın mensubu arkadaşlarım ve değerli katılımcılar;

Birliğimiz tarafından bu yıl dokuzuncusu düzenlenen Sağlıklı Kentler Birliği 9.Yıl Konferansı'na hepiniz hoş geldiniz. Sağlıklı Şehirler Projesinin gündeminde yer alan yeni konuları değerlendireceğimiz "Kentsel Yaşamda Değişim ve Yeni Eğilimler" başlıklı 9.Yıl Konferansı vesilesiyle sizlerle tekrar bir araya gelmekten mutluluk duyduğumu belirtmek ister, bizleri ağırlama nezaketi gösteren Karşıyaka Belediye Başkanımız ve ekibine tüm üyelerimiz adına şimdiden çok teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlar, bildiğiniz gibi Sağlıklı Şehirler Ağı'nın tüm kentleriyle birlikte bir dönemi daha geride bırakmak üzereyiz. 2009 yılından bu yana devam eden Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağı V.Faz'ı sona ererken, tüm kentler 2014 yılında başlayacak olan VI. Faz için hazırlanıyor. İki hafta önce İzmir'in ev sahipliğinde gerçekleştirilen konferansta Dünya Sağlık Örgütü tarafından yeni fazla ilgili bilgilendirme yapıldı. DSÖ Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağı, VI.Faz'da da Sağlık 2020 prensipleri ışığında devam edecek. Önümüzdeki fazda Avrupa Sağlık 2020 stratejisine uygun olarak "sağlığın iyileştirilmesi ve sağlık alanındaki eşitsizliklerin azaltılması" ve "liderliğin ve sağlıkta katılımcı yönetişimin iyileştirilmesi" başlıkları altında "Yaşam Seyri ve İnsanların Güçlendirilmesi", "Avrupa Bölgesi'nde Ana Halk Sağlığı Sorunlarıyla Mücadele", "İnsan Odaklı Sağlık Sistemlerinin ve Halk Sağlığı Kapasitesinin Desteklenmesi" ve "Dayanıklı Topluluklar ve Destekleyici Ortamların Oluşturulması" olmak üzere dört ana konu altında yer alacak alt konulara odaklanacağız.

Yerel yönetimler olarak, sürekli gelişen ve değişen dünyamızda kentlerimizdeki değişen ihtiyaçlara cevap vermek için her fazda yeni çalışma konularına odaklanarak değişime ayak uydurmaya çalışıyoruz. Her geçen gün karşımıza çıkan yeni teknolojiler, uygulamalar ve yöntemleri yakından izlemek ve takip etmek durumundayız. Çünkü modern çağa ayak uydurmak, yenilikçi, çağdaş ve kaliteli hizmet için temel önemdedir.

Hepinizin bildiği gibi yerel yönetimler olarak hareketli bir döneme girdik. İnaniyorum ki Sağlıklı Kentler Birliği çatısı altında, Sağlıklı Şehirler Projesi rehberliğinde kent sağlığı için yaptığımız uygulamalar farkımızı ortaya koyacak, bizleri bir adım daha öne taşıyacaktır.

Yoğun bir hizmet temposu içerisinde bulunan belediyelerimize yol göstermek amacıyla 9.Yıl Konferansımızı "Kentsel Yaşamda Değişim ve Yeni Eğilimler" başlığı altında gerçekleştiriyoruz. Değerli akademisyenlerimizin sunumlarıyla farklı uygulama ve örnekleri inceleme imkanı bulacağız. Ben kendilerine şimdiden teşekkür etmek istiyorum.

Bu günün bizim için ayrı bir önemi daha var. Bu yıl yedincisi gerçekleştirilen "Sağlıklı Şehirler En İyi Uygulama Ödülü 2013"ün sonuçları, meclis toplantımızın ardından jürimiz tarafından açıklanacak. Belediyelerimiz tarafından hayata geçirilen, şehircilik için pek çok güzel örneğin paylaşılmasını sağlayan Sağlıklı Şehirler En İyi Uygulama Ödülü'ne layık görülen tüm belediyelerimize başarılarının devamını diliyorum. Bunun yanında başvuran tüm belediyelerimizi ödül alsalar da almasalar da tebrik etmek istiyor, projelerini paylaştıkları için teşekkür ediyorum. Paylaşılan her proje daha iyilerinin ortaya konulmasını teşvik etmektedir. Bu nedenle, değerlendirmeye giren tüm projeler, bir kitapta bir araya getirilerek üyelerimize ve diğer belediyelere kaynak olarak dağıtılmaktadır.

Değerli katılımcılar, Sağlıklı Kentler Birliği olarak kentlerimiz için sağlıklı şehir projesine dört elle sarılarak, ilerlememize katkı koyabilecek her türlü faaliyeti ortaya koyduk. 2009 yılında göreve geldiğimizden beri Birliğimiz:

Akademisyenlerin, yerel yönetimlerin ve uluslararası uzmanların katılımlarıyla kent sağlığının geliştiril-

mesine yönelik konferanslar gerçekleştirmiş;

Kent sağlığı üzerindeki en iyi uygulamaların, ülkemizden ve dünyadan en son gelişmelerin paylaşıldığı yayınlar hazırlamış;

En iyi sağlıklı şehir uygulama yarışmaları düzenlemiş;

Türkiye çapında kent sağlığına ilişkin araştırmalar yaptırmış;

Çevreye duyarlı sanayi tesislerinin teşvik edilmesi için çevreci tesis ödülleri vermeye başlamış;

Kamu spotları ile geniş kitlelere ulaşmaya çalışmış;

Birliğimizin yayın organı “Kentli” dergisi ile ülkemizdeki tüm yerel yönetimlere, kurumlara ve sivil toplum örgütlerine ulaşarak projenin görünürlüğünü artırmış;

Ve son olarak da Türkiye’de iller bazında kent ve kentli sağlığı ile ilgili önemli verileri haritalarla ortaya koyan “Kent Sağlık Göstergeleri” araştırmasını hazırlamıştır. Hazırlanan çalışma kapsamında kentlerimizin sağlığı üzerinde belirleyici olan 75 gösterge tanımlanmış ve Türkiye’deki tüm illerimizin bu göstergeler karşısındaki durumunu gösteren 75 haritadan oluşan bir atlas oluşturulmuştur. Kısa bir süre içerisinde, Birlik Üyelerimiz başta olmak üzere, Türkiye’deki tüm ilgili kurum ve kuruluşlara takdim edilecektir. Türkiye Kent Sağlık Göstergeleri çalışmasının karar vericilerimiz için değerli bir kaynak olacağına inanıyorum.

Giderek artan birikimimiz ve düşmeyen enerjimizle 10’uncu yılımıza yaklaşıyoruz. Yaptığımız çalışmalarla hem uluslararası hem ulusal düzeyde tanınan bir kuruluş haline geldik. Sağlıklı Kentler Birliği’nin kurumsal bir kimlik kazanması adına bugüne kadar pek çok çalışma yaptık. Ancak, kendi tüzüğü, ayrı bir yönetimi olan Sağlıklı Kentler Birliği kendine ait farklı bir merkeze sahip değil. Birliğimizin kendine binasına kavuşması düşüncesiyle, mülkiyeti Bursa Büyükşehir Belediyesi’ne ait, Büyükşehir Belediyemizce rekonstrüksiyonu yapılmış, sivil mimarlık örneği bir yapıyı Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği Başkanlığı’na tahsis etmeyi arzuluyoruz. Az sonra konuyu detaylarıyla Birlik Meclisimize sunacağız.

Sağlıklı Kentler Birliği çatısı altında bu kadar güzel amaçlar için kurduğumuz dayanışma ve örnek birlik-telik yeni üyelerimizle giderek daha da büyüyor. Meclis Toplantımızda Burdur Belediyesi’nin üyelik başvurusunu da görüşeceğiz. Büyüyen Sağlıklı Kentler Birliği, daha çok kent ve vatandaş için sağlıklı yaşamın yolunu açıyor.

Dünya değişiyor, bakış açıları değişiyor ve en önemlisi de Avrupa’nın yeni sağlık politikası ile sağlıkta bir paradigma değişimi yaşanıyor. Tedavi edici hizmetler yerine artık daha çok önleyici hizmetler hakkında konuşuyoruz ve bu gelişmelerin ışığında şunu söyleyebiliriz: “Sağlığa, önümüzdeki dönemde yerel yönetimler damgasını vuracak.” Hedefimiz, insanlarımızı sağlıklı bir yaşam sağlamak ise bunu yine bizler sağlıklı şehirler oluşturarak ve insanlarımızın sağlıklı ortamlarda büyümesine imkan vererek sunacağız. Sağlıklı bir gelecek için yapılması gereken hastalıklarla mücadele etmek değildir. İnsanların sağlıklı yaşamasını sağlayacak ortamlar yaratarak hastalıkların daha baştan önlenmesidir ve hepimiz çok yakından biliyoruz ki bunu sağlayabilecek olan yine belediyelerdir.

Konuşmama son vermeden önce, bizi ağırlama nezaketi gösteren Karşıyaka Belediye Başkanım Sayın Cevat DURAK’a şükranlarımı sunuyor, Sağlıklı Kentler Birliği 9.Yıl Konferansı’nı onurlandıran siz değerli misafirlerimize katılımınız için teşekkür ediyorum. Hayırlı bir toplantı olmasını dilerim.

SADETTİN YÜCEL

Karşıyaka Kaymakamı

Sayın Birlik Başkanım ve Büyükşehir Belediye Başkanım, değerli başkanlarımız, çok kıymetli katılımcılar, hepinizin malum olduğu üzere, sanayi ve kentleşme bir taraftan insan yaşamını kolaylaştırırken, çelişkisel bir şekilde insan yaşamıyla ilgili çok nihai olumsuz etkileri de beraberinde getirmektedir. Bu konuda gerek anayasamız gerekse mevzuatımıza eklenen diğer amir hükümler, yetkili teşkilat ve taşra teşkilatını, öte yandan yerel yönetimleri doğal olarak hukuki, insani ve aynı zamanda tabi içtimai bir şekilde çalışmaya sevk etmektedir.

Hepinizin malumudur ki mutat son diye bir son var. Bu son kaçınılmaz belki ama bizler yapacaklarımızla bu sonu hızlandırmak durumunda değiliz. Buna katalizör etkisi yapabilecek, olumsuz etmenleri devreye sokmak durumunda değiliz. Bu nedenle başta belediyelerimiz olmak üzere, çağdaş gelişmenin bir sonucu olan bilgilerimiz mahiyetiyle gerek imkanlarımız, gerek kabiliyetlerimiz ve gerekse birikimlerimizi devreye sokmak suretiyle yaşamı daha konforlu kılmak için bu anlamda büyük hizmetler veren, tabi ki merkezi hükümetimiz ve teşkilatımız olmak üzere, yerel yönetimlerimize ve yönetimlerimizin başında ve ekibinde bulunan herkese teşekkür, şükran borcumuz var. Bu konuda çalışma yapan herkese teşekkür ediyor, ilçemizde sizleri görmekten duyduğum memnuniyeti ifade ediyor, hepinize saygılar sunuyorum.

Prof. Dr. RUŞEN KELEŞ
Sağlıklı Kentler En İyi Uygulama Ödülü Jüri Başkanı

Sayın başkan, değerli başkanlar, saygıdeğer konuklar. Sağlıklı Kentler Birliği sayın başkanın da konuşmasında belirtmiş olduğu gibi, 9 yıldan beri bu yararlı etkinlikler sürdürülüyor. “Kentsel yaşamda değişim, yeni eğilimler” başlıklı toplantıyla birleştirilmiş olan bu ödül organizasyonunda sonuçlar ile ilgili açıklama konuşmasını yapmamı benden istediler, kendilerine teşekkür ediyorum. Sağlıklı Kentler En İyi Uygulama Ödülü 2013 çalışması için acaba Dünya Sağlık Örgütü’nün koymuş olduğu kriterler çerçevesinde herkes için sağlıklı çevre amacını gerçekleştirmek üzere nelere dikkat edilmesi gerekiyordu? Herkesin sağlıklı kentler hedefiyle toplumsal, ekonomik, fiziksel, kültürel ve eğitim açısından daha tatmin edici yaşam koşullarına kavuşturulması genel amacı çerçevesinde, Sağlıklı Kentler Birliği; eğitim, konferans, yayın ve yarışmalar düzenlemek suretiyle bu amacın en iyi şekilde gerçekleşmesine katkıda bulunmak üzere elinden geleni yıllardan beri yapıyor.

Daha önceki yarışmalarda olduğu gibi dört kategori öngörülmüştü. Bunlardan biri sosyal sorumluluk kategorisi, ikincisi sağlıklı yaşam, üçüncüsü sağlıklı kent planlaması, dördüncüsü de sağlıklı çevreler. Bu kategorilerde başvuruda bulunan Sağlıklı Kentler Birliği üyesi belediyeleri ödüle layık görme konusunda karar verirken hakkaniyet, sürdürülebilirlik, halk katılımı ve sektörler arası işbirliği konularına özel bir önem verilmiştir. Jüri üyelerimizi mutlaka tanıyorsunuzdur ama sayın başkan izin verirsiniz ben isimlerini tekrar belirtmek istiyorum. Sayın Prof.Dr.Handan Türkoğlu, Sayın Prof.Dr.Cengiz Giritlioğlu, Sayın Prof.Dr.Nilüfer Akıncıtürk, Sayın Prof.Dr.Ferda Karaer, Sayın Doç.Dr.Emel İrgil, saygıdeğer müdürümüz Nalan Fidan, Sayın Prof.Dr.Hasan Ertürk ve Sayın Yrd.Doç.Dr. Alpaslan Türkkan.

Uygulama sonuçlarının acaba sağlığa nasıl etkisi olacaktır? Projelerin değerlendirilmesinde işte bu konuya dikkat edilmiştir. Sağlıkta eşitlik ilkesinin gerçekleştirilmesine katkıda bulunup bulunmadığı ve ne ölçüde bulunduğu dikkate alınmıştır, ayrıca stratejik plandaki yeri sorulmuştur. Aynı zamanda bütçesi, kaynağının nereden geleceğine ilişkin bazı açıklamalar da ödül yarışmasına katılanlardan istenmiştir. 27 Ağustos tarihinde, Bursa’da, BUSKİ tesislerinde jüri toplantısını yaptım. Sevindirici olan nokta, geçmiş yıllara oranla bu başvuruları yapan belediyelerimizin sayısında bir artış olması, ayrıca projelerin niteliklerinde de çok önemli olumlu gelişmeler dikkatimizi çekmiştir. 22 belediyeden toplam 53 proje başvurusu yapıldı. Demin söylemiş olduğum kriterler çerçevesinde başlanmış veya 2012’de tamamlanmış olması önemlidir. Sağlık alanında eşitlik konusuna önem verilme dikkate alınmıştır ve o kentin beklentilerine ve gereksinimlerine ne ölçüde yanıt verdiği hesaba katılmıştır. Genel olarak sağlığın geliştirilmesine bu projenin katkısının ne olduğuna dikkat edilmiştir. Sağlıklı kent kalite ilkelerine uygunluğu dikkate alınmıştır. Geniş bir çevre ile ilişki kurup kurmadığı, yeni olanakları devreye sokup sokmadığı, yaratıcı, etkin potansiyeli yüksek olup olmadığı, kamuyu özendirip özendirmediği, sürdürülebilirliği, katma değeri ve özgünlük derecesi jürinin dikkate aldığı belli başlı kriterlerdir. Bu kriterleri dikkate alarak, her kategorideki başvuruları değerlendirdiğimizde şöyle bir manzara ortaya çıkmıştır. Sağlıklı kent planlaması kategorisine 14 belediye başvuru yaptı, bunlar arasında Ordu Belediyesi, birbiriyle jürinin yakın ilişkili olarak gördüğü iki proje sundu. Bunlardan birincisi Ordu ili teleferik alt ve üst istasyon projesi ve çevre düzenlemesidir. İkinci proje olan teleferik üçüncü ayak ada park çevre düzenlemesi” projesini birlikte değerlendiren jüri, şu şimdi söyleyeceğim özelliklerini dikkate alarak, sağlıklı kent planlaması kategorisinde Ordu Belediyesi’ne bir ödül vermiştir. Bu kriterler şunlardır: Turizm potansiyelini arttırmak, istihdamı arttırmak, yenilikçilik, motorlu taşıt kullanımını azaltmakta etkili olmak, çevrecilik, kentin beklentilerine ve gereksinimlerine yanıt verme niteliği taşımak, yaratıcılık, yüksek bir etki potansiyeline sahip olmak ve sürdürülebilirliktir. Ordu Belediyesi’ni hak ettikleri bu ödül için kutluyorum.

NALAN FİDAN **Sağlıklı Kentler Birliği Müdürü**

Değerli başkanlarım, değerli meclis üyelerim, şimdiki oturumumuzda Sayın Doç.Dr.Emel İrgil, Türkiye’den sağlık göstergeleriyle ilgili bilgilendirme yapacaktır. Ancak daha öncesinde belediyelerimizden fazlaca telefon ve bilgi isteği oldu, bu nedenle 15 gün önce gerçekleşen Avrupa Sağlıklı Şehirler paneliyle ilgili kısa bir bilgilendirme yapma ihtiyacı duyduk. Bilindiği gibi, yaklaşık 20-22 Eylül tarihleri arasında Dünya Sağlık Örgütü’nün Avrupa Toplantısı, İzmir Büyükşehir Belediyesi ev sahipliğinde gerçekleşti. Bu toplantıda yaklaşık 400 katılımcı oldu. 53 üye şehir, 16 ulusal ağ, aday şehirler, yeni ülkeler, Dünya Sağlık Örgütü danışmanları, çalışanları, Belfast sekreteryası ve Dünya Sağlık Örgütü İşbirliği Merkezi’nin katılımlarıyla güzel bir toplantı gerçekleşti. Bu toplantıda sayın Sağlıklı Kentler Birliği Başkanımız ve sayın İzmir Büyükşehir Belediye Başkanımız açılış konuşmaları yaparak, oturumlarda görev alarak ve stant açarak, Türkiye’mizi temsil ettik. Bu toplantıda neler konuşuldu? Bir kere Zsuzsanna Jakab, Dünya Sağlık Örgütü Avrupa Bölgesi Direktörü, sağlık 2020’nin genel seviyede uygulanması için kamuya açacak anahtarın sağlıklı şehirler projesi olduğunu belirtti. Bu söylem, sağlıklı şehirler projesi ve yerel yönetimin önemini daha çok ortaya koymuş oldu. Artık Avrupa’nın 2020 sağlık politikası, sağlıklı şehirlerle entegre olmak zorunda. İl sağlık ve ekonomik ilişki, bulaşıcı olmayan hastalıkların azaltılması ve burada belediye başkanlarına düşen roller, 21. Yüzyılda sağlık alanında liderliği kimlerin yapacağı, sekizinci dünya konferansı ile ilgili görüşmeler, yerel yönetim bakış açıları ve deneyimler ile dayanıklı toplumların oluşturulmasına yönelik yaklaşımlar konuşuldu. Bu toplantılarda bazı önemli mesajlar verildi. Sağlığın geliştirilmesini ve bulaşıcı olmayan hastalıkların önlenmesinin ekonomik birçok getirisi olduğu ve artık hastalıkların önlenmesinin daha ön plana çıktığı görüşüldü. Artan eşitsizlikler, ülkeler içinde ve ülkeler arasında arttığı ve bunun için toplumlara, yerel yönetimlere, belediyelere çok önemli roller düştüğü ve çocukluk döneminde sağlık ve eğitime yapılan yatırımların çok büyük faydalar sağlandığı masaya yatırıldı. Sağlık sosyal belirleyicilik konusunda en önemli kararları yerel yönetimler vermektedir. Yerel yönetimler, genel ihtiyaçlara cevap verebilecek ve sağlık alanında eşitsizlikleri azaltabilecek en iyi konumda yer almaktadır. Bu nedenle yerel yönetimler, çok sektörle işbirliği yaparak paydaşlarıyla birlikte çalışma yöntemlerini araştırmak

DSÖ İZMİR KONFERANSI

- Yaklaşık 400 katılımcı
- 53 üye şehir, 16 ulusal ağ, aday şehirler, yeni ülkeler, DSÖ danışmanları ve çalışanları, Belfast Sekreteryası, DSÖ İşbirliği Merkezlerinin Katılımcıları...

ve geliştirmek durumundadır. Bu konuyla ilgili tabi gelecek fazlı yapılması gereken öncelikler var. Öncelikle hem liderler hem de vatandaşlar, sağlık alanındaki okur yazarlığın yani farkındalığın arttırılması gerekmektedir. Hesap verilebilir, şeffaf kentsel yönetim süreçlerinin kullanılması ve katılıma teşvik edilmesi gerekmektedir. Kesinlikle eşitsizliklerin giderilmesine yönelik politikalar ve yatırımlar planlanmalıdır, ortak çalışmaları teşvik eden mekanizmalar ve bütçeler oluşturmalıdır.

Yapılanlarla başarılar ölçülmelidir. Ölçülemeyen hiçbir şeyin başarı olarak kabul edilmesi mümkün değildir diye bahsedildi. Bu yüzden tüm projelerin ölçülebilir bir şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir. Beşinci fazda yaşanan tecrübeler tabi ki altıncı faz için bizlere kaynak olacaktır. Sağlıklı kentler hareketi, ulusal ağlar üzerinden yaygınlaştırılmalıdır. Bu alanda birliklere, birliğimize önemli görevler düşmektedir. Devletin her kademesiyle köprüler kurulmalıdır, uluslararası deneyimler kendi ölkelerimize adapte edilmelidir, ulusal süreçler ile sağlıklı kentler hareketi arasında bağlantılar kurulmalıdır. Dünya Sağlık Örgütü Başkanı Margaret Chan'ın söylediği gibi, "politikacıların, sağlık hizmeti sağlayıcıların ve toplumun yaklaşımının, hastalıklarla mücadele yerine, sağlığın ve esenliğin geliştirilmesine odaklayan bir yaklaşım gelecek için anahtar rol oynayacaktır" demesi, yerel yönetimlerin önemini vurgulamaktadır. Ulusal ağlar, sağlığın tüm sektörlerinde rolü olduğunun anlaşılması ve yaygınlaştırılması için öncülük rolü üstlenmelidir. Bu konularda farklı sektörlerle disiplinler arası işbirliğine teşvik etmelidir. Sağlık 2020 belgesi, biliyorsunuz Dünya Sağlık Örgütü'nün resmi dilleri olan Türkçe, İngilizce, Rusça, Fransızca ve Almanca olarak dağıtımı yapılmıştı. Biz, birlik olarak bunun tercümesini gerçekeştirdik ve stantlarımızda da bunlarla ilgili dokümanlara ulaşabilirsiniz. Altıncı fazın rehberi ve anahtar belgesi, bu sağlık 2020 dokümanıdır. Altıncı fazın tamamı, sağlık 2020'nin üzerine odaklanmış, entegre edilmiş ve birbirleriyle ilişkilendirilmiştir. Altıncı fazda yapılacak tüm üyelikler ve başvurular, sağlık 2020 hedefiyle, felsefesiyle çalışmak ve çalıştırmak zorundadır. Altıncı fazın geçişinde, sayın başkanımızın belirttiği gibi, 2014 ve 2019 yılları arasında dört tane ana tema olacaktır. Tabi ki bunun ana konuları, eşitsizliklerin azaltılması, liderlik ve katılımcı yönetim. Ana temalara bakacak olduğumuzda, tabi ki ilk tamamız yaşam seyri ve insanların güçlendirilmesi. Burada sosyal ve bireysel faydalar, şehirde değişen demografik yapısına göre tüm vatandaşların projelere katılması, bununla ilgili çocukluktan yaşlılığa kadar tüm projelerin üretilmesi. Yaşlıların sağlıklı

BAZI ÖNEMLİ MESAJLAR

- Sağlığın geliştirilmesinin ve bulaşıcı olmayan hastalıkların önlenmesinin ekonomik avantajlar getirdiğine dair kanıtlar mevcuttur.
- Avrupa'da eşitsizlikler ölkeler içerisinde ve ölkeler arasında artmaktadır.
- Bulaşıcı olmayan hastalıklar toplum için çok büyük maliyetler yaratmaktadır.
- Çocukluk döneminde sağlık ve eğitime yapılan yatırımların çok büyük faydalar sağladığı konusunda kanıtlar mevcuttur.

yaşlanması, dezavantajlı gruplar için sosyal sorunlar ve sorunlarla mücadelelerin yapılması, sağlık konusunda vatandaşların okuryazarlığının ve farkındalığının artırılması, gelecek dönemin en önemli konularından biri olacaktır. Diğer tema olan, Avrupa bölgesindeki lüks sağlık sorunlarıyla ilgili mücadelede, öncelik alanları, yine fiziksel aktivitelere teşvik edilmesi, bununla ilgili ortamların yaratılması, beslenme ve obezite ile ilgili mücadelelerin yapılması, bilinçlendirme, bilgilendirme, eğitim programları, etkinlikler, ürünlerin sağlık ile ilgili sunduğu mesajların denetimi, alkol tüketiminin zarar verici bir şekilde kullanımının önlenmesi, dumanlı şehirlerin yaratılması ve ruh sağlığının korunmasıyla ilgili politikaların üretilmesi gerekmektedir.

Üçüncü tema, insan odaklı sağlık sistemlerinin ve halk sağlığının kapasitesinin güçlendirilmesiyle ilgili, bu beşinci fazda ve daha önceki fazlarda hiç ele alınmayan bir konu, yeni bir konu ve bizim Türkiye’imizde henüz entegre olmamış bir konu. Biz belediyeler olarak, öncülük yaparak, bu sağlık hizmetleriyle yerel yönetim hizmetlerinin birbiriyle ilişkisinin yasal zeminini oluşturarak sağlama önceliğinin yaratılması. Ortaklıklar kurmak, ortaklıklar üzerinden kurumların ya da belediye birimlerinin kapasitesini artırarak insan odaklı hizmet yaklaşımları geliştirmek ve sağlığın korunması, sağlığın geliştirilmesi ve hastalıkların önlenmesi için ortaklıklar kurmak. Burada belediyelerin, kendi illerinde olan sağlık il müdürlükleriyle sıkı bir temas yapması gerekiyor.

Dayanıklı bir toplum ve destekleyici ortamların oluşturulması, bizim daha önceki fazlarda da olan, sağlıklı çevrelerin desteklenmesi, sağlıklı şehir planlaması, bu güzel bir şey çünkü fiziksel çevrenin yaratılması tamamen belediyelerimiz kanalıyla oluyor. Toplumsal dayanıklılığın sağlanması, sağlıklı yaşam ortamları hazırlanması, fiziksel yapay çevrelerin gerçekleştirilmesi, ulaşım sistemlerinin kurulması, toplu ulaşımın desteklenmesi, bisiklet kullanımına yönelik imkanların sağlanması, iklim değişikliği, enerji kullanımı, atık yönetimi, ulaşım yöntemleri, arıtma tesislerinin teşvik edilmesi, bunlar hep bu konu başlığında ve en önemlisi Türkiye gündeminde de olan, barınma ve dönüşümün sağlıklı bir şekilde sağlanması, sağlıklı şehir projesi altıncı fazın ana temaları.

Bu ana temalar çerçevesinde yeni başvuru süreçleri başlamak üzeredir. Mart 2014 itibarıyla ancak yıl başına kadar rate of interest dedikleri, yani niyet mektuplarının belediye başkanları tarafından gönderilmesi tavsiye edildi. Beş yıl boyunca sürecek Dünya Sağlık Örgütü Avrupa sağlıklı şehirler fazında on iki şart bulunmakta. Ben bunları çok özet olarak sizlere aktarmaya çalışacağım.

Birincisi, yerel desteğin sürdürülmesi. Şehirler, yerel desteklerini sürdürdüklerine dair, kendi belediye meclislerinden alacakları kararlarla ve niyet mektubuyla Dünya Sağlık Örgütü’ne başvurmaları gerekmektedir. Başvuran şehirlerin, koordinatörlerinin ve yönlendirme kurullarının olması şarttır, iyi derecede İngilizce bilen, idari teknik destek alan, tam zamanlı bir koordinatöre sahip olması tavsiye edilmektedir. Aynı zamanda şehirlerin ilgili tüm sektörlerden, politikacılarından ve idari karar vericilerden oluşan yönlendirme kurulu ya da bizim sağlık platformu dediğimiz bir destek ekibinin olması gerekmektedir. Üçüncüsü tabi ki şehir sağlık profili. Tüm şehirler, altıncı faz için şehir sağlık profili hazırlamak zorundadır. Beşinci fazda üyelikleri döneminde hazırlayanlar güncellemek zorundadır, bu esas şartlardan biridir. Dördüncü şart, sağlık 2020 analizidir. Bu da yeni bir konudur. Sağlık 2020 analizi, kendi şehrinizle sağlık 2020 hedefleri doğrultusunda nelerin örtüştüğünü, nelerin örtüşmediğini belgeleyen, üç dört sayfalık bir belge hazırlanması istenmektedir. Bu anlamda da Dünya Sağlık Örgütü, kendi sağlık politikasını şehirlerin ne kadar uygulayıp uygulamayacağını denetim altına almak istemektedir. Beşincisi, beyandır. Şehirler, Dünya Sağlık Örgütü Sağlıklı Şehirler üyesi olarak ne fayda elde etmek istediklerini ve beklediklerini yazılı olarak bildirmeleri istenmektedir ki bu da üyelik kriterleri anlamında yeni bir şarttır. Kendileri ile ilgili beklentiler konusunda bilgi sahibi olmak istemektedirler. Ve sağlık için entegre planlama, sektörler arası işbirliğine açık, stratejik sağlık planlaması yapması isteniyor, bu da daha önceki dönemlerde de hazırlanması istenen bir sağlık gelişim planıdır. Ve yedincisi ortaklıklardır. Altıncı faz, proje kapsamında yeni ortaklıkların kurulması istenmektedir, kendi şehir seviyesinde, aynı zamanda Dünya Sağlık Örgütü Avrupa ağına oluşan tematik alt ağlar var, bunu üye şehirlerimiz bilir. Bu alt ağlara üyelik yapılmasının şart olduğu yeni bir faz başlayacaktır.

Kapasite geliştirme, bu da önemli bir başlık. Özellikle bu konuda bilinçlendirme, eğitimler, ana konu ve temalarda öğretici imkanların geliştirilmesiyle ilgili çalışma yapmaya zorlamaktadır. Ve Dünya Sağlık Örgütü Avrupa ana toplantılarına katılmak şarttır. Bunlar belediye başkanları, yerel temsilci, politikacılar, koordinatorler, taahhüt olarak katılmayı vaat ederler. Belediye başkanları toplantılarına katılmak, bu zaman zaman belediye başkanları ve politikacılar için ayrı yapılan oturumlardır, bunlara da katılmayı taahhüt edilmesi beklenmektedir. Ağ çalışmalarına katılım. Şehirler, ağ çalışmalarına aktif olarak katılmalıdır. Şehirlerin aynı zamanda refleks konferans sistemlerine, tematik bir alt ağ, bu subnetwork denilen ağlara katılması beklenmektedir. Ve izleme değerlendirme mekanizmaları. Şehirler, yıllık çalışma raporlarını, Dünya Sağlık Örgütü'ne raporlamak ve bildirmek zorundadır. Bu raporların yapılmasını taahhüt eder ve Dünya Sağlık Örgütü tarafından başlatılabilecek harici değerlendirme süreçlerine katılmayı taahhüt eder.

Özet olarak bakarsak eğer, bu 12 şartta ilk adım, niyet mektubunun gönderilmesi adımdır. Türkiye olarak bizim kotamız 12 şehirdir ve bizim güçlü bir birliğimiz vardır, şu anda 49 üye olduk. Tabi ki bu kotanın aşılması söz konusu değil. Mevcut olan şehirler, yeni şehirler bu süreçte olmak isteyeceklerdir, bu anlamda da başvurular tabi ki önem kazanmaktadır. Hedef olarak da Avrupa 100 üye şehri kabul etmeyi hedeflemektedir.

Başvuru formları yine dört ana dilde hazırlanmış olup, İngilizce olarak başvurular yapılmalıdır. Kısa bir özet geçerse, önceki dönemde üye olan şehirler için başvuru süreci daha kolay bir süreçtir. Yeni şehirlerin daha çok hazırlık yapması beklenmektedir. Bu niyet mektuplarından sonra Dünya Sağlık Örgütü'nün kabulü veya reddi gerçekleşir. Kabulden sonra ödemesi yapılır, kısa üyelik başvurusundan sonra üyelik değerlendirilir ve üyelik gerçekleştirilir. Ancak diğer şehirler için altıncı fazın taahhütlerini yerine getiren üyelik mektupla bildirilir, eğer kabul edilirse uzun üyelik başvuruları yapılır, ödemeler yapılır. Ayrıca Dünya Sağlık Örgütü ulusal birlikleri tarafından sağlanacak ilgili arka plan bilgileri eklenir, Dünya Sağlık Örgütü adına değerlendiriciler tarafından üyelik değerlendirmeleri yapılır, üyelik onaylanır ve o ülkenin Sağlık Bakanlığı'na bildirilir ve altıncı faz üyeliği gerçekleşir. Ben, tüm üyelerimize yeni dönemde başarılar diliyorum, sağlık ve esenlikle kalın diyerek teşekkür ediyorum.

Önceki Fazda Üye Olan Şehirler	Diğer Şehirler
1 6. Faz'ın hedef ve şartları konusundaki taahhütlerin de bulunduğu niyet mektubu DSÖ'ye gönderilir.	6. Faz'ın hedef ve şartları konusundaki taahhütlerin de bulunduğu niyet mektubu DSÖ'ye gönderilir.
2 DSÖ niyet mektubunun kabul eder veya reddeder.	DSÖ niyet mektubunun kabul eder veya reddeder.
3 DSÖ'ye aidat ödemesi yapılır.	DSÖ'ye uzun üyelik başvurusu formu gönderilir.
4 DSÖ'ye kısa üyelik başvurusu formu gönderilir.	DSÖ'ye aidat ödemesi yapılır.
5 DSÖ adına değerlendiriciler tarafından üyelik değerlendirmesi yapılır.	DSÖ ulusal birlikler (SKB) tarafından sağlanacak ilgili arka plan bilgilerini ekler.
6 DSÖ üyeliği onaylar ve bunu resmi olarak şehre ve ülkenin sağlık bakanlığına bildirir.	DSÖ adına değerlendiriciler tarafından üyelik değerlendirmesi yapılır.
7 DSÖ 6. Faz Üyelik Sertifikası gönderilir.	DSÖ üyeliği onaylar ve bunu resmi olarak şehre ve ülkenin sağlık bakanlığına bildirir.
8	DSÖ 6. Faz Üyelik Sertifikası gönderilir.

Doç.Dr. EMEL İRGİL

Sağlıklı Kentler Birliği Danışma Kurulu Üyesi

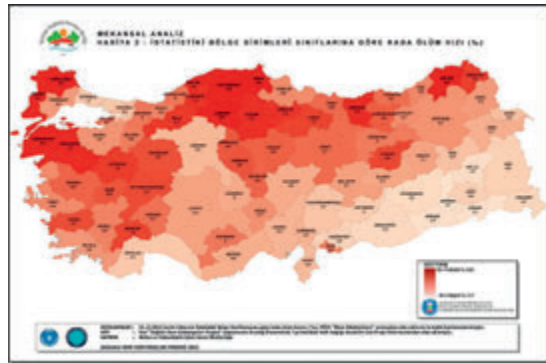
Herkese merhaba, umarım kitabımız dağıtılıyordur, herkes almıştır, almayan varsa da lütfen almasını bekliyoruz. Ben, size kısaca bu kitabı anlatacağım. Ama içeriğini, haritaları tek tek anlatmak yerine, ne anlattı, nasıl oldu, nasıl oluştu bunu söylemeye çalışacağım size. Ve ne söylüyor bize, bundan sonra ne yapmamız gerekiyor, onları sizinle paylaşmak istiyorum. Bu, Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği'nin bir projesi. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı öğretim üyeleri olarak bu projeyi birlikte gerçekleştirdik. Kimlerle gerçekleştirdik? Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Bursa Büyükşehir Belediyesi Coğrafi Bilgi Sistemleri'yle birlikte gerçekleştirdik, çünkü haritalar yapılması gerekiyordu, onlar bize bu anlamda çok büyük destek oldular.

Bu nereden çıktı aslında, belki hatırlarsınız, Denizli toplantısında ilk kez böyle bir Sağlıklı Kentler Birliği'nin göstergelerinin karşılaştırılmasıyla ilgili ortak bir söylem oluşmaya başlamıştı ama takdir edersiniz ki, tüm belediyelerin talepleri aynı değil, eşit koşullarda hizmet veriyorlar, ya da eşit koşullarda destek almıyorlar gibi. Hep birlikte bu işin içindeyiz ama küçük bir belediyenin bazı durumlarda avantajı, bazı durumlarda dezavantajı var, bazı büyükşehir belediyelerinde yine aynı şekilde, kendi koşulları içinde oluşan dezavantajları olabilir. Dolayısıyla bu şeyi, yalnızca Sağlıklı Kentler Birliği'ne üye belediyeler çerçevesinde değil, bütün Türkiye için yapalım, hiç olmazsa böyle bir gösterge atlasımız olsun istedik. Siz de biliyorsunuzdur, çok farklı kurumların çok farklı kent göstergeleri var, kent sağlık göstergeleri, bunlar daha çok ağırlıklı olarak sağlık ve hastalıklar üzerine olduğu gibi, sağlık hizmetleri demografik veriler, sosyo-ekonomik durum ve çevre gibi verilerden oluşuyor. Peki niye haritalandırmak istedik, çünkü siz de kendinizden düşünürseniz eğer, bazı şeyleri gördüğünüz-

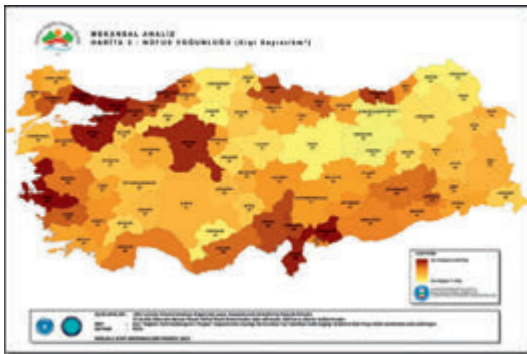
Kaba Doğum Hızı

Kaba Ölüm Hızı

Nüfus Yoğunluğu

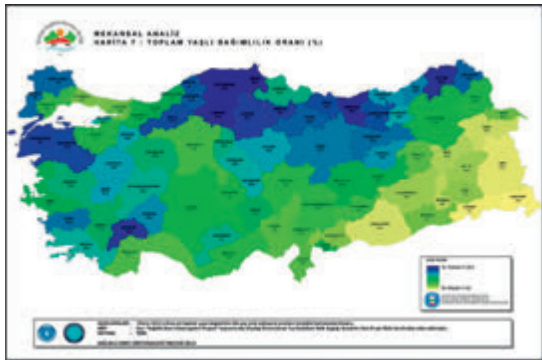
Genç Bağımlılık Oranı

de daha iyi hatırlarsınız, dolayısıyla haritalandırmak her zaman için kolay ve anlaşılır kılar her şeyi. Belleklerde daha kolay kalır ve aynı haritanın farklı zamanlardaki durumunu üst üste koyduğunuz ya da art arda koyduğunuzdaki değişiklikleri, gelişmeyi iyi ya da kötü tabi ki daha anlaşılır kılar. Dolayısıyla haritalandırmak çok daha güzel bir sunum haline getiriyor. Peki, bu kitabın amacı ne? Gerçekçi kent sağlık göstergeleri oluşturmak istedik, yani gerçekçi derken, neyi ölçebiliyoruz, neyi değerlendirebiliyoruz, nelere daha iyi ulaşabiliyoruz, bunları değerlendirmek istedik. Ve tüm göstergeleri değerlendirip bunların içinden anlaşılır haritalar oluşturmayı amaçladık. Tabi ki daha sonra yani kitap çıktıktan sonraki amacımız ise kentlerdeki karar vericilere ve program uygulayıcısı belediye yetkililerine yol göstermektir. Evet, bunlar il bazındaki veriler ama kendi il bazındaki verilerden bile yola çıkarak pek çok karar vericilere yol gösterici olabilir diye düşünüyoruz. Ve mutlaka gelecek için planlanan yerel, bölgesel ve ulusal haritalara da yön vermek ve örnek olmak amacıyla bu atlası oluşturduk. Yöntemi nasıl belirledik. Dediğim gibi pek çok farklı kurumların farklı kent sağlık göstergeleri var. Başlangıçta 265 göstergeyi bulduk, bunlar Dünya Sağlık Örgütü, TÜBA Komünite düzeyinde yaşam kalitesinin nesnel değerlendirme ölçütleri adı altında, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı kentsel göstergeler kılavuzunda kullanılan kent sağlık göstergelerinden aldık. Bunları birbirleri üzerinde örtüştürdük, eş olanları çıkardık, toplanabilirliği de göz önüne alarak toplamaya çalıştık.

Aslında 107 gösterge oluşturduk, 107 göstergeyle ilgili verileri değerlendirmek, toplamak amacıyla, belki hatırlıyorsunuzdur, sizlere de gönderdik. Ama bu gönderdiğimiz verilerden, yani isteklerden gelen sonuçları değerlendirdiğimizde, bazılarının çok gerçekçi olmadığını, nesnel ölçütlerin ağır bastığını, özellikle çevreyle ilgili olan değerlendirmelerde oldukça sağlıksız sonuçların olduğunu, birbiriyle aynı dili konuşmadığını gördük. Sonra, bu göstergelerden 75 tanesini netleştirdik, onlar üzerinde karar kıldık. Ve Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği

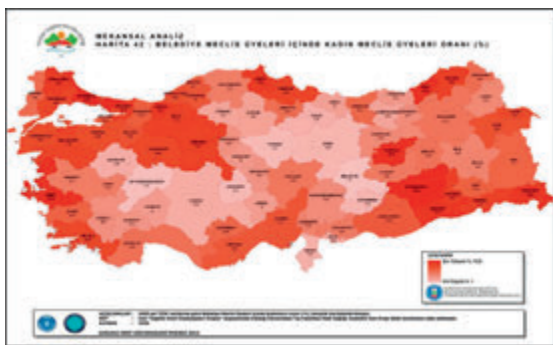
Yaşlı Bağımlılık Oranı

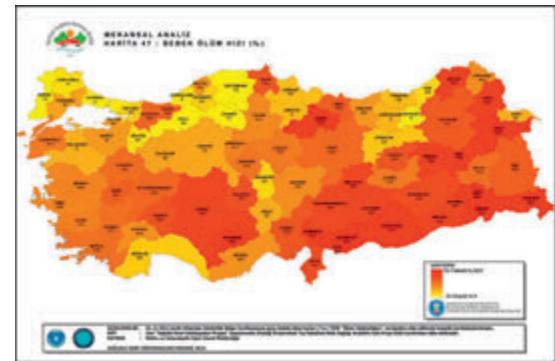
20 Yaşından Küçük Doğum Yapan Annelerin Oranı

Belediye Meclis Üyeleri İçinde Kadınların Oranı

Bebek Ölüm Hızı

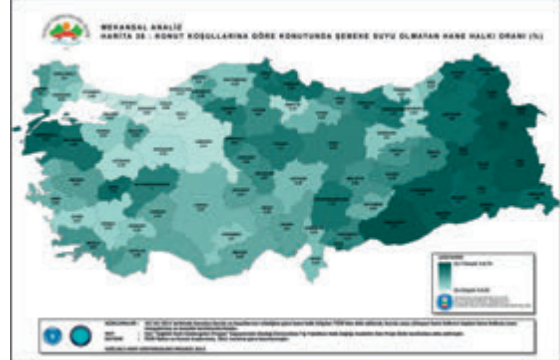
aracılığıyla verilerin Türkiye İstatistik Kurumu'ndan, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'ndan, Sağlık Bakanlığı'ndan, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'ndan ve Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'nden alınmasını sağladık. Yani, bütün bu verileri, çeşitli kurumlardan Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği topladı ve gelen veriler çerçevesinde biz de 75 göstergelyi oluşturduk. Bu 75 göstergeden daha fazla harita vardı aslında elimizde göstergeler bağlantısında fakat haritanın da daha görsel bir hale getirilmesi açısından bunları örtüştürdüğümüzde fazlalık olabileceğine ya da bilginin tekrarı olabileceğini düşündüğümüz durumu ortaya çıkardık ve kabaca, olmazsa olmaz 75 gösterge diye düşündük. Tabi ki bunlarla üzerinde daha konuşmamız gereken sonuç bölümünde söyleyeceğim bazı göstergelerin olması gerektiğini de düşünüyoruz.

Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği kent sağlık göstergeleri olarak belki de adlandırılabilir olan; kaba doğum hızı, kaba ölüm hızı gibi demografik verilerden yola çıktık, sağlığın sosyal belirleyicileriyle ilgili uğraşan, yani sizler, akademisyenler, halk sağlıkçıları, sosyal bilimciler, siyaset bilimcileri, hepsi aslında bütün göstergelerin neleri ifade ettiğini ve az çok ne tür karşılaştırmalarla ne tür sonuçlar oluşabileceğini çok iyi biliyorsunuz. O yüzden bunların neler olduğunu çok ayrıntılı şekilde size söylemeyeceğim ama burada olmazsa olmaz belki bazı durumlar var, örneğin illerin net göç hızları, mevcut değişimlerle olabilecek bir şey, onu belki de her yıl izlemek gerekecek. Kaba evlenme hızı, kaba boşanma hızı, çok böyle sağlıklı bağlantılandırılmamış gibi olsa da, demografik özellikler arasında görünmesi, ortalama ilk evlenme yaşı kadında ve erkekte ve hane halkı büyüklüğü de yine önemli bir gösterge. Eğitimde özellikle okullaşmayla ilgili ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde okul, öğretmen ve derslik başına düşen öğrenci sayılarıyla ilgili verilerin haritalarını da oluşturduk. Göreceksiniz çünkü onlar bize çok güzel şeyler söylüyor. Sosyo-ekonomik durum açısından da hem konutun durumu, hem de sosyal duruma göre bize net bir şekilde gösteren veriler oluşturmaya çalıştık. Belediye meclis üyeleri için de bunların oranı, biraz sonra haritayı da paylaşacağım, özel bir önemi olduğunu düşünüyorum. Sağlık

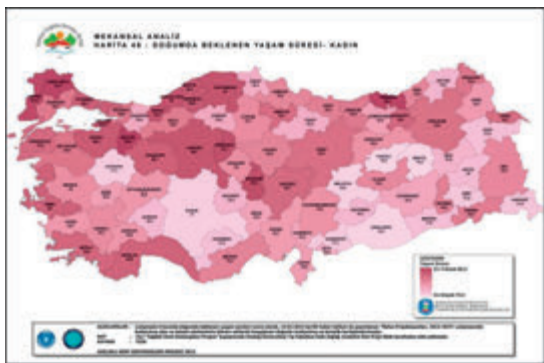
Konut İçinde ya da Dışında Tuvaleti Bulunmayan Hane Halkı Oranı

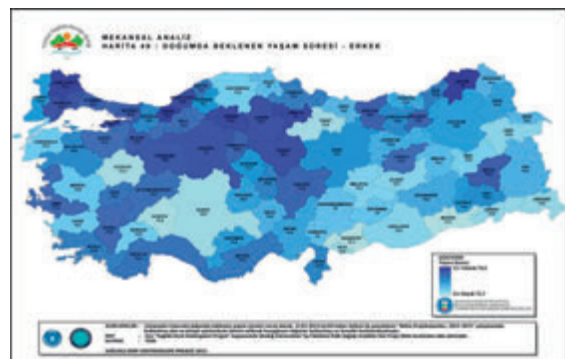
Konutunda Şebeke Suyu Olmayan Hane Halkı Oranı

Doğumda Beklenen Yaşam Süreleri-Kadın

Doğumda Beklenen Yaşam Süreleri-Erkek

ve sağlık hizmetleriyle ilgili göstergeler var. Bunlarla ilgili yeni göstergeler oluştu. Türkiye İstatistik Kurumu, adrese dayalı kayıt sistemine geçtiğinden beri özellikle sağlık ve sağlık hizmetleri ve eğitim gibi, gler gibi, ölüm gibi, hastalıklar gibi verileri çok daha güvenilir halde bizlere sunuyor. Ekip sayısı, hemşire sayısı, uzman ve pratisyen hekim sayısı ile ilgili de haritalar oluşturduk, bunlar da yine sağlık hizmetleri sunumu açısından olmazsa olmaz. evre ile ilgili, dediğim gibi başta en çok zorlandığımız konu buydu. şimdi burada haritaları oluştururken sağlıklı kentle bağlantılı olarak, evre üzerine çok daha fazla harita olmasını beklerken, ne yazık ki bu sistem gereği, belediyelere veri toplama işini bırakmak gibi sistemden kaynaklanan bir durum diye düşünüyorum, giderek azalan bir şekilde güvenilir veriye ulaştık. Burada elde ettiğimiz hemen hemen bütün veriler neredeyse 2010 yılına ait. Daha yenilerini bulamadık, çünkü yok. Belediye bakımından hepsinde var ama ortak bir dil olarak sunulmuyor ve toplanmıyor. Bunu da en son sonuç bölümünde tekrar söyleyeceğim ama belki de bizim Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği projesinin sonucunda, Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği'nin danışmanlığında veri nasıl toplanır, hangi veri neyi ifade eder, nasıl hesaplanırsı söylememiz gerekecek.

Ulaşımla ilgili mutlaka birkaç verimizin olması gerekiyordu, trafik kazaları önemli bir sağlık sorunu Türkiye'de ne yazık ki. Kültür ve sanatla da ilgili iki haritamız var, bunları da göstereceğiz, kitapta var.

Haritaları nasıl sunduk? Bir kere başlığı var, başlıktan sonra haritanın kendisi var. Haritada ne tanımlanıyor, bunu tanım kısmında yazdık. Haritanın amacı ne? Neyi göstermek istiyor. Bazen durum ve amaç birbiriyle örtüşüyor ama sonuçta ikisi de farklı şeyler. Hesaplamayı nasıl yaptık? Sınıflama yapıldı mı? Bazı durumlarda sınıflama yapıldı, bazılarında doğrudan veya artan bir şekilde ya da azalan bir şekilde renklendirmeler ve tonlamalarla, bunu gösterdik ve en sonunda da açıklamaları yaptık. nce haritayı anlatmaya çalıştık, ondan sonra bu haritayla dünya eğer mümkünse dünya ölçütleriyle karşılaştırarak, kısa bir şekilde de yorum yaptık. En sonunda da, en son kısmında da genel değerlendirme ve önerilerimiz oldu. şimdi neler gördük? Bir kere şunu söylememiz lazım, haritalara baktığınızda, göllerimiz nereye gitti diyebilirsiniz. Van Gölü yok, Tuz Gölü yok, burada da iller arasındaki farklılığın daha net algılanabilmesi amacıyla glleri kaldırdık, çünkü tahmin edersiniz ki mavi her zaman daha gzn gördüğü bir şey, oysa siz orada farklı bir durumu göstermeye çalışıyorsunuz, o yüzden glleri kaldırdık. Haritalarda haksızlık olmasın. şimdi bazı haritalar beklendiği gibiydi. Neyi bekliyorduk? Kaba doğumla başlayalım, net gözüküyor diye tahmin ediyorum, Güneydoğu Anadolu bölgesinde daha fazla, çeşitli illerde biraz daha az, bazı bölgelerimizde daha az yine. Kaba lm hızımız da tamamen tersi beklediğimiz bir durum, bunları tahmin ediyorduk aslında. Ama iller bazında değerlendirmek, biraz daha sürprizler yarattı.

Nüfus yoğunluğunu tabi ki tahmin edersiniz ki, küçük kilometrekareye sahip daha büyük nüfuslu illerin nüfus yoğunluğunu böyle görüntülememizi tahmin ediyorduk. İşte İstanbul, İzmir, Bursa, Adana, Antakya gibi yine Trabzon, bunları yoğun halde görebiliyoruz. Genç bağımlılık oranı, bu 15 yaşın altındaki nüfusun toplam nüfusa oranı olarak kabaca söyleyebileceğimiz durum. Yine Güney Doğu Anadolu bölgesinde genç bağımlılık oranı fazla, yaşlı bağımlılık oranı da yine Orta Batı Karadeniz'de çok daha geniş. Balıkesir, Çanakkale, Bursa. Bu da yaşlılık, 65 yaş ve şt nüfusun toplam nüfusa oranı olarak söyleyebiliyoruz. Ama beklemediğimiz bazı veriyle de karşılaştık, örneğin 20 yaşından küçük doğum yapan annelerin oranı bizi çok etkiledi, ilk ortaya çıkan harita buydu ve bizi "evet bu iş güzel olacak" dediğimiz düşüncelere sevk etmişti. Edirne bizim için çok özel bir durum. Aslında Balıkesir, Afyonkarahisar, hani ne beklersiniz, tabi ki işte Güneydoğu Anadolu, hayır öyle değil, yani sizin ilinizde sizin belediyenizde de sürprizler olabilir, o yüzden mutlaka görmeniz gerekiyor. Bu dediğim gibi başlangıçta, belediye meclis yeleri için hazırlanmıştı. Kadınlar biraz unutulmuş gibi, ya da biz kendimizi unutturduk. Biraz işin içine girmemiz gerekiyor sanırım. Kadınların meclis yeleri içindeki oranı, üzerinde çok konuşulacak, yerel yönetim içine girmemiz gerekiyor. Tabi iimizi acıtanlar oldu, hala da, hele bazı illerimizde. Konut içinde ya da dışında tuvaleti olmayan hane halkı oranı. Tuvaleti yok oranı çok az, ama olsun. Toplu şebeke suyu olmayan hane halkı oranını da biz görebiliyoruz. Dediğim gibi, Türkiye İstatistik Kurumu, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi, yeni replika sistemi, kent sağlıktaki uygulanan sistem, ICD kodlarının değerlendiril-

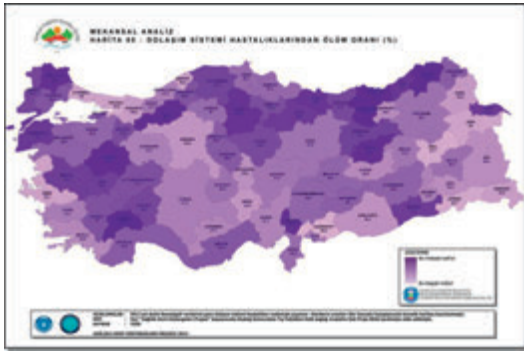
mesi, onların zorunlu olarak kullanılması gibi elimizde pek çok bilgisayar ortamında toparlayabileceğimiz bir sistem oluşmaya başladı. Tabi bununla bağlantılı, özellikle sağlıkta verileri kullanabiliyoruz, örneğin doğumda beklenen yaşam süreleri il bazında ve hatta daha küçük bazda hesaplanabiliyor. Belediyeler bazında bile sizler bunları TÜİK'ten isteyebilirsiniz, bu en son elde ettiğimiz veri. Doğrusu telefonla Sağlıklı Kentler Birliği adı altında arkadaşlarımız çok görüşmeler yaptılar, Bir kişi yaşantısına başladığında bir bebek belirli koşullarda ne kadar süre yaşayabilecek, kaba doğum ve hastalıklar vs. ama sonuçta doğumla yaşam beklenen süreleri, kadın ve erkek olarak elimizde olan ve bununla bağlantılı iyileştirmeleri karşılaştırabilmemiz açısından en önemli göstergelerden bir tanesi. Tabi ilk üç ölüm nedenlerini değerlendirmek istedik. Birincisi dolaşım sistemi hastalıklarından ölüm, il bazında bunlara ulaşabiliyoruz. Kanserden ölüm oranı, buna da ulaşabiliyoruz. Ve solunum sistemi hastalıklarından. Bu üç önemli sağlık sorunu, Türkiye'de bazı durumlarda yapılması gerekenleri de bize az çok söylüyor. Ama çok net olarak yapılması gerekenleri ortaya koyan haritalar da oldu. Örneğin, ilköğretim düzeyinde öğretmen başına öğrenci sayısı, Milli Eğitim Bakanlığı'nın çok şey düşünmesine gerek yok, haritayı koysa her şeyi gösteriyor aslında. İstanbul gibi büyük kentimizde ve Güneydoğu Anadolu'da öğretmen eksiği var ilköğretim düzeyinde. Orta öğretimde de aynı şeyi gösteriyor, öğretmen başına öğrenci sayısı.

Okul başına baktığımızda çok büyük farklılık göremeyebiliyorsunuz, daha doğrusu çeşitli değişkenler var, ama öğretmen başına baktığınızda çok net. Bu da yine çevreyle bağlantılı aldığımız değerlendirmelerden bir tanesi. Partiküler madde var. Belli kriterler çerçevesinde kırmızılar iyi olanlar, onların da yapması gereken şeyler var, bunlar il bazındaki veriler. İçme ve kullanma suyu arıtma tesisiyle birkaç değerlendirme oranımız var, çizgili olanlarda arıtma tesisi yok. Düzenli depolama ve kompost yöntemiyle bertaraf edilen atık oranı. Diğerleri yalnızca vahşi depolama ya da öylesine depolama. Atık su oranı ile hizmet verilen nüfus oranı yine oldukça değişik. Peki biz bu haritalar çerçevesinde ne yapabilirdik, ya da nelerle karşılaştık? Tabi ki en zor aşama bilgi toplama aşamasıydı. Çünkü bu verilerin güvenilir ve doğru olması gerekiyordu ki biz bunların arkasından bir şeyleri savunabilelim. İşte Sağlıklı Kentler Birliği olarak bir atlas ortaya koyuyoruz ve onlarla ilgili olarak da mutlaka bir destek ya da öneri bir şey yapmamız gerekiyordu, o yüzden de güvenilir ve doğru olmasını istiyorduk. Doğru olduğunu kabul ettiğimiz verileri almaya çalıştık zaten bölgeden. Ve herkes için uygun olan, yani bütün iller bazında böyle bir veri yoksa bunu almamaya çalıştık. Yeni bilgiler ile tam bir harita oluşturduk, onun üzerine yapan ekip olarak yorumlar yazdık. Derken, yeni bir bilgi ortaya çıktı, 2012 verileri geldi. Son anda ortaya çıkan bir bilgi oldu, onu da değerlendirdik, bazılarını kattık, bazılarını katmadık, çünkü bazı durumlarda güvenemedik. O yüzden de bu haritalarda mutlaka doğru olduğunu varsaydığımız, Dünya Sağlık Örgütü'ne gönderilen ya da ortak olarak erişilebilen pek çok durumda kullanılabilen şeyleri aldık. Yeni yeni ortaya konmuş, yeni yeni toplanmaya başlayan veri için de, beş yıl sonraya erteledik. Örneğin muhtemelen aşılama oranlarını o zaman koymamız gerekecek, ya da Sağlıklı Kentler Birliği diyecek ki belediyelere, yalnız üyelere değil herkese, bu veriyi şu şu şu nedenle daha şöyle toplamamız gerekiyor, böyle yapmamız gerekiyor diye bunları önerebiliriz. Bunun içinde yani bu kitabın içinde, bu haritalarda siz yalnızca var olanı görüyorsunuz. Neden öyle olduğuyla ilgili herhangi bir öngörümüz ya da şeyimiz olamaz, sonucumuz, değerlendirmemiz olamaz. Çünkü burada yalnızca var olanı değerlendiriyoruz. Neden öyle olduğuyla ilgili mutlaka yerel bazda ya da belki de eğer gerekirse Türkiye çapında araştırma yapılması gerekiyor. Bu da Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği'nin ön ayak olacak başka bir projeye öncelikleri belirleyerek, eşitsizlikleri gidermek amacıyla, sağlık 2020 altıncı faz açısından belki de yapılması gereken bir şey. Türkiye çapında yapamamak da belki de üye belediyelerle bağlantılı projeler oluşabilir. Göstergelerde tabi ki eksiklikler var, bunu söylemiştim başta, örneğin kişi başına düşen yeşil alan yok, niye, çünkü herkes farklı ölçüyor, her belediye farklı değerlendiriyor, il bazında farklı değerlendiriliyor. Yeşil alan dediğiniz bazen kamu olarak değişiyor, dolayısıyla bu anlamda güvenemediğimiz bir veri ortaya çıktığı için de bunu paylaşmadık, ama mutlaka olmazsa olmaz göstergeler arasında bu da. Örneğin yürüyüş yolları, bisiklet yolları, toplu taşıma yollarının uzunluğu vs. gibi kişi başına düşen bu değerlendirmelerle birlikte yine çok somut elimizde güvenilir verilere ulaşamadık ne yazık ki tüm belediyeler çapında. Yani il bazında bunların güvenilirliğini sağlayamadık. Bunlarla ilgili sorularınız olacaktır. Karar vericiler ve yöneticiler için yol gösterici olacağını umuyoruz, zaten çıkış amacımız buydu. Evet il bazında ama il bazında olsa bile, sektörler arası işbirliği diye de konuştuğumuz şeyle, ortaklaşa oluşturulabilecek işler

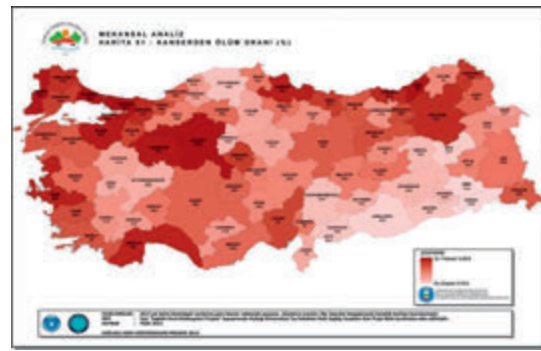
için bir çıkış yolu olduğunu düşünüyoruz. Belediyeler, il bazında ya da ilçe bazında ya da mahalle bazında bu verilere ulaşılabilir. Siz kendi içinizdeki kendi hizmet verdiğiniz bölgedeki verileri değerlendirip, onlarla ilgili yorumlar yapabilirsiniz, eğer gerekiyorsa araştırmalar yapabilirsiniz. Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği bu anlamda da size mutlaka destek olacaktır. Eylem planları bu haritalara göre hazırlanmış, çok özel şeyler söylüyor çünkü, hele ki daha küçük düzeyde siz çalışmak istiyorsanız çok net veri akışı da yapabilirsiniz. Bu kitabın 5 yıl sonra yenilenmesi düşünülüyor, daha kısa olması bazı durumlar için sakıncalı olabilir, daha doğrusu çok işte dediğim gibi güvenilir verilere ulaşmakla ilgili sakıncalar oluşturabilir. Daha uzun da olmaz, ama 5 yıl içinde çok daha iyi şeyler olacaktır, yine yenilenmesi düşünülüyor.

Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği'nin bir projesi, ama biz 4 kişi bu işi yaptık, çünkü proje sahibi onlar, ama biz çalıştık ve çok özel bir teşekkür etmek istiyorum. Bir kere bizim bir uzmanımız var, bütün redaksiyonları yapan Uzman Doktor Harika Gerçek onun adını geçmeden olmaz. Görselliği aşamasında bizim olmadı bir daha olmadı bir daha diye sık sık söylediğimiz Şehir Plancısı Esra Yılmaz'a, haritaları o oluşturdu çünkü. Bir kere mesailerinin bir kısmını bizimle harcadılar, coğrafi bilgi sistemleri, evet çok özel teşekkür, bu proje onların ama onlarla birlikte ortak bir çalışma yapmamış olsaydık, uyumlu şekilde bir çalışma olmamış olsaydı bu kitap zaten çıkmazdı. Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği çalışanlarına teşekkür ediyorum. Katkı vs. kitabı inceledikten sonra ya da bugüne kadar incelediyseniz sormak istediğiniz herhangi bir şey var mı? Yok galiba. Ama dediğim gibi, proje Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği'nin, ne tür sorunuz olursa onlara ulaşip yanıtını alabilirsiniz.

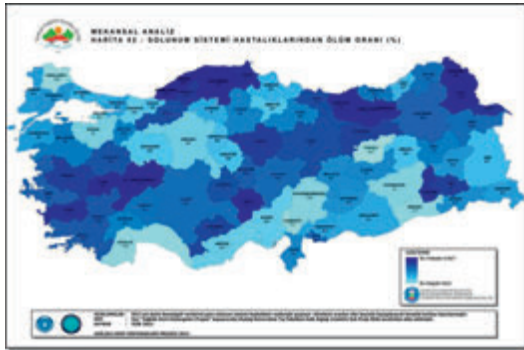
Dolaşım Sistemi Hastalıklarından Ölüm Oranı

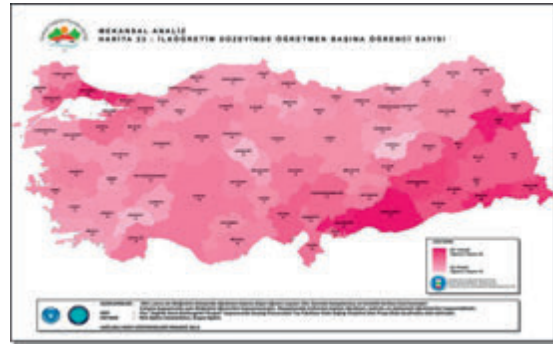
Kanserden Ölüm Oranı

Solunum Sistemi Hastalıklarından Ölüm Oranı

İlköğretim Düzeyinde Öğretmen Başına Öğrenci Sayısı

BİLDİRİLER

* Bu kitapta yer alan bildiriler konferansta alınan video kayıtlarının yazıya aktarılmasıyla luşturulmuştur.

I. OTURUM: KENTSEL YAŞAM TARZINDA ÇEŞİTLİLİK

OTURUM BAŞKANI
Prof.Dr. HASAN ERTÜRK
Sağlıklı Kentler Birliği Danışma Kurulu Üyesi

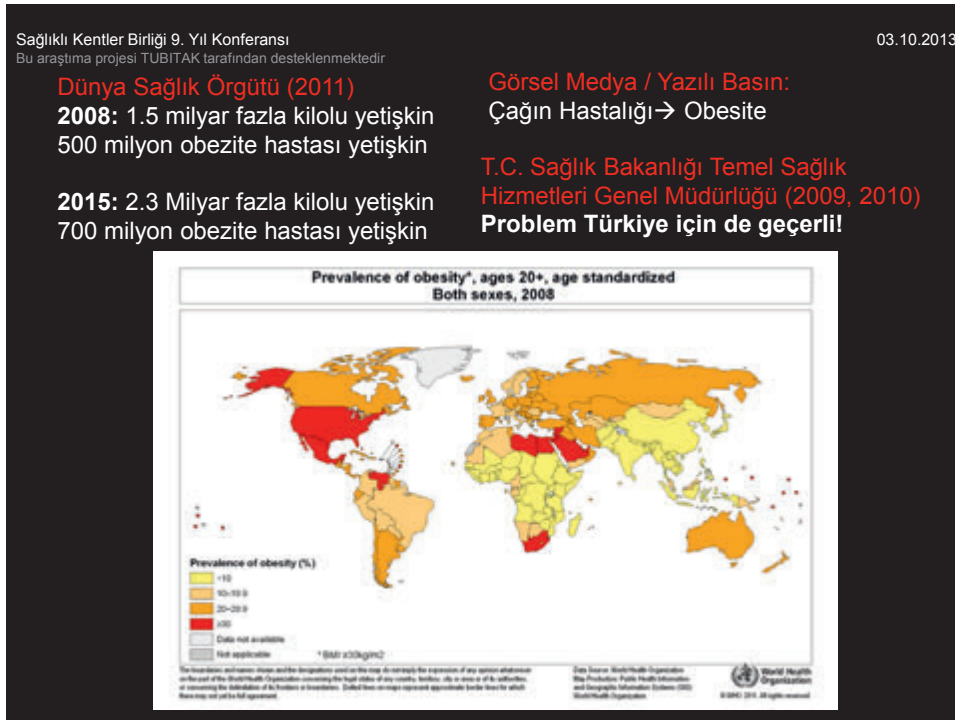
I.OTURUM - I.BİLDİRİ

Yürünebilirliğin Mekansal Ölçütleri: Karşıyaka İzmir Örneği

Doç. Dr. EBRU ÇUBUKÇU

Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlaması

Mimarlık fakültesi öğretim üyesiyim. Bugünkü tartışmamızda yürünebilirliği etkileyen mekansal parametrelerin ne olduğunu tartışmak istiyoruz. Yürünebilirliğin neden önemli olduğunu anlatmak ve geliştirdiğimiz bir denetim aracını size tanıtmak istiyoruz. Bu proje aslında TÜBİTAK tarafından desteklenen 2 yıllık bir projenin küçük bir parçasını sunmaya çalışacağım. 15 dakikada ne kadar hızlı becerebileceğimi bilmiyorum ama deneyeceğim. Hepinizin bildiği gibi, basında, yazılı basın ve görsel medyada obezitenin çağın hastalığı

olduğu sık sık vurgulanıyor. Dolayısıyla sadece basında değil, bu konuda bilimsel çalışmalar da devam etmekte. Dünya Sağlık Örgütü'nün 2011 yılında yaptığı yayına göre, 2008 yılında 1,5 milyar kişi fazla kilolu olarak belirlenmiş. 500 milyon kişi de obezite hastalığından yakınıyor. Bu rakamların 2015 yılında, fazla kilolu yetişkin sayısının 2,3 milyara ulaşması bekleniyor, obezite hastalığından yakınan birey sayısının da 700 milyona yaklaşması bekleniyor. Dolayısıyla, dünyada gelişmiş ülkelerde yıllar bazında obezitenin nasıl değiştiğini görsel haritalarla sunmaya çalışıyorlar. ABD'de eyaletler bazında yapılan bu harita, 1990'lı yıllardan 2010'lu yıllara kadar obeziteden yakınan hasta sayısının %10'lardan %25'lere nasıl çıktığını gösteriyor, eyaletler bazında. Çeşitli ülkelerde bu tip haritalar yayınlanıyor ancak Türkiye'de böylesi bir harita henüz yayınlanmamış değil. Bu da dolayısıyla da, dünyanın birçok yerinde karşımıza çıkabilecek bir yayın. Bunda da Türkiye'de problemden kurtulduğunu düşünmüyoruz, Türkiye'de de obezite hastalığından yakınan birey sayısı dünyadaki gelişmiş dünya kentlerinde olduğu gibi önemli bir oranda. Dolayısıyla, problem Türkiye için de geçerli. Obezite Türkiye için de çok önemli bir problem. Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı'na bağlı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlü-

ğü'nün 2009 ve 2010 yılı yayınlarında, problemin Türkiye için de geçerli olduğu tekrar tekrar vurgulanmakta, altı kalın bir şekilde çizilmekte. Hem Dünya Sağlık Örgütü hem de Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı, fazla kiloluluk ve obezitenin çok önemli bir problem olduğunu belirtiyorlar ve önlenabilir ölümlerin ikinci en sık nedeni olduğunu söylüyorlar. Birincisi, tütün kullanımına bağlı hastalıklar ve bu problem ülke ekonomisini de olumsuz yönde etkilediği altı tekrar tekrar çiziliyor. Ve 2006 yılında Dünya Sağlık Örgütü, Avrupa Obeziteyle Mücadele Bakanlar Konferansı'nda Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı bir eylem planına imza atıyor. Bu eylem planı, Obezite ve Şişmanlıkla Mücadele Ulusal Eylem Planı. Bu plana göre, fazla kiloluluk ve obeziteyi azaltmaktaki en temel hedef, fiziksel aktivite düzeyini arttırmak olarak belirleniyor. Fiziksel aktiviteyi arttırmak, sadece Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı'nın belirlediği hedef değil, dünyadaki diğer ülkeler de ABD Sağlık Bakanlığı, İngiltere Sağlık Bakanlığı ve Yeni Zelanda Sağlık Bakanlığı'nın yayınladığı raporlarda da tekrar tekrar obeziteyle mücadelede en önemli araç, fiziksel aktivitenin artırılması olarak belirleniyor. Ve fiziksel aktivitenin hangi düzeyde olduğu ülkelerde inceleniyor. Türkiye'de bu raporlarda 7 bölgeden seçilen 7 ilde yaklaşık 15 bin yetişkin bireyle anketler yapılıyor ve fiziksel aktivite düzeyi yeterli olan birey sayısı yaklaşık %3, yeterli düzeyde fiziksel aktivitede bulunan birey sayısı %3 olduğu bulunuyor. Bunun çok düşük bir oran olduğu hepimizin gözleri önünde. Dolayısıyla fiziksel aktiviteyi arttırabilmek için çok çeşitli araçlarımız var. Bu araçlardan en önemlisi, yürüyüş miktarımızı arttırmak, en maliyetsiz olanı, ulaşım ve rekreasyon amaçlı yürüyüş miktarlarımızı

Sağlıklı Kentler Birliği 9. Yıl Konferansı
Bu araştırma projesi TÜBİTAK tarafından desteklenmektedir

ARAZİ KULLANIM (Ağırlıklı Arazi Kullanım)

1. Yan
%80'den fazlası sadece konut ☐
%80'den fazlası sadece konut altı ticaret ☐
%80'den fazlası tek bir konut dışı kullanım (okul, hastane vb.) ☐
Ağırlıklı arazi kullanım türü yok - karma kullanım (hem konut hem okul vb.) ☐

2. Yan
%80'den fazlası sadece konut ☐
%80'den fazlası sadece konut altı ticaret ☐
%80'den fazlası tek bir konut dışı kullanım (okul, hastane vb.) ☐
Ağırlıklı arazi kullanım türü yok - karma kullanım (hem konut hem okul vb.) ☐

%80'den ... konut

%80'den ... konut altı ticaret

%80'den ... tek bir konut dışı kul.

arttırabiliriz. Konuya, çok çeşitli bilimsel dergilerde yer veriliyor, özellikle bilimsel dergilerde bu konu üzerinde durulan dergiler var, ya da her sayısında bir ya da iki makale yayınlandığı dergiler var. Ben burada sadece 16 tanesini gösteriyorum, ama tabi ki bu kadar değil, bunlar çok daha fazla sayıda. Burada bu konuda dünyada çalışan kişilerin adlarını sıralamaya çalıştım, 2001 yılından 2010 yılına kadar, yani bu konuda yalnız değiliz, bu konu dünyada çok kişi tarafından çalışılan, ancak henüz yürünelirliği etkileyen parametrelerin net olarak ortaya konulabildiği bir yayın elimizde değil. Her çalışmada çeşitli parametreler, neden yürünelirliği etkiliyor diye tekrar tekrar çalışılıyor ama net bir şey söylenemiyor. Biz de TÜBİTAK projesi kapsamında, fiziksel aktivite ve yürüyüşü etkileyen faktörler nelerdir diye literatürü taradık. Literatürde, iki şekilde fiziksel aktivite ve yürüyüşü etkileyen faktörleri, iki grupta inceledik. Birincisi bireysel ve sosyal özellikler. Bunlar, çok çeşitli parametreler içeriyor, yaş, cinsiyet, sağlık problemi olup olmaması, etkin köken, medeni durum gibi. İkincisi, yapılaşmış

çevreye ait parametreler. Yapılaşmış çevreye ait parametreler incelenirken de iki şekilde incelendiğini görüyoruz. Birincisi, o çevrede yaşayan bireylerce yapılan hane halkı anketleri, yani bireylere soruyorlar, sizin çevrenizde hangi özellikler sizin yürüyüşünüzü etkiliyor diye. Bu çalışmalarda, en çok göze çarpan parametreler; arazi kullanım, trafik güvenliği, suç güvenliği, yaya ve bisiklet kullanımına uygunluk, erişilebilirlik, estetik bakım ve yaşadığı yerle ilgili mahalledeki sosyal ilişkiler göze çarpıyor. Bu yapılaşmış çevreye ait özellikler, alanda yaşayanlar tarafından öznel değerlendirilenler, kişinin kendisinin yaptığı değerlendirmeler, bir de alanın uzmanlarının gidip topladığı verilerden oluşuyor. Uzmanların toplayabileceği veriler, iki şekilde oluyor. Sokak bazında hangi verileri toplayalım diye düşünüyorlar, ya da coğrafi bilgi sistemleri aracılığıyla haritalardan yararlanarak veri analizleri yapılıyor. Burada gözümüze çarpan parametreler, yine aynı gruplar içerisinde incelenebiliyor, hangi parametrenin nasıl ölçüldüğü her makalede değişiyor, birbirinden farklı yani standart bir ölçüm tekniği yok. Standart bir parametre sınıfı yok. Burada da arazi kullanımı, trafik güvenliği, yaya ve bisiklet kullanımına uygunluk, erişilebilirlik, suç güvenliği, estetik ve bakım gibi parametreler göze çarpıyor. Biz bugünkü konuşmada, uzmanlarca yapılan arazi çalışmalarında toplanması gereken parametreler üzerinde durmak istiyoruz. Dünyada bu konuda çok sayıda denetim aracı geliştirilmiş durumda, biz burada en yaygın kullanıldığı bilinen sekiz tanesini inceledik. Şu anda Türkiye’de böyle bir standart veri toplamak üzere standart bir sistem kurul-

Sağlıklı Kentler Birliği 9. Yıl Konferansı
Bu araştırmaya projesi TÜBİTAK tarafından desteklenmektedir

TRAFİK GÜVENLİĞİ (Geçiş Güvenliği)

e) Sokak / cadde kesişimlerinde....

Yaya geçidi ☐ Trafik lambası ☐ Alt/üst geçitler ☐
Engelli rampası ☐ Yok ☐

DEĞERLENDİRİLEN SOKAK/CADDE PARÇASI	ENGELLİ RAMPASI
Var	Var ☒

j) Sokak / cadde parçasında karşıdan karşıya geçmek ne kadar güvenli?

Güvenli ☐ Güvenli değil ☐

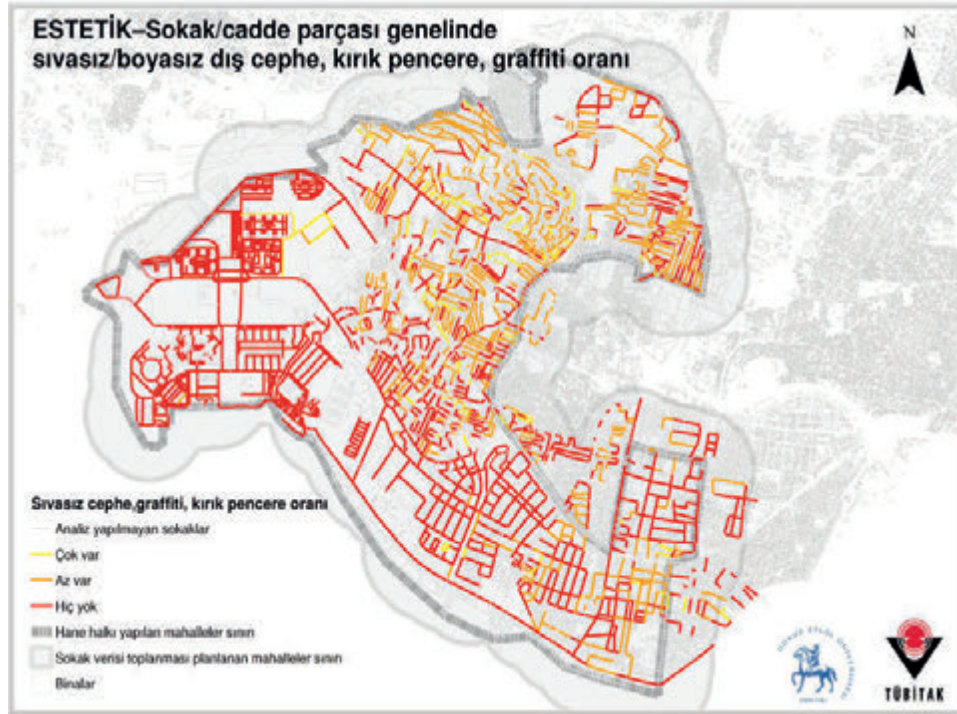
muş değil. Ancak yurt dışında çok sayıda hazır standart sistemler var, özellikle ABD’de yerel kurumlar ulusal yada uluslararası düzeyde bu veriyi standart bir şekilde topluyor. Özellikle Irvine Minnesota Envanteri çok yaygın şekilde ABD’de kullanılırken, aynı envanter İsveç’te de uygun olmadığı söyleniyor. Dolayısıyla her ulusun kendine özgün bir veri toplama sisteminin olması gerektiği net bir şekilde ortaya çıkıyor. Her envanterde dikkat edilen parametreler değişiyor ve envanterlerin ilgilendiği parametre düzeyleri ile sayısı da değişiyor. Bazı envanterlerde beş parametreyle bu inceleniyor, diğerlerinde 10, 15 olabiliyor. Irvine Minnesota Envanteri’ni buraya koyamadım, çünkü 150 parametreyle inceleniyor sokak bazında. Ancak ilgilenilen sokak bazında ne toplanılacağı çok değişebildiğini gösterebilmek için bu slaytları koyduk buraya. Biz de bütün bu literatür taramasından ve dünyada geliştirilmiş olan denetim araçlarından, Türkiye’ye özgün bir parametre sınıfı ortaya koymaya çalıştık. Beş bölümden oluşan 35 soruyla yürünebilirlik ölçütleri yaratmaya çalıştık. Bu yürünebilirlik ölçütlerini, arazi kullanım, yaya kullanımına uygunluk, trafik güvenliği, suç güvenliği ve mekansal estetik konu-

larından topladık sorularımızı. Ve bu 35 soruyu İzmir Karşıyaka ilçesini haritadan elde ettik, bu haritaların üzerine İzmir Karşıyaka ilçesindeki bütün sokak parçalarını tek tek çizdik. Sonra veri toplayacağımız alanı belirlemeye çalıştık, her sokak parçası için şu ana kadar yaklaşık 2000 sokakta bu envanter elde edip bilgi toplama-yı başardık. Ancak çalışmalarımız devam ediyor, hatta şu anda ekip arkadaşlarım arazi çalışmalarına devam ediyorlar. Bütün soruların üzerinden uzun uzun geçmek istemiyorum ama hangi konularda veri topladığımızı göstermek için arazi kullanımı konusunda, ilk soru bir tür ağırlıklı arazi kullanımını belirlemeye yönelik yani konut, konut altı ticaret mi, yoksa ağırlıklı bir arazi kullanımı türü yok mu. İkinci soru, dikeyindeki arazi kullanım değişimi, yani üst katlarda ikinci üçüncü katlarda da farklı konut dışı kullanımlar var mı. Üçüncü soru, kat sayısı ile ilişkili bir veri. Dördüncü soru, bu kat sayısındaki değişim sokak boyunca bu kat sayısındaki değişimlere ilişkin veri topluyor. Beşinci soru, ağırlıklı yapı nizamıyla ilişkili veri topluyor, yani ayrı nizam mı, bitişik nizam mı. Daha sonra, yapı çekme mesafesinin ne kadar olduğu ve bunun değişimiyle ilgili bir sorumuz var. Ön bahçelerin olduğu durumda bu ön bahçelerin bakımlı olup olmamasına yönelik, ağırlıklı olarak doluluk boşluk oranlarını belirlemeye yönelik bir sorumuz var. Ya da benim ilgimi en çok çeken, o sokakta vitrinlerin olup olmadığı veri olarak toplanıyor. Yaya kullanımına uygunluk konusunda ise, yaya yolunun türüyle ilgili veri topluyoruz, kaldırım mı, taşıt mı, yaya yolu mu. Daha sonra bu yaya yollarının sürekliliğini takip eden bir husus var.

Yaya yolunun yüzey kalitesinin iyi orta kötü olarak sınıflandırılması. Yaya yolu üzerinde bariyerlerin, yayaların taşıt yoluna inmesini gerektirecek bariyerlerin olup olmamasıyla ilgili bir sorumuz var. Yaya yolunun genişliğiyle ilgili bir başka soru. Yaya yolunun eğimi, yayayı yorup yormadığı, uygun olup olmadığına yönelik bir soru. Yaya yolu üzerinde yayanın konforunu arttıracak çöp tenekeleri, bankların olup olmadığına yönelik bir soru. Yaya yoğunluğu, daha yoğun alanlarda yayaların daha çok yürümek istediği bilindiğinden, yaya yoğunluğuna yönelik bir soru. Çöp olup olmadığı. Yaya kullanımına yürüyüş yapma kolaylığı, bütün bu soruları özetleyen yürüyüş yapma kolaylığına yönelik bir soru. Trafik güvenliği konusunda şerit sayısı, trafik yoğunluğu, trafik hızı gibi çeşitli konularda verilerimizi topladık. Geçiş güvenliği konusunda, sunumdan sonra vaktimiz kalırsa onu da aktarırım. Trafik güvenliği, suç güvenliğinde güvenlik altyapısı ve sosyal yönetim. Mekansal istatistik konusunda beş soruyla ölçtük, mimari açıdan, estetik açıdan dikkat çekecek mimari binalar var mı, bakımlı mı, bakımsız mı, manzara var mı yok mu gibi çeşitli sorularla verilerimizi topladık. Bütün bu verileri topladıktan sonra, hari-

talar çıkartıyoruz sokak bazında. Buraya birkaç tane örneği koyabiliriz sadece. Örneğin, arazi kullanımında sokak, cadde bazında maksimum kat yüksekliğine göre sokakların dağılımı. Trafik güvenliği konusunda sokakların dağılımı, hangi sokaklar daha güvenli. Güvenlik algısı açısından hangi sokaklar daha güvenli daha güvensiz şeklinde her sokağı sınıflandırabiliyoruz. Bütün bunlardan sonra sokak bazında bir yürünebilirlik skorları meydana gelecek. Bunlar dünyada çok sık yayılan, mahalle ölçekli ya da sokak ölçekli ya da noktasal bir konumun yürünebilir olup olmadığını belirleyen ve emlak fiyatlarını temelde çok etkileyen bir veri olarak internetlerde sunulan bir bilgi. Ancak Türkiye’de böylesi bir şey yok. Özetle biz bu çalışmada sokak bazında yürünebilirliği etkileyen parametrelerin neler olduğunu çözmeye çalıştık. Bu her parametrenin nasıl ölçülebileceğine yönelik ölçütler geliştirmeye çalıştık. Dünyada bu konuda geliştirilmiş çok sayıda denetim aracı, çok sayıda çalışma olmasına rağmen, bu çalışmaların Türkiye için geçerliliğini sorgulamaya çalıştık. Dediğim gibi çalışma devam etmekte, henüz net bir sınıflandırma yapılmadı. Daha uzun daha sonra tartışabiliriz soruları, teşekkür ediyorum.

I.OTURUM - II.BİLDİRİ

Kentlerin Sürdürülebilir Ulaşım Planları İçinde Bisiklet Kullanımı: Eskişehir Örneği

Doç. Dr. AYŞEN ÇELEN ÖZTÜRK
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Mimarlık Bölüm Başkanı

Herkese merhaba. Ben, sunumumda kısaca biraz Eskişehir'den bahsetmek istiyorum. Bu çalışma, Eskişehir kentinde tarihsel süreçte var olan yoğun bisiklet kullanımını ortaya koymak ve bugün mevcut yolların diğer motorize araçlarla dolması sonucunda, bisikletin güvenli bir ulaşım aracı olarak kullanımının gittikçe

KENTLERİN SÜRDÜRÜLEBİLİR ULAŞIM PLANLARI İÇİNDE BİSİKLET KULLANIMI: ESKİŞEHİR ÖRNEĞİ

Doç.Dr.Ayşen ÇELEN ÖZTÜRK
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Mimarlık Bölüm Başkanı

azalması nedeniyle, kentte bisikletin yeniden canlandırılması için yapılan çalışmaları anlatmak istiyorum. Öncelikle, Eskişehir'in tarihçesine bakacak olursak, Eskişehir kenti ve çevresi, eski adıyla Dorylaion M.Ö.4 binli yıllara uzanan tarihiyle, çeşitli uygarlıkların önemli bir ticaret ve ulaşım merkezi olmuştur. Bu tabi 1540'lı yıllarda Matrakçı Nasuh'un çizmiş olduğu bir minyatür görüyoruz, burada Porsuk nehri kenti ikiye bölüyor, alt tarafta hamamlar ve ticaret bölgesi yer alırken, üst tarafta da kentin konut bölgesi ve kervansarayı yer alıyor. Yine kentin ilk planına bakacak olursak, burada da daha sonraki yıllarda 1800'lerin sonu, 1900'lerin başında bir tarafında tepelerin eteğine kurulmuş Odunpazarı tarihi yerleşkesi, daha sonra Çarşı bölgesi, Çarşı bölgesinin yukarısında da göçmenler için hazırlanmış alanlar, yerleşkeler yer alıyor. Çok kısa bir şekilde fotoğraflara bakacak olursak, Odunpazarı yerleşkesi ve yine daha sonra kent merkezindeki yerleri görebiliyoruz. Eskişehir'in şöyle bir avantajı söz konusu, 1800'lü yılların sonunda, 1890 yılında Hamburg-Bağdat demiryolu güzergahı üzerinde bulunan bir kent olduğu için, tarihte ticaret hayatı her daim etkin olarak devam ediyor ve Porsuk nehri de

kente önemli bir katkı sağlıyor. Cumhuriyet Türkiye'sinde de kentteki demiryolu varlığı, Atatürk tarafından seçilen Cumhuriyetin ilk sanayi kentlerinden biri olma önceliğini veriyor Eskişehir'e. Yine tarihsel süreçte kentteki Porsuk nehri de Hamam Yolu Çarşısı'nın olduğu bölgeyi görebiliyoruz. Bu, tarihi resimlerin ışığında kentin gelişimine bakacak olursak, kentin ilk mimari gelişimi 1950'li yıllarda başlıyor, daha sonra 1980'li yıllarda kat mülkiyetinin çıkmasıyla, ilk mimar planının yapılmasıyla kent gelişmeye başlıyor ve 2000'li yıllarda kentte farklı bir süreç egemen oluyor. Kentteki bisiklet kullanımına da yine bakacak olursak; 1900'lü yılların başından itibaren resimlere bakıldığında, kentin en önemli ticaret merkezinde, Hamam Yolu Çarşısı Turing Otel'i'nin önünde faytonlarla beraber o dönemde bisikletleri görebiliyoruz. Yine 1970'li yıllarda toplu taşımayla beraber, yine bisikletler kent içi ulaşımında kullanılmaya başlıyor. Cumhuriyet Türkiye'sinin önemli sanayi kentlerinden biri olması nedeniyle de, 1930'dan itibaren birçok fabrika kuruluyor, Şeker Fabrikası, Türkiye Lokomotif Fabrikası, Eti Bisküvisi, Sümerbank ve Tuğla Tarım Fabrikaları. Ve 1976 yılındaki Tülomsaş albümünde, bütün işçilerin kentte yoğun olarak bisiklet kullandığını görebiliyoruz. Bununla ilgili olarak da, iki tane yazıdan bahsetmek istiyorum. Bir tanesi, Kemal Aydoğmuş 7 Ağustos 2012'deki Sonhaber Gazetesi'nde, "bisikleti ve bisikletlileri seviyoruz" başlığıyla şu şekilde değinmiş. "Oysa kendi çocukluğum şeker fabrikasına, basma fabrikasına gözümün önünden su gibi akarak giden bisikletli işçileri izleyerek geçmişti. Ve o fabrikaların, bütün otoparkların bulunduğu alanlarda bisiklet parkları vardı. Bisikletler tekerleklerinden askılara asılırlardı yüzlercesi. İşe, çarşıya, hatta

Eskişehir Minyatürü, 16.yy Matrakçı Nasuh

misafirliğe bile bisikletle gidilip gelinirdi, sonra birden otomobiller sardı her yanı. Otomobiller, şehir içi ulaşım araçları, kamyonetler, hatta kamyonlar. Yeni yollar açıldıkça eskileri iyileştirildikçe çoğaldı otomobiller, bisikletlere yer kalmadı adeta" diyerek bisikletin önemini vurgulamıştır. Yine başka bir köşe yazarı, Milli İrade Gazetesi'nde, Eskişehir'de Bursalı bir arkadaşının Eskişehir'e ziyaretinde devlet demiryollarının vardiya çıkışına denk gelmiş ve yüzlerce işçinin bisiklet kullandığını görünce, Çin benzetmesi yaptığından bahsetmişti. Yine burada da 1930'lu yıllarda şeker fabrikasının çıkışında işçilerin bisikletle vardiya çıkışına denk geliyor. Aynı zamanda yine 1940'lı yıllarda Türkiye Demiryolları, Demirspor Kulübü kuruluyor ve bu Demirspor Kulübü'nde de eskrim, halter, basket, atletizm ve futbolun yanında da bisiklet sporu için profesyonel sporcu yetiştiriliyor ve ilk defa 1948 olimpiyatlarında da Eskişehirli bisikletçiler Türkiye'yi bu olimpiyatlarda temsil ediyorlar.

Eskişehir kentinde geçmişten gelen bisiklet kullanım alışkanlığına rağmen, 1980 sonrası oluşan siyasi politikalar doğrultusunda, bisiklet kullanımı epey azalmış, bisiklet unutulmuş bir ulaşım aracı olmuş. Fakat daha sonra, dünyada Türkiye’de ve Eskişehir’de de bisikletle bütünleşik sürdürülebilir ulaşım planları düşünülmeye başlamış. Genel olarak baktığımızda Türkiye’de karayolunun %96 olarak oldukça yoğun kullanıldığını, Avrupa’ya nazaran daha yüksek olduğunu görebiliyoruz. Ve yine ulaştırma alt türlerine baktığımızda da, tüketimde demiryolunun kullanılmasının enerji tüketimini oldukça azaltacağını, demiryolunda önemli bir karbon ve emisyon açısından da bakıldığında önemli bir ulaşım aracı olduğundan bahsedebiliyoruz. Sürdürülebilir ulaşım politikalarında da yeşil türler diye bahsedilen, toplu taşıma, yaya, bisiklet ve hafif raylı sistemler, kentlerin ulaşım planlarında özellikle önemli yer tutması gerektiğini söyleyebiliriz. Tekrar Eskişehir’e döndüğümüzde, 2002 yılında yapılan ulaştırma ana planı anket verilerine bakıldığında, kentin %50’sinin motorlu araç kullandığını, %48’inin yaya, %2’ye yakın oranının da bisiklet kullandığı görülüyor. Aslında kentin şu anki durumuna baktığımızda, bir ova kent olması açısından, bisiklet kullanımının oldukça kolaylık sağlayabileceğini, kent merkezinin doğu-batı yönünde 23 km, kuzey-güney yönüne de 10 kilometrelik alan içerisinde kalmasını da aslında erişilebilirlik açısından bisiklet için uygun olduğunu gösterebiliyor. Yine Emniyet Müdürlüğü’nden alınan bilgilere baktığımızda, araç sayısının özellikle 2002 yılından itibaren hızla arttığını, 2011 yılında 186 bine çıktığını, her yıl trafiğe çıkan araç sayısında önemli bir artış olduğunu da görebiliyoruz.

Tarihsel Süreçte Eskişehir

Yukarı Mahalle (Odunpazarı)

1923

Yukarı Mahalleden Aşağı Mahalleye Bakış 1913

2004 yılında Eskişehir’de bir kırılma yaşandı, hafif raylı sistem kent merkezinde önemli bir yer kazandı. Hafif raylı sistemin gelmesiyle beraber yine trafik, Emniyet Müdürlüğü’nden alınan bilgilerde, trafik kazanlarında önemli bir azalmanın yaşandığını gözlemleyebiliyoruz. Şu an mevcutta kent içi ulaşımında bisiklet yollarına baktığımızda, hayali izler var parça parça olan. Kent içi ulaşımında yaklaşık 11 kilometrelik bir bisiklet aksı var ama hiçbirini birbirine bağlamıyor. Mevcut yerel yönetim, kentin geleceğini biçimlendirecek olan gelişme ve ulaştırma planlarını bir bütünlük içinde ele alarak, 2003 yılında önemli bir proje hazırlattı. Ulaştırma Ana Planını. Yerel yönetimlerin ulaşım stratejileri arasında bisiklet kullanımının tekrar yaygınlaştırılması, önemli bir hedef olarak tekrar girdi. Ve Eskişehir, Avrupa Yerel Taşımacılık Bilgi Servisi ELTİS tarafından yaya dostu şehir olarak gösterildi. Bu da tabii, tramvayın kente gelmesi ve özellikle büyük alışveriş akslarının olduğu alanlarda sadece hafif raylı sistem ve yaya akslarına bırakılması açısından önemli bir seçim nedeni haline geldi. Bu resimlerde de bir trafik kaosu, raylı sistemden önceki haliyle, daha sonraki halini görebiliyoruz.

2011 yılında Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, diğer yerel yönetim ve diğer belediyeler, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, EMBARQ Türkiye Temsilcisi Sürdürülebilir Ulaşım Merkezi (SUM) ve Interface for Cycling Expertise tarafından üç aylık sürelerle üç aşamalı bir çalıştay gerçekleştirildi, bir bisiklet çalıştay yapıldı. Ben de bu bisiklet çalıştayına üniversitem adına katıldım ve kendim adına da birçok şey öğrendim doğrusu. Birinci aşamada özellikle kentteki mevcut bisiklet kullanımını ve sorunları ortaya koymak için bir araştırma yapıldı. Yaklaşık 700 kişilik bir bisiklet kullanıcısına anketler uygulandı ve buna göre de problemler tespit edildi. İkinci çalıştayda bir swot analizi yapıldı, özellikle bu swot analizini de birazdan göreceğiz. Kentte çekim üretim merkezleri saptandı, hala yoğunlukla kullanılan bisiklet güzergahları belirlendi ve buna göre de bir pilot güzergah tespit edildi. Üçüncü çalıştayda da, bu güzergahla beraber yol kesitleriyle, nasıl hazırlanması gerektiği konusunda yol kesitleri tartışıldı, bütün önerileri geliştirildi. Swot analizine bakacak olduğumuzda, Eskişehir için güçlü yönler, zayıf yönler belirlendi. Özellikle coğrafi konum, yerel yönetimlerin işbirliği, kentin üniversite kenti olması ve kentlilerin açık fikirli olması güçlü yönler iken, trafikteki birtakım trafik alışkanlıklarının zayıf özellikler olduğu tespit edildi. Bu kentteki pilot güzergah, iki üniversiteyi birleştiren ve kent merkezinden geçen bir güzergah. Buna paralel olarak da Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nde de, bisikletle bir takım problemler, tasarımsal problemler tartışıldı. Öncelikle mevcut pilot bölge analiz edildi ve daha sonra da buna alternatifler belirlendi. Kentin iki tarafta merkezi ortaya alarak yeni otogarını da ele alan park güzergahlı tanımlamaları yapıldı. Diğer bir öneri de, Porsuk nehri kıyısında oluşturulan bir bisiklet güzergahıydı, yapılan ana kesitler tanımlandı. Bisikletliler için kentte durak tasarımları öğrenciler tarafından yapıldı. Kentte bisiklete dikkat çekmek için yine bisiklet konstrüksiyonları tasarlanmaya başladı ve öğrenciler bu konuda kendileri revize ettiler. Büyük beton yüzeyler ve çelik konstrüksiyonla, yoğun geniş bir trafik ağı üzerinde yapılmış bir bisiklet rekreasyon yapısı, bisikletlere uyguladığı rampalardan hem bir heyecan yaratmak, hem de bisiklet kullanımına dikkat çekmek amacıyla yapılmış tasarım önerileri olarak kentte bir bisiklet dili yaratılması istendi, başka öneri de kent merkezinde bir köşe parsel seçilerek bisikletlilerin en yukarısına kadar çıkabilecekleri kafeler, alışveriş alanları ve bisiklet müzeleri tasarlandı. Başka bir projede de yine bisiklet ve yaya köprüsüyle dikkat çekici bir konstrüktif bir yapıyla kentte neler yapılabileceğine bakıldı. Bu süreçte yine Maribor 2012 Kültür Başkenti yarışmasına katılmıştı ve burada da bisikletle kıyı düzenlemesi önergesi yapıldı tarafımdan. Ve proje ofisinde de yine Uludağ Üniversitesi'ndeki arkadaşların da desteğiyle bu tartışmaları geliştirdik.

Problem Tespiti:

Eskişehir kentinde, geçmişten gelen bisiklet kullanım alışkanlığına rağmen 1980 sonrası oluşan siyasi politikalar doğrultusunda;

“ özel araç kullanımı ve toplu taşımının yaygınlaşması ile trafiğin yoğunlaşması, bisiklet kullanımının güvenliğini azaltmış ve bisiklet unutulmuş bir ulaşım aracı olmuştur ”

**Eskişehir; Avrupa Yerel Taşımacılık Bilgi Servisi ELTIS
(European Local Transport Information Service)
tarafından "YAYA DOSTU ŞEHİR" olarak gösterilmiştir**

24 Aralık 2004 yılından itibaren, uygulanan ulaşım planında; otobüs, minübüs, taksi dolmuş güzergahlarının tramvaya aktarma yapabilecek noktalardan geçirildiği veya sonlandırıldığı, Resim’de görüldüğü gibi kent merkezinde araç yoğunluğunun azaltılarak alışveriş merkezlerinin olduğu caddelerin ağırlıklı olarak yayalara ayrılmış yürüme alanları oluşturulduğu belirtilmiştir.

Sonuç olarak ben şunu söylemek istiyorum, yerel yönetimlerin özellikle üniversitelerdeki tasarım okulları, şehir bölge, mimarlık ve diğer tasarım okullarıyla birlikte çalışmasının çok önemli olduğunu, üniversitelerin aslında spekülasyonla farklı çözüm önermeleri yapmaları gerektiğini düşünüyorum. Sağlıklı Kentler Birliği ve Karşıyaka Belediyesi’ne bu organizasyon için teşekkür ediyorum.

**MARİBOR 2012 KÜLTÜR BAŞKENTİ
BİSİKLETLE BÜTÜNLEŞİK KIYI DÜZENLEMELERİ
2010**

I.OTURUM - III.BİLDİRİ

Engelsiz Kent - Evrensel Tasarım

Doç. Dr. HATİCE AYATAÇ

İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlaması Bölümü

Bizi buraya davet eden Sağlıklı Kentler Birliği'ne ve Karşıyaka Belediyesi'ne teşekkürlerimi iletmek istiyorum. Esasında birbiriyle örtüşen konular olmuş, dolayısıyla birbirine eklendirmek, birbiri üzerine düşündürmek açısından iyi olacağını ben de düşünüyorum. Gördüğünüz gibi, engelsiz bir yaşam için neler olabilir ve evrensel tasarım kavramını bu cümle içerisinde nasıl yaratabilir üzerinde bir parça durmak istiyorum bugün. Anahtar kavramlarımız var, sağlık diyoruz. Sağlık, genel olarak fiziksel, zihinsel ve sosyal esenlik hali olarak tanımlanıyor genel literatürde. Ulaşılabilecek en yüksek sağlık standardıysa ırk, din, politik görüş veya sosyal ekonomik koşullar arasında ayrım yapılmaksızın, her insanın temel haklarından biri olarak tanımlanıyor. Engel ise ya da engelli olmak ise, doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal olarak yeteneklerin çeşitli değerini kaybetmek genel tanımı içerisinde yer alıyor. Burada, özellikle bakıma, rehabilitasyona, danışmanlığa ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişi olarak bir tanımlama kullanılabilir. Peki, öyleyse Dünya Sağlık Örgütü verilerine baktığımızda 2010 yılında 1 milyardan fazla engelli olduğunu görüyoruz. Özellikle ilk slaytta geçen şu an dünyamızda yaşayan 7 milyar insan olduğunu, bunların da %50'sinin kentlerde yaşadığını, gelecekte beklenen %80 olmakla birlikte, tahmin edersek, demek ki bunun içerisinde 1 milyardan fazla engelli olduğunun söylenmesi, herhalde bunun ne kadar büyük bir oran olduğunu gösterebilir. Dolayısıyla burada %15'inin de farklı türde engelli olduğunu da söylemek gerekiyor. Kronik hastalıklar, az önce ilk anlatılan çalışma esasında bu anlamda önemliydi. Çünkü obezite de kronik hastalıklar listesinde yer alan bir konu şu anda. Ve tabi ki diğer hastalıklar. Bunlara bağlı engelli grupsa, %66,5'inin düşük ve orta gelirli ülkelerde olduğu saptaması belirli. Engelli olmaya neden olan sağlık koşullarının yanı sıra, trafik kazaları, doğal afetler ve çevresel koşullar, yine bu ülkelerde üst düzeyde olduğu anlaşıyor. Ve geçen yüzyılın ortalarından itibaren engelli olan, basit bir medikal probleminden çok, sosyo politik bir kapsama erişiyor. 1960'lardaysa çeşitli aktivistler belli fiziksel, bedensel ve ruhsal engeli olanların, topluma ve toplumsal olaylara katılması gerektiğini vurgulayarak bu işe başladılar. 1970'lerde, savaş gazileri ve engellilerin karşılaştıkları güçlüklerle karşı, engelsizlik anlayışı kabul görmeye başladı. Sadece bedensel bir engeli olanların değil, toplumun farklı kesimlerinin, hatta bunlar dezavantajlı gruplar olarak tanımlanıyor, gördüğünüz resimde de bunlar var, yaşlılar, hamileler, çocuklar ve geçici rahatsızlığı olanlar da gerçek yaşamda bariyerlerle karşılaşıyorlar. Erişim üçgenini

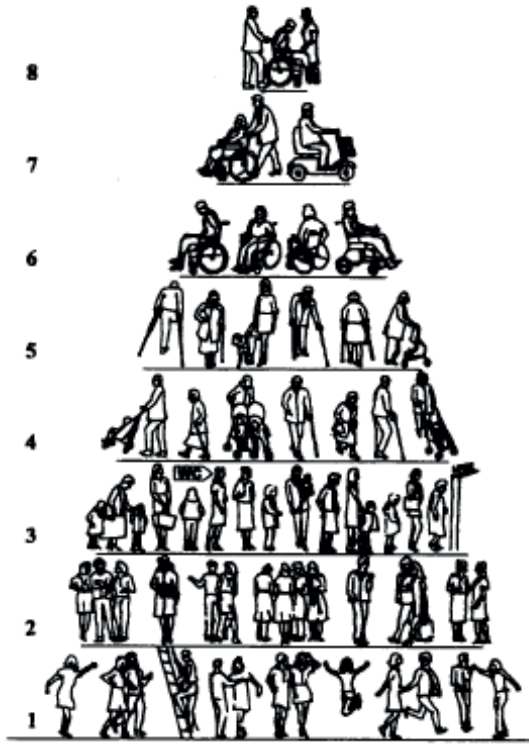

görmektesiniz, bu da esasında bu konu için önemli. En alttakiler, hareketlilik, el berecisi, fiziksel koordinasyonla birlikte kendini ifade edip taşıyabilenler ve her konuda engelsiz olanlar diye nitelenirse, üste doğru engelli sınıflamasının nasıl değiştiğini de görebiliyoruz.

21. Yüzyıldaki gündemde ise, çevre koşulları, ekolojik dengeler, demokratik eşitlik, eşitlikçi ve sürdürülebilir toplumsal yararlar tasarım tartışılıyor. Günümüzdeki bu tartışmaların omurgası ise evrensel tasarım olgusu üzerinde odaklanıyor. Evrensel tasarım, farklı ülkelerde farklı kavramlarla örtüşüyor. Amerika, Japonya, İskandinav ülkelerinde özellikle çok yoğunlukla kullanılıyor ve izleyen tasarım perspektiflerinde okullarda eğitim içerisinde ele alınıyor. Bizde de eğitimde ders, stüdyolarda yapılmakta. Özellikle evrensel tasarımın, 1970'lerdeki anlayışlarla birlikte geliştiğini söylemiştik. Nort Carolina State Üniversitesi'nden Ron Mace'in yaptığı ve sonrasında da geliştirdiği kapsayıcı planlama içerisinde ele alınan bu unsur, ya da bu kavramsal olgu, farklı kavramlar içinde olduğunu söylemiştik. Bunların birkaç tanesini görmektesiniz, her dil için tasarım, kapsayıcı tasarım, kullanıcı odaklı tasarım, gerçek yaşam için tasarım, ömür boyu tasarım ya da kuşaklar arası tasarım olarak da dillendiriliyor. Burada gördüğümüz beş duyu, özellikle bu üniversitenin eğitim programında, bizlerin bu beş duyuyu mekanlara dahil olduğumuzu da vurgulamaktadır. Evrensel tasarımın, diğer tasarım terminolojilerinden ayrıştıran yanı, fiziksel olduğu kadar, sosyal yapıya da odaklanması ve bir ürünü, bina ya da şehirle bütünleştirilmesi ve herkes için kullanılabilir olmasını hedeflemesi.

Yine evrensel tasarımda konu edilen evrensel insanların değil, tüm insanların olduğu, bunu az önce de pekiştirmeye çalışmıştım. Buradaki ana fikir, aslında tüm insanların yaş, beceri kaybı gibi nedenlerle bir çeşit engelli olabilecekleridir. Genelde toplumda engelli veya yaşlı olmak olumsuz görünürken, normal olmaksızın kusursuz ve beceri sahibi olmak üzerine oluşmuştur. Evrensel tasarımı yaklaşımını benimseyenler, tasarımda kullanıcı boyutunu değerlendirmekte olanlar, kullanım problemlerini bütünleştirici bir tutumla yaklaşarak çözüm aramaktadırlar. Bu, söylediğimiz gibi toplumun her yaş ve nitelikte genelini kapsamaktadır. Yine Avrupa konseyinin 1992 yılında kabul ettiği Avrupa Kentsel Şartı'nda, tüm bireylerin ulusal konumuna yakışan bir düzeyde yaşamalarını da öngörmektedir. Bu anlamda, altyapıyı oluşturduktan sonra, evrensel tasarımının 7 temel prensiple açıklandığını, evrensel tasarım merkezi vurgulamakta. Bu prensipler, bu bireylerin ihtiyaçlarını karşılamada tasarımcıyı yönlendirmesi gerekmektedir. Nedir bu ilkeler diye kısaca bakarsak; birinci ilke eşitlik. Her tasarım, planlama konusunda ele aldığımız gibi, tasarım bütün bireyler için ancak eşit şartlar sağladığında

geçerlidir. Dolayısıyla güvenlik ve mahremiyet koşullarını da sağlaması gerekir. Her alanda eşitliğin sağlanması, toplumda güven ve ümit duygusunun oluşmasına neden olur ve yardımcı olur. Sosyal bağları güçlendirir ve aidiyet duygusunun yerleşmesini sağlar, bu da bir yaşanılan yerin kavramında önemlidir.

İkinci ilkemiz esneklik. Farklı bireysel değerler ve etkinlikleri kapsamı gerektiği ve farklı kullanım biçimlerine olanak vermesi gerektiği üzerinde durulur. Bir tasarım, esnek olduğu takdirde ancak kullanılır.

Basitlik. Her zaman olduğu gibi, basit olan çok çabuk kavranır, kullanıcının tecrübe, bilgi ve dil becerisinden bağımsız olarak kolay anlaşılabilir olması, gereksiz kargaşadan kaçınılması ve kullanıcının beklentilerine ve sezgisel davranışlarına aykırı olmaması gerekir.

Algılanabilir ve okunabilir olması. Bu da yine basitlikle paralel. Tasarım, kullanıcı için gerekli bilgiyi ve ortamı yaratmalı ancak kullanıcının algısına da imkan vermelidir. Dolayısıyla temel bileşim, okunabilir olması gerektiği, özellikle bunları yönlendirici işaretler çok sıklıkla kullanılıyor ve bütün bunlara ilişkin de detaylar hazırlanmalı.

Tolerans beşinci ilkemiz, tasarım kaza veya istenmeyen davranışlar sonucu ortaya çıkabilecek tehlikeli ve kötü sonuçları en aza indirmeli. Ve özellikle bu kaza unsurlarına karşı, hatalara olanak tanımayan özellikler sağlamalı. Öyle şekilde çevremizi tasarlamalıyız ki, hataya

olanak vermemesi gerekiyor. Görsellere zaman yönüyle çok atıf yapmıyorum ancak görselleri izlediğiniz zaman da bunları pekiştirdiğini göreceksiniz. Hataya olanak vermeyecek ve engelleri, yani hepimiz için söylüyorum, hata yapmamıza izin vermeyecek şekilde tasarımlar yapılmalı. Bunlar için tabi bir takım tasarım detayları ya da tasarım araçları mevcut. Işık, ses, renk, dokunma.

Ve etkinlik ilkesi. Kullanıcı tasarımı etkin ve rahat kullanmalı, yorgunluğa olanak vermemelidir. Uzun süreli güç kullanımını en aza indirmeli ve erişilebilir olmalı.

Uygunluk, tabi bu hepimiz için çok önemli. Yine kullanıcının anatomisine, yani boyuna, kilosuna, beden ölçüsüne uygun, konforlu ve yeterli olmalı.

Ulaşım konusu, yine benden önceki hocalarımızın da esasında pekiştirmek anlamında söylemek istiyorum, kullanılan araçlar yönüyle ya da ulaşımın türü yönüyle çok fazla değinilen bir konu. Ulaşım konusunda yine evrensel tasarımda özellikle de yaşam kalitesindeki bileşenlerden biri olarak kabul ediliyor ve yayalar ve bisiklet sürücüleri, alternatif ulaşım olanaklarının yaratılması gerektiğini vurguluyor. Taşıtlar için esasında çok da yabancı olmadığımız, bizlerin ve yaşadığımız toplumlara genel bir sistem olarak hızlı taşımacılıkla ilgili çeşitli modeller biliniyor ve bu modeller kent içerisindeki taşımacılıkta kısa ve daha çok kullanıcısının olduğu çözümler haline dönüşüyor, bu modeller uygulanıyor. Tabi buradaki modeller, bizdeki bir parça aksak kalan kısım, gerçekten engel diyebileceğiniz engel teşkil eden kişi ya da grupların kullanılabilirliğini sağlamak. Bu detaylar onları gösteriyor. Rampalar, inip çıkabilir asansörler, ya da bunlara bağlı olarak menülerin ya da durakların, bu erişim araçlarıyla entegre olmasının sağlanması lazım. Bu konuda çeşitli örnekler var tabi, literatür oldukça geniş. Bunlara bakıldığı zaman, Avrupa’da, Amerika’da ve Asya ülkelerinde farklı çözümler uygulandığı görülüyor. Bu da yine Japonya’daki havaalanında kullanılan geniş bir rehber. Engelsiz bir ulaşım her bireyin tercihi olmalı tabi ki, diyelim planlama ve tasarım bize erişilebilir ve yeterli engeli olmayan araçtan bağımsız bir çevre

Evrensel tasarım kavramında konu edilen engelli insanlar değil,
tüm insanlardır.

Buradaki ana fikir, aslında tüm insanların, yaş, beceri kaybı gibi
nedenlerle, bir çeşit engelli olduğu görüşüdür. Genelde
toplumda, engelli veya yaşlı olmak olumsuz, “normal” olmak ise
kusursuz ve beceri sahibi olarak algılanmaktadır.

yaratmalı. Burada da yine bunları görüyoruz ve yayalaştırma, yaya mekanlarının da önemini burada anlamak gerekiyor. Bahsetmiştim az önce detaylardan, renk, ses, ışık kullanımları, trafik ve yaya ulaşımındaki kaliteyi nasıl arttıracağına dair, hatta bunların olumsuz kullanımlarının da bu ulaşım aracını nasıl engellere neden olabileceğini görmek mümkün.

Türkiye'yi kısaca değerlendirecek, konunun önemini aktardıktan sonra, ülkemizde evrensel tasarım açısından temel ilkesini ulaşılabilirlik konusunda ilk defa 3194 sayılı İmar Kanunu'na eklenen maddede görüyoruz. Fiziksel çevrenin, özürllüler ki şu anda engelli olarak değişti, ulaşılabilir ve yaşanabilir kılınması için imar planlarıyla kentsel, sosyal, teknik altyapı alanlarında ve yapılarda Türk Standartları Enstitüsü'nün standartlarına uyulmalıdır terimiyle yasal altyapı oluşmuştur. Sonrasında kalkınma planları. Dokuzuncu beş yıllık kalkınma planında, özürllülerin ekonomik ve sosyal hayata katılımlarının arttırılmasına yönelik sosyal ve fiziki çevre şartlarının iyileştirileceği belirtiliyor. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmeliklerde de, bu konuya ilişkin standartlar veriliyor. Ve son düzenlemeyle engelliler kanunu haline dönüşen kanundaysa, kamu kurum ve kuruluşlarına ait mevcut resmi yapılarda ve detayını görüyorsunuz, bütün ulaşım ile ilişkili alanlarda, bizlerin kullandığı tüm kentsel mekanlarda engellilerin erişilebilirliğine uygun duruma getirilmesi hükmüne bağlıyor. T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu, 2009 tarihli raporunda bu düzenlemelerin hayata geçirilmediği takdirde, nasıl sürekliliğinin sağlanacağı konusunda bir denetim yapısı sunuyor. Dolayısıyla bu denetimleri oluşturmak ve altyapıyı oluşturmak konusunda ilgili kurumları denetliyor. Aynı zamanda biliyorsunuz, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın bu konuda oluşturduğu altyapı ve çalışmalar, herkes için tasarımın bir eylem olarak uygun görülmesiyle ilgili tasarım rehberleri hazırlanıyor. Bunlar yine 2023 yılına kadar öngörülen bir süreç içerisinde uygulamanın yapılması bekleniyor. Dolayısıyla kamu alanlarında, özellikle belediyelerimizin sorumluluklarının bu süreç içerisinde daha da pekiştiği anlaşılmaktadır.

Renk,ses, ışık kullanımı, trafik ve yaya ulaşımında kaliteyi arttır.

Ve en son, tarihi değişmekle birlikte, 2018 yılına kadar da engellilerin erişilebilirliğine uygun hale getirilmesi, özellikle de özel ve kamu toplu taşıma araçlarında rehber olarak yer alıyor. Sonuç olarak şunları söylemek istiyorum, esasında çok geniş bir kavram evrensel tasarım. Dinlediğiniz ve dinleyeceğiniz çalışmalarla da örtüşüyor, hatta içinde bulunduğumuz ortam da evrensel tasarıma konu teşkil edecektir, hepinize sorsam bir yorumunuz olacaktır. Sonuç yerine bazı şeyler söylemek istiyorum. Dünya Sağlık Örgütü tarafından tanımlanan sağlık kavramı kapsamında, sağlık politikalarının yalnızca sağlıkla ilgili olan profesyonellerin, yani tıp alanının ilgisinde olmadığı ve birçok mesleğin ve kuruluşun temel amaçlarından biri olduğunu vurgulamakta, burada da şehir planlamacısı yine önemli bir role sahip. Sağlıklı kent, tüm sosyal grupları ve yaştaki bireye eşit fırsatlar verir diyor deklarasyon. Ve 2009 tarihli ayrımcılık yasasıdaysa, kapsayıcı tasarım ya da evrensel tasarımın ilkesinde mimarların, plancıların ve diğer uygulayıcıların yapılaşmış çevre tasarımına tüm detaylarıyla katkı vermesi gerektiğini ve onların temel görevlerinin kapsayıcı tasarım temel ilkesiyle, asgari çözüm üretmede sorumlu olduklarını tanımlıyor. Ve herkes için tasarım çözümlerinin, üretilmesi gerektiği söyleniyor. Kavramsal ve yasal olarak yapılan tüm tartışma ve önermelerde, geleceğin kentlerinde ve kent genelinde evrensel tasarım ilkelerine uyulması gerekliliği vurgulanıyor. Temel ilke uygulama araçları, yasal altyapıyla birlikte, herkes için tasarım süreçlerini mutlaka önemsetmeli. Evrensel tasarlanmış bir kentte neler olması gerekiyor, tekrar hatırlatmak istiyorum. İnsan çeşitliliği ve sosyal adalet, farklı etnik dağılımda, gelir ve yaşta kültürde sunabilmeli. Sadece bir tek nesil değil, nesilleri hedef alabilmeli. Özellikle tasarlanmış konutlar ve çevreler olabilmeli. Ve burada çeşitli yapı detaylarında çözümler üretilebilmeli. Halkçılık ve eşit korunma hakları sağlanmalı ve özellikle de kadın, erkek, çocuk herkesin geleceğinin garanti edilmesi gerekiyor ve bu bir lüks değil, bu bir ihtiyaç. Teşekkür ediyorum.

I.OTURUM - IV.BİLDİRİ

Kentsel Yaşamda Çocuk Odaklı Yaklaşımlar

Yrd. Doç. Dr. SELEN DURAK

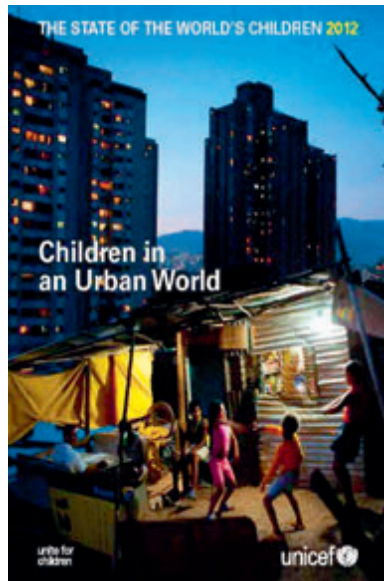
Uludağ Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü

Saygıdeğer başkanlar, değerli katılımcılar, ilk olarak sunuma başlamadan önce Karşıyaka Belediyesi ve Sağlıklı Kentler Birliği'ne, misafirperverliklerinden dolayı teşekkür etmek istiyorum. Sunumumun başlığı, kentsel yaşamda çocuk odaklı yaklaşımlar. Biz aslında çocuk odaklı yaklaşım derken, tüm insanlar için tüm bireyleri kapsayan yaklaşımlardan bahsetmeliyiz. Dolayısıyla bunu insan odaklı yaklaşımlar olarak da değerlendirebiliriz. Kentler, tüm insanlar için yaşamı kolaylaştıran çevreler olmalı. Doç.Dr.Emel İrgil'in ve ekibinin çalışmasında da sağlıklı kentlerin göstergeleri detaylı bir şekilde aktarılmış, çok değerli bir çalışma. Belki ileriki çalışmalara bir ışık tutmak amacıyla, kentsel dünya ve fiziksel çevrenin değerlendirmesinde kullanılan ölçütler, sağlıklı kentlerin göstergeleri arasında daha detaylı bir şekilde yer alabilir. Toplamların yapısı, farklılıkları bünyesinde barındırmakta ve bu farklılıklar da toplumları zenginleştirmekte. Bu bireysel farklılıkları sınıflandıracak olursak, yaşa göre bir sınıflandırma yapabiliriz. Bebek, çocuk, genç, erişkin, yaşlı. Kapasite ve takiplere göre bir sınıflandırma yapılabilir bireyler arasında fiziksel, zihinsel, algısal veya duygusal yeterlilikler. Bütün bunlar, sadece Dünya Sağlık Örgütü'nün ICD ve ICF adı altında bir sınıflandırmaya tabi tutulmuş ve engellilik ve hastalık durumlarının da tanımı yapılmış. Her bireyin kendine özgü farklı yeterlikleri ve yetenekleri bulunmakta. Sosyokültürel, sosyoekonomik duruma dayalı bir sınıflandırma yapılabilir. Her birey, bu farklı kimlikler ve durumlarda, kentteki günlük yaşama katılmakta ve kentsel mekanı deneyimlemekte. Bu deneyimler sırasında da bir takım zorluklarla karşılaşmakta, farklı zamanlarda yaşanabilecek deneyimlerden Hatice hanım da bahsetti, hamilelik durumu veya beklenmedik bir anda beklenmedik bir olay sonucu oluşabilecek hastalıklar, sakatlıklar ve buna bağlı denilebilecek engellilik durumları da bu sınıflandırmayı daha da çeşitlendirmekte. Daha farklı şe-

killerde de mekan deneyimleyebiliriz, örneğin yük taşıırken, bayanlar için topuklu ayakkabı giyerken veya evcil bir hayvan gezdirirken. Bütün bu grupların farklılıkları ve durumların dışında bir de kentsel mekanı deneyimleyen dezavantajlı durumda sayabileceğimiz çocuk yaşta ve engellileri saymıştık. Bir de bunların bakımını üstlenen kişiler de, kentlerdeki bu farklılıkları çoğaltmakta. Ve tüm insanlar için yaşamı kolaylaştıran yerler olmalı kentler. Kentsel yaşam ve mekanda aslında bu grupların herhangi birisi için olacak bir iyileştirme, toplumun tüm fertleri için faydalı olacaktır düşüncesiyle, ben de evrensel tasarımın bu anlamda bir araç olabileceğini düşünüyorum ve Hatice hanımın yine çalışmasını destekler nitelikte evrensel tasarım ilkelerinden yola çıkarak bir çalışma, bir araştırma projesi önerdim Büyükşehir Belediyesi'ne. Uludağ Üniversitesi ve Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin imzaladığı ortak bir protokol kapsamında, belediyemiz Bursa'nın gelişimine katkı sağlayacak projeleri, araştırma projelerine destek vermekte. Ben de Bursa'nın çocuk dostu kent olabilmesi için bir rehber oluşturmak amacıyla bu çalışmalara başladım. Unicef'in 2012 yılında yayınlamış olduğu bir raporu var. Dünya çocuklarının durumu, kentsel bir dünyada çocuklar. Kentlerin çocuklara barınma, eğitim, sağlık ve okul için fiziki imkanlar sunduğu belirtilmiş fakat her çocuk bu imkanlardan eşit olarak faydalanamamakta. Kentsel mekanlar içinde fırsat eşitliği sağlamak önemli bir konum haline gelmekte. Ve Birleşmiş Milletler'in öngörüsüne göre, 2015 yılında dünya çocuklarının yüzde altmışının kentlerde yaşayacağını düşünürsek, yerel yönetimlerin de çocukları kent planlamasının merkezine yerleştirmeleri ve hizmetleri tüm çocuklara ulaşabilecek şekilde düzenlemeleri de önem kazanmakta.

Çocuklar, gündelik hayatlarında yaşam çevrelerinde zaman zaman engellerle karşılaşmakta ve gerek fiziksel, algısal ve bilinçsel sorunlar yaşamaktalar. Bu sorunları ortaya çıkarıp tasarımla çözüm aramak da, kent plancıların ve mimarların sorumluluklarının başında gelmekte. Kentlerde çocukların yaşam çevrelerinin kalitesini arttırmak da, yerel yönetimlerin öncelikli hedefi olmalı. Çünkü bu çevreler, sadece çocukların değil, çocuklarla birlikte ailelerinin, çocukların bakımını üstlenen bireylerin de yaşam kalitesini arttıracak, çocuk dostu çevreler de aslında kentte yaşayan her zaman için tasarlanmış çevreler haline gelecek. Bireylerin gündelik yaşama bağımsız olarak katılımını kolaylaştıran, dolayısıyla da yaşam kalitesini arttıran fiziksel çevrelerin tasarımı da, sağlıklı kentlerin en önemli göstergelerinden biri olarak belirtilmekte. Engelli kavramını yine Dünya Sağlık Örgütü, evrensel bir olgu olarak tanımlamış. Aslında hepimizin yaşamın beklenmedik bir anında, bir

UNICEF "Dünya Çocuklarının Durumu 2012: Kentsel bir Dünyada Çocuklar"

başlığını taşıyan raporunda kentlerin çocukların ihtiyacını karşılayamadığını belirtmektedir. Kentleşme, kentlerde ve kasabalarda yaşayan yüz milyonlarca çocuğu yaşamsal önem taşıyan hizmetlerden yoksun bırakmaktadır. **Kentler çocuklara barınma, eğitim, sağlık ve oyun için fiziki mekanlar sunmaktadır. Fakat her çocuk bu imkanlara eşit olarak erişememektedir.** Birleşmiş Milletlerin öngörüsüne göre, 2015 yılında dünya çocuklarının 60%'ı kentlerde yaşayacaktır. Bu nedenle, UNICEF hükümetlere **çocukları kent planlamasının merkezine yerleştirmeleri ve hizmetleri tüm çocuklara ulaşacak şekilde düzenlemeleri** çağrısında bulunmaktadır.

hastalık, kaza veya afet sonrasında deneyimleyebileceğimiz bir durum. Yapılı çevrede engellilere yönelik düzenlemeler, toplumdaki tüm bireylerin yaşamını kolaylaştıracaktır dedik, dolayısıyla herkes için tasarım burada da vurgulanmakta. Sağlıklı Kentler Birliği'nin amaçlarıyla çakışan bir oluşum olarak çocuk dostu kent gelişimini gördük, burada da çocukları önemseyen ve gelişimini destekleyen çevrelerin oluşumu vurgulanmış ve bunun için evrensel tasarımın bir araç olarak kullanılabilir bir tasarım yaklaşımı olduğunu belirtebiliriz.

Çocuk dostu kent, çocukların temel hak ve özgürlüklerinin, kentin günlük yaşamında hayata geçiren, koruyan bir yerel yönetim sistemi olarak tanımlanmakta. Tabi yönetim sistemi, yani çocukların da yönetimde söz sahibi olması, katılıma esas olarak alınmakta. Unicef, çocuk dostu kent projesini İstanbul'da Habitat 2 konferansının ardından 1996 yılında başlatmış. Unicef ve İçişleri Bakanlığı'nın ortak olarak çocuk dostu şehir modelinin, on iki pilot ilde 2006-2010 yılları arasında desteklemiş olduğunu biliyoruz. Ve çocuk dostu kent girişiminin merkezi, Floransa kentinde, Unicef Çocuk Dostu Kentler Sekreteryası. Çocuk dostu kent tanımlamasını yapmış ve geliştirilmesine ilişkin çerçeve bir belge yaratılmış. Burada da, çocuk haklarının yaşama geçirilmesi vurgulanmış ve temel taşları belirlenmiş çocuk dostu kentlerin. Bunların en başında da çocukların katılımı gelmekte ve düzenli olarak da çocukların kentteki durumuna ilişkin raporlar yayınlanmakta. Ama burada Sağlıklı Şehirler Ağı Bildirgesi'nin ana temalarından birisi, besleyen ve destekleyici çevreler, sağlıklı bir şehir, her şeyin üzerinde tüm vatandaşlarını kapsayıcı, destekleyici, duyarlı ve vatandaşlarının farklı ihtiyaç ve beklentilerine cevap verebilen bir şehir olmalı. Bu kapsamda, önemsenen sonuçlardan birisi de tüm çocuklar için daha iyi sonuçlar. Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin 2010-2014 yılı stratejik planına baktığımızda da, yine çocuklara verilen hizmetlerin iyileştirilmesine yönelik amaçlar olduğunu görmekteyiz.

Evrensel tasarım yaklaşımından özetle bahsedecek olursak, insan hak ve özgürlüklerini temel alan bir yaklaşım. Onlara mümkün olduğu kadar eşit olarak kullanabilecekleri çevreler sunmayı amaçlayan, insanların çevreye değil, çevreyi insanlara adapte etmeye çalışan bir anlayış olarak tasarım disiplini de yerini almış, fakat tasarım disiplini öncesi yine evrensel tasarım veya kaynaştırma adı altında yaklaşımlarının olduğunu eğitimde de görmekteyiz. "Ayrılmış olan eşit değildir" söylemine dayanmakta ve bireyler arasındaki farklılıkların önemine vurgu yapılmakta. Biraz önce de belirttiğim gibi, yine fiziksel farklılıkların yanı sıra, bilinçsel, algısal ve sosyokültürel farklılıkları da değinmekte.

Kılavuz iz ve yön değiştirme öğelerinin kullanımı:
Görme yetersizliği olan bireylerin yanı sıra konsantrasyon eksikliği olan bireyler için yönlendirme amaçlı ve muhtemel kazaları önlemeye yönelik yaklaşımlar

Evrensel tasarımın temeli olan kaynaştırma kavramı. Bu kavram, insan hakları, farklılıklar, erişilebilirlik ve katılımcılık kavramlarını da aynı anda referans vermekte. Kaynaştırma, demokratik toplum ve sosyal adalet inşa etme, bunun yanı sıra bireylerin yaşamını etkileyen her türlü sürece katılım sağlama durumu. Eğitim modeli olarak da, kaynaştırmadan bahsetmek istiyorum. 1990'lı yıllarda ilköğretim okullarında uygulanmaya başladı, temeli farklılıkların sindirilmesi yerine, tanınmasına ve herkesin olabildiğince eşit olanaklarda eğitim alabilmesine dayanmakta. Yani özel eğitim kurumları veya normal olarak adlandırılan eğitim kurumları yerine, kaynaştırma eğitim kurumlarında her birey kendi yeterlilikleriyle, kapasiteleriyle değer görmekte ve tüm öğrenciler engelli olsun, daha farklı üstün yetenekli çocuklar da dahil olmak üzere, yaşlarıyla birlikte ayrımcılığa maruz kalmadan eğitim görebilmekte. Burada amaç, çocuğu zorlayarak eğitim sistemine adapte etmek yerine, eğitimin sisteminin her çocuğu kapsayacak şekilde düzenlenmesine dayanmakta. İnsan hakları, ikinci dünya savaşının ardından birleşmiş milletler tarafından 1948 yılında insan hakları evrensel beyannamesiyle ön plana çıkartılmış ve çeşitli sözleşmelerle koruma altına alınmış. 1965 yılında ırk ayrımcılığı için, 66 yılında medeni ve siyasi haklara dair anlaşmalar, daha sonrasında ekonomi sosyal kültürel haklar, kadın hakları, işkence ve diğer zalimane davranışlara karşı sözleşme, 1989 yılında çocuk hakları sözleşmesi imzalanmış ve 142 ülke de bu sözleşmeyi kabul etmiş. 1990 yıllarında tüm göçmen işçilerine yönelik ve onların haklarına korunmasına yönelik sözleşme bulunmakta ve en sonda 2006 yılında kabul edilen ve 2008 yılında yürürlüğe giren birleşmiş milletler engelli hakları sözleşmesi bulunmakta. İnsan hakları evrensel beyannamesiyle birlikte çocuk hakları da erişkin haklarının yanı sıra önemsenmeye başlıyor ve aslında 1979 yılında çocuk haklarına dair bir sözleşme hazırlıkları başlıyor. On yıl süren çalışmalar sonucunda 1989 yılında kabul edilmiş ve ülkemizde 1995 yılında yürürlüğe girmiş. Bu sözleşmenin en önemli maddesi olarak da, 12. Maddesi, yani katılımcılık maddesi görülmekte. Çocuklar kendilerini etkileyen her türlü konuda kendilerini özgürce ifade etme hakkına ve bu süreçlere katılım haklarına sahiptir denmiş. Evrensel tasarım ilkeleri, bir önceki sunumda da açıklandı, birincisi eşit adil kullanım ilkesi, ikincisi kullanımda esneklik, basit ve sezgisel kullanım ilkesi, algılanabilir bilgi, hata toleransı beşincisi, düşük fiziksel çaba kullanımı tasarımı ilkesini kullanırken, daha rahat kullanabilmek. Yaklaşım ve kullanım için uygun boyut ve mekan ilkesi olarak yedi tane temel prensibi bulunmakta ve tasarımda da tasarımcılar için bir rehber oluşturmakta. İstanbul büyükşehir belediyesinin yapmış olduğu, herkes için erişilebilir ve kullanılabilir fiziksel çevre ve yapılar için teknik şartname adı altında yaptığı çalışmalardan da görüyoruz ki, yapıllı çevre

ENGELLEYEN KALDIRIM DÜZENLEMELERİ

herkes için tasarlanmalı. Yalın ve kolay algılanabilir olmalı, herkes için kullanım sağlanmalı ve süreklilik için de kurgulanmalı. Ben de yaya ulaşımının önemli olduğunu, yaya yolları, kaldırım düzenlemelerinin önemine burada biraz vurgu yapmak istiyorum. Özellikle görme yetersizliği olan yanı sıra, konsantrasyon eksikliği olan bireyler için de etkili olabileceğini düşündüğüm, yönlendirme amaçlı uyarıların kullanımı, zeminlerde kullanımı, muhtemel kazaları önlemeye yönelik yaklaşımlar, hata tolerans ilkesinde bize göstermekte. Engelliler kaldırım düzenlemelere örnek vermek istedim, kaldırımların burada kullanıcılar tarafından işgal edilmemesi, serbest dolaşımın sağlanması ve iki kişinin yan yana geçebileceği ölçüde, yani 180 cm bu ideal olarak verilmiş ama en az 1 metre 30 santim ölçülerinde olması gibi bir takım konulara vurgu yapmak istiyorum. Kaldırımların işgaline izin verilmemesi gerekli, ilgili kurum ve işletmelerin yakın çevrelerindeki yaya yolu ve kaldırımı, mevcut durumdan farklı malzemede veya farklı eğilimde düzenlemelerine izin verilmemesi gerektiğine örnekler bunlar da engelleyen yaklaşımlar arasına girmekte. Ve yine hata tolerans ilkesini engelleyen bir takım sonuçlara yol açmakta. Kaldırımdaki engeller, kentsel kalıntılar da yayaların taşıt yolundan yürümelerine yol açarak kazalara davetiye çıkarmakta, burada da bunun bir örneğini görmekteyiz. Yine bitkilendirme, kent donatılarının kaldırımları daraltacak şekilde düzenlenmemesi, üzerinde seviye farklılıkları oluşturmaması gerektiğine bir örnek. Yaya yolları ve kaldırımlar, hareket kısıtlılığı yaşayan bireylerin de rahat hareket edebileceği yüzeyler şeklinde düzenlenmeli. Zaten dar bir yol ve bunun yanı sıra araçların park ettiğini düşünürsek, güvenliği tehlikeye attığı görülmekte. Rampaların kullanımı önerilir. Yaya geçidinden kaldırıma çıkışta, kaldırımların başlangıç ve bitiş noktalarında da bağlantıyı sağlama amaçlı rampalar, uygun eğimlerde kullanılmalı. Kent anıtlarının yine geçişleri engellemeyecek şekilde düzenlenmesi gerektiğinden bahsettik ve yaya yollarında bulunan mevcut düzenlemelerin de bunların doğru kullanımını engelleyecek şekilde kullanılmamasına dikkat edilmesi gerektiğini söyleyebiliriz. Yine ben araştırma projemde, çocukların gündelik yaşamda en fazla zamanlarını geçirdikleri kapalı mekanlar ve açık mekanlara ilişkin bir takım sorular hazırlayıp bunları hem çocuklara, hem de çocukların bakımını üstlenen kişilere yöneltmek üzere çalışmalarına başladım. Bu kapalı mekanlar arasında da, barınma amaçlı, eğitim amaçlı mekanlar, sağlık ve rehabilitasyon hizmeti veren mekanlar, oyun, eğlence, alışveriş merkezleri, kültür sanat merkezleri ve ulaşım amacıyla kullandığımız mekanlardan bahsedebiliriz. Açık alan düzenlemelerine ilişkinse, oyun ve rekreatif amaçlı kullanılan kentsel dış mekanlar, oyun parkları, yeşil alanlar

ve çocuk oyun eğitim mekanlarındaki çocuk oyun alanları. Ulaşım ve dolaşım amaçlı yine kentsel dış mekanlar olarak bir ayırım yapabiliriz. Sorulacak sorular arasında da oyun alanları için, yaşadığı yerde bulunan oyun alanlarının yeterliliğine ilişkin başka hangi amaçlar için, örneğin bir otopark alanında mı çocuklar oynuyor, güvenli mi, trafikten arındırılmış mı, gece yeterince ışıklandırılıyor mu, yani güvenliğe ilişkin bir takım sorular, ne tür donatılar olduğu, hangi yaş grubuna hitap ettiği, zemin kaplamasına ilişkin bir takım sorular yöneltildi. Bu kentsel göstergelere ilişkin verilere ulaşmayı amaçlıyorum. Oyun alanlarının yanı sıra, yeşil alanlara ilişkin, işte yaşanan yere yakınlık önemli bir kriter olduğu, düzenlemenin yapılması, yine güvenli mi, sportif aktivitelere olanak tanıyor mu gibi sorularla, kaldırım ve yaya geçitleri için yine aynı şekilde rahatça kaldırımda güvenli bir şekilde yürüyebiliyor musunuz, burada sizi rahatsız eden, takılıp düşmenize yol açan ne gibi engeller var, araç yolundaki trafik yoğunluğuna yönelik bu tür sorularla cevaplara ulaşmaya çalışacağım. Her işin başı sağlık diyerek bitirmek istiyorum, bir de Uludağ Üniversitesi Mimarlık Fakültesi olarak yine biz sağlık konusuna önem veriyoruz. 12-13 Aralık 2013 tarihlerinde “Sağlıklı Çevre, Sağlıklı Tasarım” temalı bir konferans düzenliyoruz, hepinizin katılımını bekleriz, teşekkür ederim.

II. OTURUM: KULLANICI / İNSAN ODAKLI YAKLAŞIMLAR

**OTURUM BAŞKANI
Prof.Dr. FEZA KARAER**

Uludağ Üniversitesi Çevre Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi

II. OTURUM

I. BİLDİRİ

Tarihi Kültürel Miras Çalışmalarında Katılımcı Yaklaşımlar

Doç. Dr. ARZU ÇAHANTİMUR

Uludağ Üniversitesi Mimarlık Fakültesi - Mimarlık Bölümü

Tüm dinleyenlere iyi bir gün dileyerek sözlerime başlamak istiyorum. Sesimin çatlak olması dolayısıyla da özürlerimi kabul etmenizi rica ediyorum. Sayın oturum başkanım, değerli katılımcılar, konferansın bu oturumunda sizlere kentlerle ilgili kararlar alma sürecinde, katılımcı yaklaşımlardan bahsedeceğim ve sunumumda özellikle kentlerimizdeki tarihi ve kültürel miras koruma çalışmalarında sorgulatmaya çalışacağım. Bu sunum konusunun nasıl belirlediğimi öncelikle Sağlıklı Kentler Birliği'nin belirlemiş olduğu misyondan yola çıkarak kısaca aktarmak isterim. İnsan sağlığı ve kültürel varlıklara saygılı, nitelikli kentsel altyapıya sahip, estetik ve konforlu bir kent yaratmaya katkıda bulunmak. Birliğin misyon ifadelerinden biri ve belki de en kapsamlısı olarak değerlendirilebilir ve bu misyon çerçevesinde oluşturulan vizyonun öne çıkan kavramlarını bize öncelikle sürdürülebilir kent, devamında kentlilik bilinci ve toplumsal memnuniyet olduğunu düşünüyorum. Tam da bu noktada, günümüzde artık çok klişe bir hale gelmiş olan sürdürülebilirlik kavramını tanımlayarak tekrar hatırlatmak istiyorum size. Sürdürülebilirlik, toplum ve doğa arasında sosyal olarak şekillenen eşitliğin, uzun vadede yaşamasının sağlanabilmesidir. Bir başka deyişle, yerel, bilgilendirilmiş, katılımcı, denge arayan bir süreç olup, adil bir ekolojik bölge içinde toprakların ötesine ya da geleceğe hiçbir problem ihraç etmeden çalışmaktır. Bu tanımları pek çokları arasından seçerek benimsemiş olduğumu da açıklamam doğru olur, çünkü literatüre baktığımızda, ulusal ve uluslararası, pek çok sürdürülebilirlik kavramıyla karşılaşmamız mümkün. Ardından sürdürülebilirlik kentsel ölçekte ele alındığında, ne olabilir diye düşünüp araştırdığımızda karşımıza çıkan tanımlar

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

“ toplum ve doğa arasında sosyal olarak şekillenen ilişkilerin uzun vadede yaşamasının sağlanabilmesidir ”
(UNESCO-MOST,1996).

“ yerel, bilgilendirilmiş, katılımcı, denge arayan bir süreç olup, adil bir ekolojik bölge içinde, toprakları ötesine ya da geleceğe hiçbir problem ihraç etmeden çalışmaktır ”
(UN Report, 2000) .

arasından yine tercih ettiklerime göz attığımızda öne çıkan kavramlar, değişim, süreklilik, ölçek ve insan. Peki, sürdürülebilir kenti oluşturacak insanlar nasıl bir süreç yaşamalıdır. Bunu sorguladığımızda ise, doğru yönetim sanırım ilk akla gelen gereklilik. Kentsel sürdürülebilirlik için, doğru yönetime ulaşabilmek, işin özünü kavrayabilmek ile doğru orantılı ve sürdürülebilirliğin özünde ne var. Kavram, elbette ekolojik prensipler doğrultusunda ortaya çıkmış bilimsel bir kavram ve bilim de kabul ederiz ki kültürümüzün bir varoluş şekli, diğer bir deyişle bir kültürel ifade. Kent ölçeğinde indirgediğimizde kentin oluşturanın da sürdürülmesini sağlayanın da kültür ile doğrudan ilişkili olduğunu fark edebiliyoruz. Ve sürdürülebilirlik kültürü dediğimiz şey, özünde bilinçli, farkındalık ve nihayetinde katılım olgularını kapsamakta. Peki neden tarihi ve kültürel miras için katılım. Bu soruyu, uluslararası ölçekte ele aldığımızda, dikkat çeken noktaları da kısaca özetlemek istiyorum. Süregelen geleneksel yaşam şekilleri, toprak kullanım olguları, dünyanın pek çok bölgesinde biyolojik çeşitliliği desteklemektedir. Bu nedenle geleneksel kültürel yaşamın korunması, beraberinde hem biyolojik, hem de kültürel çeşitliliği getirmekte. UNESCO ICOMOS tanımına göre, kültürel peyzaj, plan, doku olarak da değerlendirebiliriz, insan ve doğal çevresi arasındaki karşılıklı etkileşimin çeşitliliğini ifade eder. Yine başka bir bilimsel çalışmada, 2005 yılında Newcastle’de gerçekleştirilmiş olan ICOMOS önderliğinde gerçekleştirilen bir toplantı deklarasyonunda şu noktada özellikle vurgulanmış, geleneksel malzeme ve becerilerin kullanımı ve bu kullanım sürecinde gizli olan kültürel zenginlik, sadece mevcut halin dokuları korunması, restorasyonu ve yönetilmesi alanlarında desteklenmek üzere geliştirilen politikalar olarak kalmamalı, herhangi bir alandaki yeni yapım süreçlerinde de muhakkak ele alınmalıdır. Kültürel miras değerleri, kültürümüzün birer parçası olduğu için, bu miras korunmasının, kültürün korunmasının en önemli yollarından biri olduğu açık. Bu öğeleri geçmişten günümüze taşıırken, kültür ve bilgi birikimini sürekli gelişmesini tetikleyen bir potansiyele sahip. Bu durumda, kültürel mirasımızın korunmasının sürecinin içinde bir gelişme olduğunu ve toplumsal gelişmenin sürdürülebilirliğinin bu şekilde desteklendiğini ifade ediyor.

Kültürel dokunun korunması ve sürdürülebilir bir şekilde geliştirilmesinin en iyi yolu, tanıtım, eğitim, araştırma, koruma ve turizm alanlarında politikalar içeren bütüncül yönetim planlarının titiz bir şekilde uygulanması. Yerel halk, bu önemli alanların belirlenmesi ve bunlara ilişkin bütüncül yönetim planlarının hazırlanması süreçlerine muhakkak dahil edilmeli, merkez ve yerel yönetimlerin geleneksel ve kültürel değerlere çeşitli düzenlemelerle koruma altına alma süreçlerinde, yöre halkı, üniversiteler ve profesyonel destek alanları katılım

TARİHİ YERLEŞMELER ;

- farklı insanlar, düşünceler, kültürler ve politikaların kesişim noktası ,
- farklı zaman dilimlerine ait toplumsal ve kültürel yaşamın izlerinin fiziksel ve mekansal yansımasıdır.

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

“ toplum ve doğa arasında sosyal olarak şekillenen ilişkilerin uzun vadede yaşamasının sağlanabilmesidir ”
(UNESCO-MOST,1996).

“ yerel, bilgilendirilmiş, katılımcı, denge arayan bir süreç olup, adil bir ekolojik bölge içinde, toprakları ötesine ya da geleceğe hiçbir problem ihraç etmeden çalışmaktır ”
(UN Report, 2000) .

ile gerçekleştirilen diyaloglara ihtiyaç duymaktayız. Bu gerekliliğin önemini, farklı ülkelerdeki çalışmalardan başarılı örnekler ile netleştirmek istiyorum kısaca. Bu örnekleri seçerken, farklı coğrafyalardan, ama yine birbirine yakın, birbirini destekler ilişkiler içinde bulunan ülkelerden seçmeye dikkat ettim, başka bir kriter söz konusu değil örnek seçimlerinde. İlk örneğimiz, İrlanda’dan. İrlanda’nın başkenti, tarihi kentin korunması ve bu dokunun yeniden kazandırılması, canlandırılmasına yönelik bir amaçla başlanmış bir çalışma. Sonuçta yoğun katılım ve işbirliği sürecinin sonucunda, istenen kültürel fonksiyonların da eklenmesiyle karma fonksiyon ve yaşam alanları geliştirilip, bölgenin içerdiği tarihi önemi ve fiziksel özelliklere uygun değerlendirilmesi sağlanabilmiş. Süre kısıntısı nedeniyle çok kısaca geçiyorum örnekleri. Brezilya’dan, farklı bir coğrafyadan bir örneğimiz daha

Bursa Tarihi Sur İçi Yerleşmesi Hisar ; Alan Yönetim Planı Önerisi Katılımcı Yöntemi

var. Curitiba çok eski bir örnek aslında, çok da bilindik bir çalışma. Amaç, özellikle halkı işin içine katıp, onların farkındalığını yükseltmek. İlk amaçları buymuş gerçekten yöneticilerin, görmek fırsatım olmadı ancak literatürde çok sık rastlıyoruz, sonuçta bütüncül bir planlama yaklaşımı ve birbirini destekler çözüm önerileriyle iyice dejenere olmaya başlamış kentsel alanın yeniden yaşama kazandırılması sağlanmış. Almanya'dan daha küçük ölçekli bir örneğimiz var, Freiburg şehrindeki ulaşımaya yönelik düzenlemeleri amaçlayan bir çalışma ve halkın yine atıl kalmış bir bölgeyi daha yoğun kullanmasını sağlamak amacıyla, fotoğrafta da dikkatinizi çekecek, su ögesinin bir iz tarihsemesiyle bölgenin canlandırılması fiziksel anlamda sağlanmış ve özellikle yapılan çalışmalar sonucunda, bisiklet kullanımının ve yaya ulaşımının daha yoğun bir hale geldiği gözlenmiştir.

Daha yakın dönemde gerçekleştirilen çalışmalara geçiyorum, Yunanistan'ın Rodos adasında halen süregelen çalışmalar mevcut. Amaç, bölgenin özellikle sakinleri ve öğrenciler için daha ilgi çekici bir hale getirilmesini sağlamak. Zaten çok turist yoğun bir bölge, ayrıca bölgenin yaşanabilirliğini, turizm mevsimleri dışında da canlı olarak kalabilmesini sağlamak amacıyla yapılmış ve bu durumda tabi kentsel servislerden daha fazla faydalanmak gerekliliği doğuyor. Hareketliliğin kolaylaştırılması, trafik ve gürültünün azaltılmasına yönelik bir takım çalışmalar sonucunda, öğrenci ve sosyal konut stoku geliştirilmiş, geleneksel aktivitelerin canlandırılması ve uluslararası ölçeklerde kültürel etkinlikler ile bölge halen devam eden bir çalışma ile tekrar daha yoğun kullanıma açılmak için bir süreç geçiriyor. Yine Rodos'un farklı bir bölgesi, bu sefer liman ve eski kent arasında kalan bir tampon bölgeden bahsedebiliriz. Ciddi bir ulaşım problemi var gerçekten. Burada liman aktiviteleri yeniden yapılandırılarak bu yoğunluğun nispeten azaltılması ve kamusal açık alanların daha ön plana çıkarılması amaçlanmış, yine yapılan halk katımlı çalışmalar ile tabi bu her zaman halk katılımından bahsediyoruz ama süregelen çalışmalarda bunu henüz ölçebilmek çok mümkün değil, başarısını ilerleyen yıllarda uzun vadede takipler ile tespit edebiliriz. Ancak endüstri mirası alanlarının ve anıtsal yapıların farklı kullanımlara adapte edilerek yeniden kullanıldığını izlemek şimdiden mümkün. Biraz yukarıya çıkıyoruz, kuzeye, Litvanya, bir Avrupa ülkesi. Burada amaç, özellikle sosyal içerikli bir gelişmeyi hedefliyor, benim o nedenle çok ilgimi çekti, geleneksel el sanatlarının, zanaatların geliştirilerek bölgenin canlılığının yeniden sağlanması temel amaç diyebiliriz ve bu amaçla da çocuk ve öğrencilere yönelik bölge sakinlerine ve ziyaretçilere yönelik olmak üzere, farklı eğitim programları düzenlenmiş. Böylelikle yeni iş imkanları yaratılırken, ekonomik çeşitliliğin artırılması da mümkün olabilmış.

VILNIUS-LİTVANYA

Sonuçlar

- Yerel ve ulusal finans desteği ile sanatkar ve zanaatkarların yetiştirilmesi projeleri ,
- Çocuklara ve öğrencilere yönelik eğitimler
- Sakinlere ve ziyaretçilere yönelik eğitimler
- Yapı stoğunun galeriler ve atölyeler i barındırmak üzere rehabilite ve adapte edilmesi
- Geleneksel Sanatlar Merkezi nin kurulması
- Miras değerlerinin önemi konusunda farkındalığın artırılması
- Yeni iş imkanlarının yaratılması
- Ekonomik çeşitliliğin artırılması

Amaçlar

- Geleneksel el sanatlarının desteklenerek ve geliştirilerek Vilnius Eski Kent bölgesinin rehabilite edilmesi ve canlandırılması
- Eski kentte zanaatkarlar bölgesini yeniden kurmak
- Eski kentin dinamizmini ve çekiciliğini halk katımlı el sanatları etkinlikleri ve sergi mekanları ile arttırmak
- Bölgenin evrensel değerini sakinler ve ziyaretçiler ile birlikte koruyarak geliştirmek

Komşu ülke, yani bir öncekine komşu ülke, Estonya, burada da daha fiziksel mekansal düzenleme amaçlı bir çalışma söz konusu. Başkentin önemli bir meydanındaki arkeolojik katmanların çığneden, ihmal edilmeden meydanın yeniden değerlendirilmesi ve fotoğraflarla görüyorsunuz, bir otopark alanı halinden çıkarılarak, kentsel kamusal bir açık alan haline getirilmesi amaçlanmıştır. Özellikle günün şartlarına uygun, esnek kullanımın ancak kesintisiz bir peyzaj örneğinin olabildiğini vurguluyor bu çalışmanın sunumunda ve halkın da yorumlarına açık mimari ve kentsel proje, tasarım yarışması ile uygun çözümler değerlendirilerek, tartışmalar sonucunda seçilen proje uygulanmıştır. Böylelikle arkeolojik mirasın da sağlıklı yürütülmesi ve kent mekanına kazandırılması büyük ölçekte sağlanabilmiştir.

Ulusal ölçeğimize geçelim. Yurdumuzda, eminim ki sizler benden çok daha iyi biliyorsunuz, katılımın sağlanmasını destekleyen pek çok yasal sistem söz konusu. Bunları uzun uzun açıklamaya gerek olmadığını düşünüyorum, ama yine de not aldım ve koruma sürecinde de katılımcı yaklaşımın desteklenmesi amaçlı yasal düzenlemeler yine mevcut. Bunların en önemlisi, alan yönetim planı. Onun da ne olduğunu şu an açıklamaya gerek olmadığını düşünüyorum, bir sonraki oturumda Tuğrul hocamız daha detaylı olarak değinecektir konuya. Sadece şunu söyleyebiliriz, alan yönetim planı, bütüncül bir yaklaşımla, katılımcı bir yaklaşımla, tüm ilgili aktörlerin bölgeye ilişkin ortak akıl arama süreci.

Ben de kısaca küçük bir çalışmamdan bahsetmek istiyorum, Bursa'da gerçekleştirilmiş olan, yine Büyükşehir Belediyemizle Uludağ Üniversitesi ortaklığında. Bir sürdürülebilir kentsel gelişmenin sağlanmasına yönelik, bir bölgede yapılan çalışma. Bursa tarihi sur içi yerleşkesi, yani Hisar bölgesi olarak da tanımlayabiliyoruz. Alan yönetim planı önerisi sürecinde, uyguladığımız ve başarılı olduğunu kendi adıma söyleyebileceğim katılımcı bir yöntem süreci yaşadık. Bu süreçte yapılandırılmış tüm gün süren toplantılarla, ilgili aktörlerin mümkün olduğunca çoğuna ulaşmaya çalışarak bir ortak akıl arama, bölgeyle ilgili bir analiz yapma şansımız oldu. Ve bu toplantıyı ayrıca yaptığımız diğer paket çalışmaları, yaşayan halkın ve ilgili diğer ziyaretçilerin bölgeyle ilgili beklentileri ve yorumlarını tespit etmeye çalışarak, hepsini harmanladığımız bir sonuca ulaşmaya çalıştık.

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

“ toplum ve doğa arasında sosyal olarak şekillenen ilişkilerin uzun vadede yaşamasının sağlanabilmesidir ”
(UNESCO-MOST,1996).

“ yerel, bilgilendirilmiş, katılımcı, denge arayan bir süreç olup, adil bir ekolojik bölge içinde, toprakları ötesine ya da geleceğe hiçbir problem ihraç etmeden çalışmaktır ”
(UN Report, 2000) .

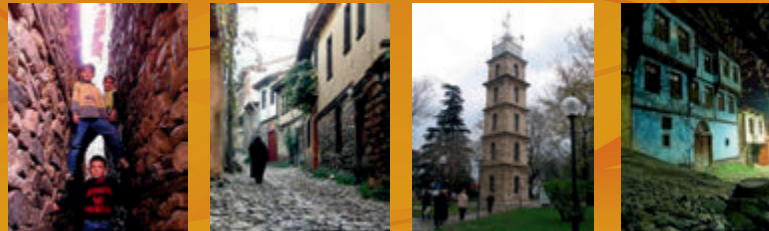
Bursa Tarihi Sur İçi Yerleşmesi Hisar ; Alan Yönetim Planı Önerisi Katılımcı Yöntemi

Son söz olarak, tarihi yerleşmelerin sürdürülebilir gelişmesi için, yerleşmenin bir taraftan özgün yapısını oluştururken, diğer yandan ekonomik ve bağımsızlığının sağlanmasında büyük rol alan fiziksel ve sosyal dokusunun zarar görmeden geliştirilmesini sağlayacak planlı bir yönetim olması gerektiğin üzerine durmamız gerekir ve yerleşmenin fiziksel ve sosyal özelliklerini dikkate alan farklı stratejiler bu durumda geliştirmeli, bu stratejileri geliştirirken ve uygulama yolları belirlerken, tüm aktörlerin özellikle yerel halkın katılımını ihmal etmemek gerektiğini söyleyebilirim. Tekrar vurgu yapmam gerekirse, ön plana çıkan anahtar kavramlarımız; bilinç ve sorumluluk, bütüncül yaklaşım, sosyal bir bakış açısı, disiplinler arası çalışmalar ve halk katılımı diyerek sözlerimi bitiriyorum, teşekkürler.

ANAHTAR KELİMELER

- BİLİNÇ VE SORUMLULUK
- BÜTÜNCÜL YAKLAŞIM
- SOSYO-KÜLTÜREL BAKIŞ AÇISI
- DİSİPLİNLER ARASI ÇALIŞMALAR
- HALK KATILIMI

II.OTURUM - II.BİLDİRİ

Ordu İli Teleferik Alt Üst İstasyon Projesi ve Çevre Düzenlemesi ile Teleferik 3.Ayak Ada Park Çevre Düzenlemesi ve İlk Adım Anıtı

NURDAN KARADENİZ
Ordu Belediyesi

Sağlıklı bir kent Ordu'dan merhabalar. Kentleri en doğal haliyle diğer kentlerden ayıran en önemli özelliği, o kentte bulunan insanların bir kentli olarak yaşamayı benimsemiş olmalarıdır. Ve bu yüzden bir kentin bir de yaşanmışlıkları ve geleceğe aktarımları da, biz insanlarıyla gerçekleşmektedir. Bizler, Ordu Belediyesi olarak, bir kenti insanla inşa etmeyi bu açıdan oldukça önemsiyoruz. Ben bugün burada demografik yapıdan, iklimden, enlemden, boylamdan, istatistik verilerden daha çok, 1929 yılında Bilal KÖYDEN tarafından imal edilmiş matbaa ile yayınlanan ilk köy gazetesinin adı olan Güzel Ordu gibi kentimizi ve kendimizi anlatmak istiyorum. Ordu kenti, doğal yapısının güzellikleri ve kronolojik tarihi gelişim süreciyle de sağlıklı bir turizm kenti olabilmek adına, tüm eksikliklerini tamamlamak için çaba sarf etmektedir. Şu an burada olmamız da bu haklı çabanın bir ürünüdür. Yeşil ve mavinin, kıyı ile dağların, geçmiş ile geleceğin bağlarını, milattan önce on binlerden günümüze ulaştıran tüm yaşanmışlıklar, kent merkezinin güneydoğusuna doğru yelpaze gibi açılan şehirleşmeyle yaşam bulmuştur. Ordu kentinde bilindiği gibi dereler yukarı akmaz, ancak bir Ordulu için her zaman bir dereyi yukarı akıtmayı düşündürecek bir kentli ruhu vardır. Karadeniz'in kıyısında güneşe inat, yağmurlu günleriyle gülümseyen Ordu kenti, göç yolları arasında, Karadeniz'in en irak noktası olmuştur. İsmi

köklerini de bu şehirleşme süreci içerisinde bulmuştur. Bu yıl 50. Sanat yılını kutlayacak Ordu Belediyesi Karadeniz Tiyatrosu, sahnelerini kapatmadan günümüze kadar uzanıp, yarınlar için hedef yükseltmektedir. Kentin kültürel yapısıyla birlikte oluşmuş olan sosyal yapımızda, kent halkı balıkçılığı ve yöresel bitki tatlarını devam ettirmektedir.

Bugün bir ayağı Avrupa'da olan Ordu Belediyesi, uluslararası projelerdeki yeriyle de sosyal anlamda çözüm üreten bir belediye misyonuna sahiptir. Ordu Belediyesi olarak bizler, bize yol gösteren sayın Başkanımız Seyit Torun'a bizlere huzurlu bir çalışma ortamı yarattığı ve çalışkanlığıyla bize yol gösterdiği için buradan teşekkür ediyoruz.

Sağlıklı kent planlama kategorisinde ödül alan projemiz, aslında bir kentin 40 yıllık hayalini süsleyen, 400 günde uygulaması tamamlanan bir projedir. Yapım aşamasında, ilk olarak direk yerleri belirlenmiş ve direk montajlarıyla işe başlanmıştır. Türkiye'de ilk defa bir teleferik projesi, kılavuz telleri helikopter ile çekilmiştir, bunun nedeni ise teleferik hattının kent merkezinden geçiriliyor olmasıdır. Şu an teleferik projesinin yapım aşamasını izlemekteyiz. Şimdi siz-

lerle teleferik ile Boztepe'ye kısa bir yolculuk yapıyoruz. Ordu kenti, teleferik sistemini Atatürk Parkı ve 500 metre yükseklikte bulunan Boztepe arasında kullanılacak bir hat ile oldukça elverişli olduğu görülmektedir. Dünyada bu özellikte bulunan ender kentler arasında yer alan şehrimiz, teleferik projesiyle kent üretimine, kent sağlığına ve kentin sosyal yaşantısına önemli katkılar sağlamayı amaçlamıştır. 2350 metre uzunluğunda bir güzergaha sahip olan teleferik sistemi, 28 kabinli olup, her kabin 8 kişi almaktadır. Ayrıca saatte 900 kişi taşımaktadır. Teleferik üst istasyonda indiğinizde, Boztepe'de deniz ve kent manzarası sizi karşılamaktadır. Ayrıca Boztepe'de yamaç paraşütü sporu yapmak isteyenler için önemli bir uğrak noktasıdır. Bu arada Boztepe'de amfi tiyatromuz mevcut, 350 kişilik amfi tiyatromuzda her hafta bir etkinlik düzenlenmektedir. Ordu Boztepe arası araç ile gidildiğinde 6 km olup gidiş dönüş 12 km'dir. Şehirde teleferik olmadan önce, Boztepe'ye araçla ulaşım sağlandığında, yaklaşık 750 araç 12 kilometre yol gitmektedir. Bu da 1 milyon 170 bin gram karbondioksit salınımını ortaya çıkartmaktadır. Teleferiğin, kente salınan karbondioksit aralığını azaltmasıyla birlikte, insanların oksijen miktarı yüksek olan Boztepe'ye ulaşımını kolaylaştıran bir araç haline gelmiştir. Ayrıca Boztepe'ye alt ve üst istasyon malzemelerimiz, yolcu kabinlerimiz Almanya'da özel olarak ahşaptan üretilmiştir. Ordu kentinde denizle Boztepe'yi birbirine kavuşturmak amacıyla hazırlanmış bir teleferik projemiz. Ve bu amaçla hazırlanan projemizin üçüncü ayağı, yani teleferik direğinin bulunduğu üçüncü ayağı Adapark içerisinde yer almaktadır. Bu amaçla da Adapark'ın yer aldığı bu alan tekrar bir park düzenlemesine gidilmiştir. Şu an Adapark'ın eski halinden bir görüntü görmekteyiz. Etrafında çamlık alanın, parkların bulunmasının etkisiyle yıllarca yaşlıların uğrak noktası haline gelmiş bir parktır ve bu amaçla kentin rekreasyon ihtiyacını karşılamak amacıyla anlamsal ve işlevsel çözümlere gidilmiştir. Fıskiye uygulaması ile sıcak yaz günlerini serinletecek yerler atılmıştır ve kentlilerin uzun uzun oturduğu havuzu, Adapark'a uğrayan güvercinleri izledikleri, güvercinlere

yem attıkları ve çevrelerini izledikleri bir mekan haline gelmiştir. Ve bunlardan yola çıkarak Adapark halkın buluşma noktası olarak belirlenmiş, yaşlı insanların kentsel ihtiyaçlarına cevap veren, sosyal bir çevre oluşturdukları ve yaşayan bir park haline gelmiştir kentimizde ve teleferiğin de önemli bir noktasında yerini almıştır.

İstiklal Savaşı sırasında Ordu limanına yanaşan Rüsumat 4 Gemisi düşman gemilerine terkedildiği izlenimi vermek için boşaltılmış ve batırılarak yakıldığı izlenimi verilmiştir. Düşman gemileri gittikten sonra ise batırılan gemi Ordu halkı tarafından iki gün süren çalışmalar sonucunda suyu boşaltılmıştır. Ayrıca Turgut Özakman'ın "Şu Çılgın Türkler" kitabında da Rüsumat 4 Gemisi'ne yer verilmiştir. Kendisini buradan rahmetle, saygıyla anıyoruz. İskelenin bir tarafında bulunan aydınlatmalar Atatürk'ü karşılayan askerleri ifade etmektedir. Parkımızda ayrıca alanı çevreleyen özel aydınlatmalar ise Atatürk'ü sevgiyle karşılayan Ordu halkını anlatmaktadır. Bu amaçla özel olarak tasarlanmıştır ve aydınlatma yerleri buna göre belirlenmiştir. Teşekkür ediyorum.

Alt istasyon Çevre Düzenlemesi

Üst istasyon Çevre Düzenlemesi

II.OTURUM - III.BİLDİRİ

Oryantiring Engel Tanımaz

EMİNE ÖZTÜRK
Osmangazi Belediyesi

Oryantiring nedir? Oryantiring strateji ve hızlı karar vermeyi gerektiren fiziksel gücün yanı sıra, zihinsel gücün de önemli olduğu bir spordur. Katılımcıların harita ve pusula yardımıyla kontrol noktalarını bulmaya çalıştıkları doğa sporu 7'den 70'e herkesin yapabileceği bir spor dalı olma niteliğini de taşımaktadır. Aynı zamanda oryantiring dünyada "güçsüzün güçlüyü yendiği" tek spor dalı olarak da nitelendirilir. Oryantiring dört farklı şekilde yapılmakta. Bir koşarak oryantiring, iki bisiklet, üç kayarak, dört ittirerek patika oryantiring dediğimiz engellilere yönelik bir oryantiring disiplindir.

Patika oryantiring, doğada oryantiring haritasını okumayı temel alan bir oryantiring disiplindir. Bu disiplinde kişinin tamamen harita okuma yeteneği ve zihinsel becerisi sınanmaktadır. Oryantiring sporunun olmazsa olmazı haritadır. Topografik harita üzerinde oryantiringe has semboller ve renkler hazırlanır. İkinci malzeme pusuladır. Onun dışında kontrol noktalarımız mevcuttur. Bu bir oyun şeklinde yapılır. Üçgen, sporcunun başlangıç noktasıdır. Hedeflere sırasıyla gitmek zorundadır. Biz sporcularımıza ilk önce harita eğitimini veririz. Ölçek, yön, renkler, semboller ve haritanın son kısmında bulunan yedek bilgi kartı bilgisini aktarmaktayız.

OSMANGAZİ BELEDİYESİ

İLK ORYANTRİNG BAŞVURU AFİŞİMİZ

ORYANTİRİNG
(ORTOPEDİK ENGELLİLER İÇİN HEDEF BULMA)
TÜRKİYE'DE İLK KEZ
OSMANGAZİ'DE
KAYIT YERİ
Osmangazi Engelliler Bakım Merkezi (OBAM)
Alemdar Mahallesi Sağlık Sokak No: 2
232 24 76
Kayıtları Başladı...
OSMANGAZİ BELEDİYESİ
www.osmangazi.bel.tr • 444 16 01
TSC O MANGAZİ ELE İYESİ

ARAZİ ÇALIŞMASI ANTRENMANI

Projemizin amacı bedensel engelli bireylerin zihinsel kabiliyetlerini arttırmak, neşeli olmalarını sağlamak, çabuk karar verme yeteneğini geliştirmek, özgüvenlerini geliştirmek, sosyal gelişimini hızlandırmak, stresli ortamda karar vermeyi sağlamaktır. Bu da yine bir oryantiring haritası çalışması. Burada da cevap anahtarı mevcuttur. Her hedefin bir nolu hedefin cevap şıkları, bunları sporcular görmez, bunlar hakemlerin elinde mevcuttur. Proje 2011 Ekim ayında billboardlarda ilan edilmiş, iki ay süreyle kayıt başvuruları devam etmiştir. Osmangazi Belediyesi engelli bakım merkezinde teknik eğitim sunuldu. Bu yine Osmangazi Belediyesi'nin engelli taşıma aracımız, linkli bir araç, bu araçla engelli bireylerimizi evlerinden alıp evlerine teslim ettik.

ARAZİ ÇALIŞMASI ANTRENMANI

22 benzer engelli bireyimizle iki farklı grup olarak 6 ay süreyle çalışmalarımıza başladık. Çalışmalarımız düzenli olarak haftada iki defa yapıldı. İlk patika oryantiring şampiyonamız 12 Mayıs 2012 yılında yapıldı. İki farklı kategoride sporcularımızı yarıştırdık. Toplam 16 sporcumuz bu yarışmaya katıldı. Yine 2012 yılı içerisinde antrenmanlarımız, çalışmalarımız devam etti. Arazi ve eğitim çalışmalarımız yoğun bir şekilde devam etti. 2013 yılında 34 teknik ve uygulamalı antrenman yapıldı. 13 Mayıs 2013 tarihinde ikinci defa bir şampiyona düzenledik. Yine farklı kategoride toplam 6 sporcumuz madalya kazandı. Patika oryantiring genelde patikalar üzerinde yapıldığı için, sporcu patika üzerinde ilerleyip karar verme noktası önünde durup, hedefler az ileride, en fazla beş tane hedef kontrol noktası atıp, bu hedeflerin arasından bir tane doğru hedef vardı. Hedef bilgi kartındaki sembollerini okuyarak sporcumuz doğru hedefe karar vermek zorundadır. Bu yine 13 Mayıs, ilk şampiyonamızdan bir görüntü. Sporcumuz bir nolu hedefin önüne gelmiş, kararını vermiş ve elindeki pasaporta doğru verdiği kararı işaretlemekte. Yine 13 Mayıs 2013 şampiyonasında ödül törenimiz. 29 Haziran 2013 tarihinde Türkiye’de ilk defa Türkiye Patika Oryantiring Şampiyonası düzenlendi. Bu şampiyonaya toplam 4 farklı ilden toplam 60 sporcu katıldı. Bizim yetiştirdiğimiz üç sporcumuz şu anda milli takım kadrosunu oluşturmaktadır. Amacımız 2014 yılı Avrupa Şampiyonası’nda, Türkiye’ye güzel sonuçlar getirmek.

Bu yapılan çalışma, Osmangazi Belediyesi ev sahipliğinde yapılmaktadır. Dünya Oryantiring Federasyonu IOF tarafından yapılan organizasyona tam not verilmiştir. Elde edilen sonuçlar sağlık üzerinde etkileri, projenin engelli bireylerin psikolojisi üzerinde nasıl bir etkisi olduğunu anlamak için bir anket çalışması yapılmıştır. Bu çalışmaya, projeye katılan ve katılmayan engelli bireylerin psikolojik durumları karşılaştırılmak üzere Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği yeniden düzenlenmiştir. Bu ölçek kişilerin bilgi formu haricinde ayrıca benlik saygısı, insanlara güven duyma, eleştiriye duyarlılık, depresif duyguların, hayalperestliğin psikosomatik belirtiler, kaygı belirtisi olarak da belirlenebilir ve psikik izolasyon olmak üzere yedi alt ölçek içermektedir. Bu ölçek, spor yapan ikisi erkek biri kadından oluşan üç bireye ve spor yapmayan, biri erkek ikisi kadından oluşan

Üç birey olmak üzere toplamda altı engelli ile uygulanmıştır. Çalışmanın sonuçlarında en dikkat çeken veri spor yapmayan engelli bireylerin psikosomatik şikayetlerinin ve kaygı düzeylerinin, spor yapanlara kıyasla daha yüksek olması olmuştur. İnsanlara güven duyma alt ölçekli değerlendirildiğinde spor yapan ve yapmayan engelli bireyler arasında ciddi bir fark tespit edilmemiştir. Diğer alt ölçeklilerde spor yapan kişilerin daha avantajlı durumda olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırma sporun engelli sporculara sadece fiziksel değil aynı zamanda psikolojik sağlığında olumlu yönde etkilediğini göstermiştir. Araştırmanın temelini arttırmak için ölçeği belirli zamanda daha çok katılımcıya uygulanması gerektiği uygun görülmüştür. Proje sayesinde bedensel engelli iki birey hayattan hiç bir beklentisi olmayan içine kapanık, karamsar, intihara teşebbüs etmişken, yapılan çalışma sonucu hayata neşeye bakan, hedefleri olan, öz güveni ve sosyal çevresi artmış bir birey haline gelmiştir.

Şuraya geri dönmek istiyorum. Bu kızımız milli takım sporcusu. Bu kızımızla iki yıl öncesi hastanede tanışmıştım. İlaçla intihara kalkışmıştı. Bu kızımızla ilk başlangıçta “gelin birlikte oryantiring yapalım” dediğimizde çok karamsardı, kesinlikle reddetti. Daha sonra engelli bakım merkezine davet ettim kendisini. Engelli bakım merkezinde gitar kursu varsa gelirim demişti. Daha sonra antrenmana giderken, “biz çıkıyoruz antrenmana gidiyoruz sen de gelir misin” dediğimde bu kızımız bize eşlik etti. Ben hala şu fotoğrafa baktığımda o sahneyi, o intihar etmiş daha sonraki sahnede, şuradaki mutluluk duygusunu elime aldığımda diploma sertifikasını, yani başarıyı elde ettiği o duygunun şu fotoğrafa sürekli geri dönüş yaparak bu çalışma herşeye değer diyorum. Aynı anda 79-89 yılları arasında bu sporu profesyonel olarak yurt dışında yaptığım milli takım sporcusuyum. Üç yıldır da Türkiye’yi uluslararası arenada temsil etmekteyim. 2013 yılından itibaren Türkiye Patika Oryantiring Eğitim ve Teknik Kurul üyesiyim. Bursa ilinin de Federasyon İl Temsilcisiyim. Burada ilginize teşekkür ederim. Girişte bültenlerimiz, Osmangazi Belediyesi Bakım Merkezi’nin bültenleri mevcuttur. Bilgi ve arzu edenler varsa herkese bu alanda yardımcı olmak isterim. Teşekkür ederim.

ORYANTİRİNG ENGEL TANIMAZ

ORYANTİRİNG FEDERASYONUNDAN OSMANGAZİ’YE ÖDÜL

II.OTURUM - IV.BİLDİRİ

Karşıyaka'dan Bir Nefes

FEYZA NURKAYA
Karşıyaka Belediyesi

Sayın belediye başkanlarım ve değerli katılımcılar, öncelikle kentimize hoşgeldiniz. Şimdi dün de teknik gezide görmüş olduğunuz Karşıyaka gençlik merkezimizle ilgili bir video gösterisi izleyeceğiz önce.

“Karşıyaka’da Bir Nefes” projemizin adı ve Çevre Koruma Kategorisinde ödüle layık gördüğünüz için çok teşekkür ediyoruz. Animasyon biraz ağır geçiyor maalesef. Ama gençlik merkezimizin nerede olduğunu dünya üzerinde de göstermek istedik açıkçası. Şu anda Karşıyaka vapur iskelesine geldik ve buradan Gençlik Merkezimize kuşbakışı geçeceğiz. Ve Karşıyaka Gençlik Merkezimiz. Şehir merkezine yaklaşık 20-25 km uzaklıktadır.

Anayasamızın 56’ncı maddesi der ki; “Herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek devletin ve vatandaşların ödevidir.” Bu doğrultuda biz Karşıyaka Belediyesi olarak doğadan uzaklaşan halkımızın tekrar doğayla iç içe buluşturmak ve doğa bilincini gelecek nesillere aktarma hedefiyle çevrenin geçmişten kalan bir miras değil korunması ve gelecek nesillere aktarılması gereken bir emanet olduğunun farkındalığıyla alanımızı hizmete sunmuş bulunmaktayız.

Bilindiği üzere insanoğlu kendi ihtiyaçları için ekosistemin dengesini bozarak doğaya bilinçsizce zarar vermiştir. Yanlış kararlar sonucu yeşil alanların tahrip edilmesi, çevre sorunlarının oluşmasına sebep olmuştur. İnsanoğlunun devraldığı doğal kaynakları gelecek kuşaklara aktarması gerektiği düşüncesi ışığıyla önceki yıllarda NATO tesisleri NATO tarafından radar üssü olarak kullanılan, İzmir'in kuzeyinde yer alan yaklaşık rakımı 1000 metre yüksekliğinde olan ve 4.1 hektarlık alan uydu sistemine geçilmesiyle birlikte atıl olarak kalmış ve Karşıyaka Belediyesi'nin girişimleriyle Orman ve Su İşleri Bakanlığı'ndan mesire yeri olarak kiralanmıştır. İçerisinde mevcut olan yapılar korunarak restore edilmiş, bu çerçevede de ilçemiz ilimiz ve ülke ekonomimize, ülke turizmimize katkıda bulunması sağlanmıştır. Ve bu çerçevede 2 Kasım 2012 tarihinde halkımızın hizmetine sunulmuştur.

Bu resimlerde dünü ve bugünü görebiliyorsunuz. Atıl vaziyette bulunan tesis, bu şekilde kullanılacak türde değildi ve daha sonra biz bu tesiste, birazdan sunumda da bahsedeceğim, alanlar oluşturduk. Ve alanımızın hemen yakınında bulunan dün de giderken görmüş olduğunuz sanatoryum tesisleri de Orman ve Su İşleri Bakanlığı'ndan kiralanmış ve yine mevcut hali korunarak gelişim planları hazırlanmıştır. Bu sanatoryum tesislerinin çok önemli bir vazifesi daha doğrusu çok önemli bir yeri var. Çünkü 1942'de, 81 ilden getirilen ağaçlar bulunmakta bu sayede de bölgemiz dört mevsim yeşil olmaktadır. Sanatoryum, bol oksijeni olan bir alanımız açıkçası. Ve sanatoryum dediğimiz bu doğal yaşam köyünün de devreye girmesiyle halkımızın doğayla başbaşa kalacakları sağlıklı bir ortam hazırlanması planlanmıştır. Gerçek eğitim ve kamp merkezlerinde sunulan eğitimlere geçmeden önce kampımızın gençlik merkezimizde şöyle bir durum söz konusudur.

Eğitimde fırsat eşitliği ilkesiyle çıktığımız yolda Karşıyaka Eğitim ve Gençlik Merkezimiz KAYGA, ihtiyaç sahibi öğrencilerimiz ücretsiz olarak okumakta ve bu öğrencilerimize sosyal alanda da destek sağlamak amacıyla bu gençlik merkezimizde kendilerine ücretsiz olarak sportif ve sosyal etkinliklere yönlendirilmesi sağlanmıştır. Sportif ve sosyal etkinlik alanlarını dün zaten kendiniz de gördünüz. Futbol sahaları, spor aletleri, basketbol sahası satranç alanları yüzme havuzu, ki yüzme havuzu gerektiği zaman da yangın anında su almak için de çok önem arz etmektedir, mini golf alanları ve bunun gibi bir sürü sportif alanımız mevcuttur. Gençlerimizin, vatandaşlarımızın spor yapabilmeleri açısından. Dinlenme ve beslenme alanları da kapalı ve açık kafeterya restaurant, iki adet seyir terası iki adet kantin bulunmaktadır. 26 kişilik günübirlik konaklama, 26 kişilik de şömineli bungalov evleri, belediyemizce temin edilen 100 çadırılık çadır alanı ve bu alanda çalışan personel için de yatakhane bulunmaktadır. Çadır alanı özellikle çadır sporunu sevenler tarafından çok revaçtadır. Sağlık ve güvenlik alanı olarak da revir, alan girişinde güvenlik kulübesi, helikopter pisti özellikle, daimi olarak ambulans ve itfaiye araçları mevcut. Merkezimizin yanında itfaiye kulesinin olması da yangın tehlikesi açısından önemli bir tedbir niteliğindedir, erken haber verme açısından. Dün görmüş olduğunuz Cumhuriyet Anıtımızın çok önemli özelliği var. 21 metre yükseklikte, Yamanlar Dağı'nın zirvesinde, her yönden izlenebilecek ve İzmir'i selamlayacak şekilde tasarlanmıştır. Anıtımızın bir yüzünde İzmir'in kurtuluşuna adını yazdırmış Hasan Tahsin, bayrağı göndere çeken Yüzbaşı Şerafettin, Gökçen Efe ile Türk kadını simgeleyen Çete Ayşe bulunmaktadır. Diğer yüzünde Türk bayrağı, Çanakkale şehitliğiyle birlikte bayrak tutan Kuva-i Milliye askerine yer verilmiştir. Ayrıca başkalarıyla genç kız figürü ile de üretkenliği ve kadının Cumhuriyetin değerleri arasında önemi anlatılmıştır. Ayrıca başka teknik alanlar da var, otopark alanı, su depoları, trafo ve jeneratör odaları, arıtma tesisi, soğuk hava deposu gibi. Ayrıca doğal ortamlar da hazırlamak istedik. Bu bağlamda da Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi ile ortaklaşa tarım alanları oluşturuldu ve burada ayrıyeten yaban domuzu, keklik, yaban atları gibi hayvanlar da mevcut. Eğitim alanı olarak da 105 kişilik bir seminer salonumuz bulunmaktadır. Şimdi buradan sağlık üzerine etkilerine geçmek istiyorum alanımızın.

Dünya Sağlık Örgütü'nün araştırmasına göre 2020 yılına kadar dünyada hava kirliliği 8 milyon insanın ölümüne sebep olacaktır. Bu çok büyük bir rakamdır ve büyük şehirlerdeki düzensiz ve plansız kentleşme alanları insanları topraktan ağaçtan uzaklaştırmakta, sağlıklı yaşam alanları yok edilerek beton yığınları üzerinde yaşamaya mahkum etmektedir. Yeterince oksijen soluyamayan insanların beden sağlığı bozulmakta, stresli ve tahammülsüz olmaktadır. Buradan hareketle oluşturulan sağlıklı yaşam alanlarıyla insanların sosyal, fiziksel, psikolojik anlamda daha sakin ve mutlu olmaları sağlanmaktadır. Oyun alanları planlanırken çocukların

rahatlıkla hareket edebilecekleri birçok materyalin bulunabileceği ve güvenliği de sağlayabilecekleri alanlar da bulunmaktadır. Merkezimizde çocuklar için çevre kirliliğinden uzak, geniş, güvenli ve çeşitli oyun alanlarına yer verilerek, hareketlilikleri kısıtlanmadan sağlıklı bir şekilde oyun oynayabilmeleri sağlanmıştır.

Gürültü, çevre sağlığı problemi açısından önemli bir çevre sağlığı problemidir ve insan sağlığını da olumsuz etkilemektedir. Merkezimizde gürültüsüz, huzurlu ve temiz ortamı sayesinde halkımız çevre kirliliğinden uzak zaman geçirebilmektedirler. Su, hava gibi yaşamsal kaynakların ve doğal hayatın korunmasına katkı sağlayarak, toplum sağlığını bunu etkileyen organik tarımın yaygınlaşmasıyla, tedavisi zor olan birçok hastalığa yakalanma vakaları azalacaktır. Ayrıca sanatoryum alanında da daha önceden insanlar kalıp özellikle Verem tedavisi yapılmaktaydı. O da oksijen miktarıyla ilgili, dediğim gibi birçok ilden gelen ağaçların da etkisiyle. Spor yapan çocuklar fazla enerjilerini sporla attıkları için dersin başına oturduklarında daha verimli çalışırlar, boşa vakit geçirmiyorlar ve yaşlılarına göre hastalanmaları daha az oluyor. Ve hastalandıkları zaman da daha çabuk iyileşiyorlar. Aynı zamanda gençlik döneminde bu çağın dinamizmiyle sporla değerlendirildikleri için alkol, sigara ve uyuşturucudan uzak kalırlar. Spor yapan ileri yaş grubu kitle de sporun korunma etkilerinden yararlanmışlardır. Dinç ve sağlıklı olurlar, aynı zamanda yaşlıların beyin aktivitelerini arttıran spor unutkanlığı da minimum seviyede tutar. Eşitlik temasına vurgu yapmak istiyorum sadece.

5'inci fazın genel konusu sağlık ve sağlık politikalarına eşitlikler. Projemiz sağlıklı yaşam ve sağlıklı kent-sel çevre ve tasarım temalarının uygun olarak geliştirilmiştir.

Okulların öğrenci gruplarıyla katılımları sağlanmış, grupların kamp kurarak doğayla başbaşa olacakları bir ortam hazırlanmıştır. Ayda ortalama 3500 kişi ziyaret etmektedir. Halkımızın merkezdeki çeşitli yaşam ortamlarında çocuklarıyla çevre kirliliğinden uzak, beraber vakit geçirebilmeleri sağlanmıştır. Spor tesisleri vasıtasıyla bireylerin doğada spor yapma zevkine katılmışlardır. Organik tarım çalışmaları sayesinde kafeteryada ziyaretçilerimize yemek ihtiyacı sağlıklı bir şekilde oluşmuştur. Havuzumuz yangınlarda ilk müdahale için itfaiyeye destek vermektedir. Halkımızın merkezde doğal hayatın önemini yeniden keşfetmesiyle, çevreye yönelik iyileştirici ve koruyucu bir bilinç geliştiği gözlenmiştir. Doğal ortamda yabani hayvanların sayısının artması toprağın zenginleşmesine yönelik çalışmalara destek vermiştir. Ve sürdürülebilir çevreye destek sağlayan projemiz basının da ilgisini çekmiştir. Burada kısaca projenin bütçesini söyleyeceğim. Projemizin toplam bütçesi 3.022.799 TL'dir. Teşekkür ediyorum. Sağolun.

Konaklama Alanları : 26 kişilik günübirlik konaklama, 26 kişilik şömineli Bungalov evleri, Belediyemizce temin edilen 100 çadırılık çadır alanı ve bu alanda çalışan personelimiz için de yatakhane bulunmaktadır.

III. OTURUM: GÜÇLÜ KAMUSAL YAŞAM / YENİLİKÇİ YAKLAŞIMLAR

OTURUM BAŞKANI
Doç.Dr. TÜLİN VURAL ASLAN
Uludağ Üniversitesi, Mühendislik - Mimarlık Fakültesi

III.OTURUM - I.BİLDİRİ

E-Katılım ve İzmir Belediyeleri

Prof. Dr. EMRAH ORHUN

İzmir Üniversitesi, Yazılım Mühendisliği Bölüm Başkanı

Herkese günaydın, merhaba. Değerli dostlar İzmir'e hoşgeldiniz. Konferansın bu bölümüne kadar çok başarılı bir şekilde gelişen ve Türkiye'nin geleceği için insana umut veren bir toplantı. Dün ve bugün gördüğümüz görseller özellikle belediyelerimizin etkin bir şekilde çağı yakalama hevesi içinde olduğunu bize hatırlattı. Benim sunumum biraz köksel yönden zayıf olacak. Konu gereği belki ama bir anlamda üzerinde düşünülmesi gereken bazı konulara dikkat çekici olacağını umuyorum.

Konumuz e-katılım. Biraz önce konuşmacı arkadaşlarla konuşurken İngilizce-Türkçe terimlerin nasıl denk olduğu konusunda bilgi alışverişi yaptık. Katılım, participation karşılığı genelde bu çalışmada düşünüldü. Aslında dünkü konuşmalardan biri değişik ortamlarda katılımın önemi vurgulandı. Sabahki konuşmada, hatta anayasanın hem yurttaş hem belediyelere verdiği görevler arasında katılım zorunlu gibi de düşünülebildi. Ama bunun dışında dünyada uluslararası örgütler tarafından ve özellikle yurttaşlar tarafından gittikçe daha çok katılım konusunda bir talep var. Belediyelerimiz bu talebe büyük ölçüde yanıt vermeye çalışıyorlar ve elektronik ortamlarda katılım için altyapılarını oluşturulmaya çalışıyorlar. Bugünkü konuşmamda bu konuda okuduğum bazı bilgileri sizle paylaşmak istiyorum.

Konuşmamın içeriğinde önce e-devlet, e-katılım gibi kavramları kısaca tanıtacağım. Daha sonra Birleşmiş Milletler'in halk için e-devlet başlıklı 2012 e-devlet raporuna bakıp Türkiye'nin konumunu belirlemeye çalışacağım. Üçüncü bölümde İzmir belediyelerinin e-katılım konusundaki durumuna ilişkin saptamamızı sizlerle paylaşmak istiyorum. En sonunda da e-katılımın artırılması için hep birlikte neler yapabiliriz onu düşünmek istiyorum.

Türkiye'nin e-katılım konusundaki göstergelerde yeri çok iç açıcı değil. Birleşmiş Milletler'in 2012 e-devlet anketi sonuçlarına göre Türkiye 80'inci konumda. Bir önceki ankette 69'uncu konumdaydı, bir gerileme var diye düşünüldü. 2012 anketinde ek bir boyut da gündeme geldi. E-katılım göstergeleri de Birleşmiş Milletler tarafından belirlendi. Burada daha düşük bir sırada yer buluyoruz. Aşağı yukarı 136'ncı anlamına gelen 32 grup arasında 30'uncu gruptayız ve bu az gelişmiş ülkeler sınıfına yakın bir durum. Şimdi bu tabi akademisyenleri ve tüm belediye ve diğer belediye görevlilerini düşündürecek bir soru. E-katılım genel yerel yönetimler tarafından ne ölçüde şu anda sağlanmakta ve durum iyileştirilebilir mi, neler yapmak gerekiyor?

E-devlet deyince öncelikle halk ya da yönetenlerle yönetilenler arasındaki ilişkinin büyük ölçüde elektronik ortamlarda, yani bilgi ve iletişim teknolojileri ortamlarında yürütüldüğü girişimleri kastediyoruz. Tabi ilişkili kavramlar e-bölgesi hemen aklınıza gelen, bunu da bilişim ve iletişim teknolojileri yardımıyla yurtdışı katılımı artırımı amaçlanmakta. Aynı zamanda bürokratik karar alma ve uygulama süreçlerine etkin katılımı sağlanmak amaçlanmakta. Bir anlamda e-volatilite, e-oylama gibi mekanizmalarda temsili demokraside daha verimli ve etkin hale gelmesini desteklemek düşünülmekte. Bu arada basite indirgemek olacak ama bu demokratik karar alma ve uygulama süreçlerine katılımı sadece e-seçim olarak görmememizi ve Birleşmiş Milletler'in de görmediğini e-seçim + e-katılım şeklinde bir formülü düşündüklerini söylemekte yarar var.

E-katılım değişik düzeylerde düşünölebilir. En alttaki katmanlı düzeyde, katılım için gerekli olan araç ve mekanizmaların oluşturulması sözkonusu. İkinci katmanda, bu kez belediyeler ya da devlet kurumları aktif bir konumda e-teknolojik olanakları sağlamanın yanında yukarıdan aşağıya başlatılan danışma mekanizmalarını oluşturmaları sözkonusu. En üstteki etaplarda ise bu kez yurttaşların da aktif bir konumda olduğu düşünölebilir. Yurttaşlar görüş ve önerileriyle yönetimleri desteklemek durumunda. Ama böyle bir düzeni oluşturmada da sorumlulukları var. Aşağıdan yukarıya diye süreç düşünölebilir.

şimdi Birleşmiş Milletler'in "halk için e-devlet" 2012'de bu başlığı kullandılar. E-devlet raporu aslında yıllardır yapılan bir çalışma, anket çalışması. Birleşmiş Milletler'in bu raporda ifade ettiği temel görüşleri var. E-devlet ve e-yönetişim belediye kavramı çünkü sürdürölebilir kalkınma için gerekli olan etkin kamu sektörünün temelini oluşturuyorlar. Burada bilgi ve iletişim teknolojilerini etkin kullanmak önemli bir amaç. Aynı zamanda sürdürölebilirlik kavramı da belli özellikleri sağlamak durumunda, örneğin yurttaş odaklı kapsayıcı ve katılımcı yönetim sistemlerini geliştirmek. Anket bu görüşlerden yola çıkarak 193 üye ölkede için bilgi ve iletişim teknolojilerini etkin e-devlet sağlamada ne derecede kullandıklarını belirlemeyi amaçlıyor. Ve bu teknolojileri kullanarak kamu sektörünü dönöştürmek. Çeşitli boyutlar burada sözkonusu. Verimlilik tabi ki boyutlardan bir tanesi. Şeffaflık başka bir tanesi ama yurttaş katılımının güçlendirilmesi önemli bir etken.

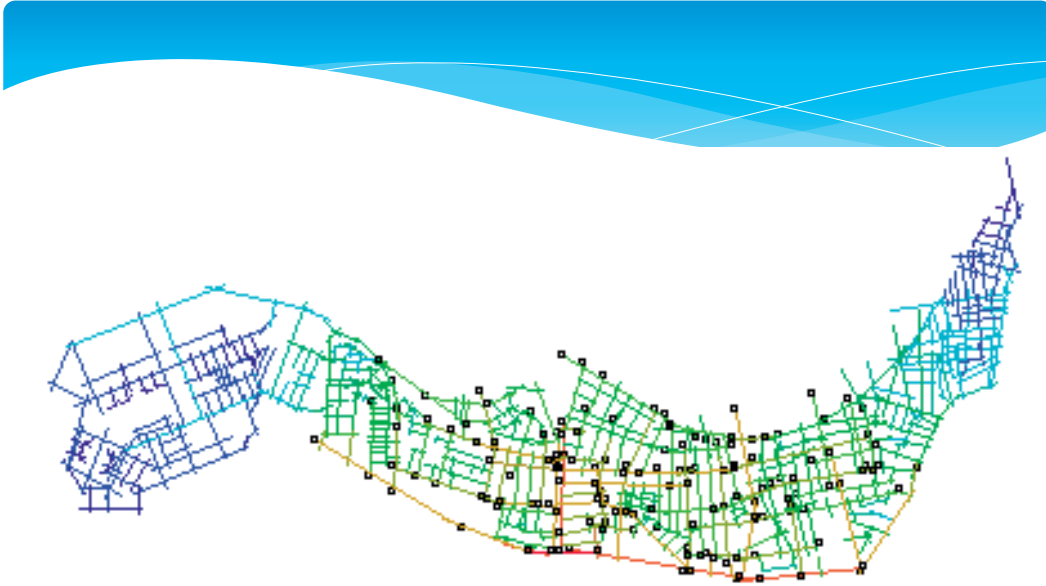
Birleşmiş Milletler bunu ölçebilmek için bir endeks kullanıyor. E-devlet gelişme endeksi. Ve bu endeks ulusal yönetimlerin kamu hizmetlerinin sonunda bilgi ve iletişim teknolojileri kullanımı yeterliliğini ve istekliliğini ölçmeyi amaçlıyor. Çeşitli alt bileşenleri var. Çevrim içi hizmetlerin kapsamı ve niteliği, iletişim komünikasyon alt yapısının gelişme düzeyi ve insan sermayesi. E-devlet gelişme endeksi başta söylediğim gibi Türkiye'yi 80.konuma koyuyor. Gelir tablosuna baktığımızda biraz üzerimizde Çin var, Bosna var ama altımızdaki ölkelerin bir kısmını haritada bulmak çok kolay değil. Bir kısmı çok küçük ölkeler.

E-katılım endeksi buna ek bir endeks. Burada da devletin bilgi ve iletişim teknolojileri yurttaşlara bilgi sağlamaları, paylaşımında ve karar verme süreçlerini katmada kullanımını değerlendirmek amaçlanmaktadır. Burada üç anahtar sözcük belki daha önce gördüğümüz düzeylere karşılık diye düşünülebilir. Örneğin e-bilgi paylaşımı var, daha sonra e-danışman var yani devlet bir şekilde yurttaşının fikrini alabiliyor. En üst aşamada ise karar verme süreçlerine katılım, e-karar verme düzeyi var. Yine başta dediğim gibi Türkiye aşağı yukarı 136. konumda, yani daha geri bir konumda. Bu Birleşmiş Milletler'in resmi devlet web sitelerine bakarak yaptığı bir değerlendirme.

Belediyelere gelince; belediyelerin de e-katılım açısından değerlendirilmesini amaçlayan çeşitli çalışmalar ve ölçekler var. Dünya, bu tip belediyelerde sayısal yönetim başlığı altında, anket çalışmalarıyla yıllardır değerlendirmeler yapıyor. 2007 yılında İstanbul 51. sırada yer alıyor. 2011-12 son değerlendirmede ise İstanbul da 61.sıraya gerilemiş durumda. Bu tüm ülkeleri kapsamıyor. 100 en etkin ülkeyi kaplıyor. Telekomünikasyon sektörünün bugünkü kullanıcı sayısı vs. gibi faktörlere bakarak. Türkiye'den sadece bir belediye alınıyor, her ülkeden de bir belediye. Bazı sayıların anlamını bir başka ölçekte görmek daha kolay. Burada bu belediye çalışması sonucunda İstanbul'un konumuna bakıyoruz. Güney Amerika ve Afrika ülkeleri arasında bir yerde.

Şimdi bu motivasyonla İzmir belediyelerine bakmak fikri ortaya çıktı. İzmir'de yaşadığım için tabi, kentime bilimsel olarak hizmeti sağlayabilmek için. Bu bir ön çalışma ve henüz sonuçlanmış bir çalışma değil, onu baştan söylemek istiyorum. O yüzden buradaki bulguları mutlak diye düşünmemek gerekir. Metodolojik olarak varolan e-devlet, e-katılım ölçeklerine baktık ve onlardan bir sentez oluşturmaya çalıştık. Bazı metodolojik sıkıntılar var. Örneğin Birleşmiş Milletler değerlendirmesinin ana kriterleri belli ancak anket soruları kamuya açık değil. Belediyelerin değerlendirilmesi için yetiştirilen ölçek de Rutgers Üniversitesi'nin e-yönetişim başarı endeksi. Bunu büyük ölçüde benimsedik. Buna ek olarak da daha yeni teknolojileri de düşünen Hollanda'da

Integration map of Karsiyaka

olan yeni çalışmadan da yararlandık. E-katılımda bilgi ve iletişim teknolojileri bu çalışmalarda değişik gruplarda ve türlerde düşünülüyor. Standart teknolojiler arasında e-posta anket gibi özellikler var. Daha yenilikçi teknolojiler ya da sosyal ağlar, sohbet gibi özellikleri kapsıyor. Bunun ötesinde daha ileri ortamda kullanılan çalışmalar da söz konusu. Örneğin sohbet motoru gibi sistemler. Bunların da kullanılıp kullanılmadığını bu ölçekten bakmak lazım. Bu arada ölçeklerde yine e-katılım düzeyleri kavramı var. Bizim de benimsediğimiz düzeyler burada gösterilen, yurttaş olarak bakınca sadece bilgi alan bir rolde düşünmekle başlıyor ama daha sonra tanışılan, öneren, birlikte karar veren rollerini de düşünüyoruz.

Şu andaki ölçekten bazı örnek sorular web sitesinde birkaç memnuniyet anketi sonuçları yayınlanıyor. Dikkatinizi çekmek istiyorum. Belediye memnuniyet anketi vardının ötesinde bir beklenti var. Tüm bu kamuya açık bir şekilde bu tür sonuçlar yayınlanmakta mı? Site karar verme araçlarını sunuyor mu? Bu karar verme araçları da yine e-katılımın değişik düzeylerine karşı gelen düzeyler. Örneğin e-dilekçeyle başlıyor ama e-jüri, e-referandum gibi olanakları da sorguluyor. Tabi ülkeleri ya da belediyeleri sıralamak amaç olduğunda böyle bir endeksin hesaplanması ihtiyacı anlamlı. Ama amaç sıralamadan ziyade hangi yörelerde iyileştirme yapılabilir mi olduğunda belki bu sayısal değerlerin o kadar anlamı kalmayabilir. Biz şu anda bu sayısal değerleri hesaplamaya çalışıyoruz ama onları paylaşmayacağım. Şu anda ön çalışma sırasında ve örnekler 18 İzmir belediyesini kapsamakta. O belediyelere ait geçici bulguları sizle paylaşmak istiyorum.

Bazı ölçüt boyutlarında henüz karşılaştırma yapma şansımız yok ama bazı değerler ve etkinlikler var, böyle geri bildirim formu %33 oranında bu 18 belediye ile imzalanmakta. Başkanın geri bildirim formu ayrı kategori olarak var. Bülten tahtası ya da vatandaşların herhangi bir bilgiyi koyabildiği ortamlar daha çok var, ama bazı ortamlarda sıfır ya da çok az bir etkinlik sözkonusu onu da belirtmiyoruz. Örneğin e-toplantı, senkron bir şekilde düzenlenen e-toplantı, tartışma forumu, politik katılımı sağlayacak tartışma forumları. Anket sonuçlarının yayınlaması, karar verme araçları, burada e-dilekçe ve ötesindeki araçlar. Bu göstergelere baktığımız zaman şu andaki değerlendirme sonuçları biraz zayıf. Karşılaştırma yapmaya çalışınca bu yine dünya beledi-

ADRES EKRANI

ŞİKAYET EKRANI

Kişisel Bilgiler

Şikayet Kutusu

Şikayet Adresi:

Kültür Mh.
1378. Sk 16-26
35480 Konak/İzmir
Konak
null

Neredeyim?

Geri

İleri

Şikayetiniz:

deneme deneme

Resim Ekle

Geri

Gönder

yelerindeki sayısal yönetim sistemleri çalışmasına bakınca ortalama olarak geri bildirim formunu sağlayan belediye oranı %28 civarında. Yine bakarsak bu Afrika, Güney Amerika kategorisine giriyor diye düşünülebilir. Ama politik forumlar açısından baktığımız zaman daha zayıf bir durum söz konusu. Birleşmiş Milletler anketleri sonuçlarıyla da karşılaştırmak mümkün. Burada yurttaşların geri bildirim mekanizmalarının sağlanması konusundaki değerler aslında çok kötü değil. Birleşmiş Milletlerin ortalama %64 yurttaşın geri bildirimi için olan değerini İzmir belediyeleri de %38 oranında bir karşılık veriyorlar. Hizmetlerin iyileştirilmesi için anket ortalama yakın. Devletlerin yine Birleşmiş Milletler anketine kıyaslama yapıyoruz. Tabi doğru değil bu çünkü Birleşmiş Milletler'in çalışmasında e-devlet siteleri değerlendirilmekte. Belediyeden ayrı bir kategori. Birleşmiş Milletler'in bakmadığı bir kategori. Burada da yine blok gibi sohbet odası ya da anında ilinti gibi konularda bir zayıflık olduğunu söylemek mümkün olabilir. E-karar verme özellikleri var yine Birleşmiş Milletler'in çalışmasında. Burada henüz değerlendirmede kesin bir yöntem belirleyemedik. Bazı göstergeleri belirlemek güçlük yaratıyor. Örneğin devlet karar vermede e-katılımın sonuçlarını düşünmeye, uygulamaya da diyebiliriz, niyetle bunun nasıl ölçüleceği konusunda henüz bir kesin fikrimiz yok. Devlet, yurttaşın iletişimde alındı sağlıyor, burada da teknik bazı sorular var. Tabi dilekçenin yasal olarak cevaplanması özel bir kategorileri yaratmakta ama diğer vatandaş öneri ve dileklerinin ne ölçüde alındığı ile cevaplandığını şu an belirleyemedik.

Bazı göstergeleri tekrar karşılaştırmaya gerek yok ama sonuca gelirsek yurttaşın e-katılımı çoğu belediyede bilgi alan düzeyinde demek mümkün. Çok az sayıda belediyede yurttaşın danışılan rolünde görmekte. Bunun ötesindeki roller yani birlikte karar verilen rollerde hemen hemen hiçbir sitede görülüyor. Sonuç olarak yurttaşın karar verme ve uygulama bölümüne katılmasını sağlayan olanaklar oldukça kısıtlı diyebiliriz.

Peki e-katılımı arttırmak için neler yapabiliriz? Tabi anayasada yazdığı gibi yurttaşın da burada görevli olduğu düşünülebilir ama üniversite olarak biz bir kaç yıldır, öğrenci projelerinde belediye hizmetlerini iyileştirmeye dönük projeleri özendirmeye çalışıyoruz. Bunun için de çeşitli uygulamalar geliştirilmesi, örneğin motorsikletin giremeyeceği bir yere girmesinde anında tespit edebilecek ve bir şikayet, direk olarak belediye ilgililerine iletebilecek bir uygulama prototip olarak çalışmakta. Daha sonra şikayetin durumu sorgulanabilmekte. Bu arada bir geniş ölçekte e-katılım etkileşimlerini nasıl bilgi teknolojileriyle destekleyebiliriz sorusu üzerinde duruyoruz. Katılım sistemine ya da fikrim var, katkı var benzer sistemler şu anda gündemde, başka kişiler, kurumlar tarafından da geliştirilmekte. Burada yurttaşın bu tartışmalara bloklar ötesinde, forumlar ötesinde ya da facebook'taki mesajlar ötesinde, daha destekleyici bir ortam içinde nasıl ulaşabileceğini tartışıyoruz ve prototipler geliştirmek durumundayız. Burada google'un sistemine benzeyen örneğin bir yurttaşın bir şikayet dileğini ya da iletisini başka kişiler tarafından desteklenmesini sağlayacak bir özellik var. Belediyelerin akademik kuruluşlarla, tabi yurttaşları da aralarına alarak, işbirliğini ve katılımını geliştirmeleri dileğiyle. Teşekkür ederim.

III.OTURUM - II.BİLDİRİ

Sağlıklı Kentlerin ve Kentsel Direncin Oluşturulmasında Yenilikçi Yaklaşımlar

Doç. Dr. SEDA KUNDAK

İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi
Şehir ve Bölge Planlaması Bölümü

Tekrar günaydın diyorum. Benim konum, sağlıklı kentlerin ve kentsel direncin oluşturulmasında yenilikçi yaklaşımlar. Önce kısaca planlamanın yüz yıllık serüvenini tek bir slaytta özetleyerek başlamak istiyorum. Son yüz yılda planlama çok değişti. Aslında yüz yıllık bir geçmiş mi var, hayır. İlk yerleşmeler kurulduğu günden bugüne planlamanın tarihçesinden bahsetmemiz mümkün. Ancak geçen yüzyılın başına baktığımızda planlar çok insanı, ekonomi, politikayı içermeyen sadece özel planlar, yollar, meydanlar gibi fiziksel unsurları kapsayan resmi haritalardan oluşuyordu. Ancak daha sonra planlamanın gelişmesiyle sosyoekonomik ve politik yansımaları barındıran planlar belirmeye başladı. Yine son 100-150 yıllık dönemde sanayide çok büyük gelişmeler oldu. Sanayideki gelişmeler, doğal kaynaklar sanki hiç tükenmeyecekmiş gibi, hiçbir şekilde zarar görmeyecekmiş gibi bir yayılmaya gidince bu sefer çevre üzerinde ciddi baskılar, ciddi sorunlar meydana gelmeye başladı ve buna cevap olarak da Birleşmiş Milletler 1987 yılında sürdürülebilir kalkınmayı ilk defa zikrederek, bir raporda sürdürülebilir kalkınmanın temelleri nasıl olması gerektiğine dair ilk ipuçlarını verdi. Daha sonra temelleri 1960'lara dayanan fakat uygulamaya 2000'li yıllarda giren stratejik planlamayla tekrarladı ve en son geldiğimiz noktada 2000'li yıllardan bugüne kadar 10-12 yıllık dönemde de dirençli kentlerden bahseder olduk. Neden dirençli kentlerden bahsediyoruz? Aslında bunun gerekçesi çok basit, sürdürülebilirlikten neden bahsetmiştik? Sürdürüleemeyen çevreyle karşılaştığımız zaman, sosyal hayatımız, ekonomik hayatımız bu çerçevede hasar almaya başladığı bir sürdürülebilirlikten bahsettik. Şimdi dirençli kentlerden bahsediyoruz çünkü şu anda birçok kentimiz, gerek Türkiye'de gerek dünyada doğal tehditlerin baskısı altında. Deprem olabilir, toprak kayması, sel olabilir ve şu anda tüm dünyayı tehdit eden küresel iklim değişiklikleri. Ve bu kapsamda özellikle 20.yüzyılın, geçen yüzyılın son dönemlerinde kentler işbirliği yapmaya başladılar. Birbirlerine daha yakın, daha ortak problemleri olan, aynı amacı güden işbirliklerine başladılar ve bu işbirliklerinin başlangıç noktasında ilk hedef kültürel diyalogun artırılması, benzer sorunlara çözüm arayışlarının hızlanması ve ekonomik faaliyetlerin gerçekleştirilmesi için platformların oluşturulmasıydı. Geçmişte genelde ülkeler bu politikaları ortaya koyuyordu. Ama şu anda baktığımızda artık kentlerin ülkelerin önüne geçtiği, kendi anlaşmalarını, kendi birliklerini kurdukları ve bu anlamda çalışmalar yaptıklarını görmekteyiz.

Şimdi kısaca bunlardan da bahsetmek istiyorum. Konumuz kentsel direnç olduğu için ilk başlayan konu da Birleşmiş Milletler'in UNISDR'in bünyesinde 2012 yılında başlayan dirençli kentler kampanyası. Making Cities Resilient adıyla lanse edilmiş bu kampanyada en önemli mottolardan biri yarının güvenliği için bugünden yatırım yapın. Ve şu anda 2012'de başlamasına rağmen bu kampanya dünyada 1529 kent iştirak etmiş durumda. UNISDR'in bu kampanyasında dirençli kentlerin sahip olması gereken 10 temel unsur sıralanmış durumda. Bunlardan birincisi katılımcılık. Katılımcılık derken tüm ilgi gruplarının her türlü sürece dahil edilmesi, yerel işbirliklerinin desteklenmesi ve tüm tarafların görev ve sorumlulukları hakkında bilgi sahibi olması. Yani buradaki katılımdan bahis, bir araya gelmek birilerini dinlemekten ziyade beraber fikir üretmek, beraber sorunları tartışmak. Bir diğer unsur bütçe ayrılması. Ardından gelen unsurlardan biri, üretilen her türlü bilginin tüm ilgi gruplarıyla eşit şekilde paylaşılması, erişimin sağlanması. Burada biraz önce hocamın bahsettiği e-katılım bunun en önemli araçlarından biri. Riskleri azaltma çerçevesinde alt yapı tesislerine yatırım yapılması, düzenli bakımlarının sağlanması. Okullarda ve hastanelerde güvenli yapı kriterlerinin sağlanması. Risk azaltılması çerçevesinde gerçekçi ve uygulanabilir projeler yapılması ve yasal mevzuatın bu uygulanabilirliğe destek olacak araçlar üretebilmesi. Okullarda, yerel birimlerde kamuyla ilgili eğitimlerin verilmesi, eko sistemin korunması ve çevreye duyarlı kentlerin tasarlanması, erken uyarı sistemlerinin geliştirilmesi ve son olarak herhangi bir afet sonrasında afetzedelerin temel ihtiyaçlarının karşılanması ve yeniden yapılanmaya yönelik programların planların geliştirilmesi ve bu faaliyetler konusunda halkın bilgilendirilmesi. En basit olarak, herhangi bir afet anında insanların toplanacağı alanları afetten önce biliyor olması.

Bir başka örnek Earthquake Megacities Initiative, kısa adıyla EMI, 1998 yılında kuruldu bu birlik. Şu anda 21 üyesi var. Daha çok deprem tehdidi altında olan şehirlerin katılımıyla kurulmuş olan bir birlik. Ancak günümüzde deprem tehdidinin yanı sıra, küresel iklim değişikliğini de araştırma konularının içine almış durumda. EMI sadece tek başına çalışan bir birlik değil. Biraz önce bahsettiğim UNISDR'in Making Cities kampanyasına da son derece ciddi destek veren ve hatta partner olan bir birlik.

Eurocities ise 1986 yılında Barselona, Birmingham, Frankfurt, Lyon, Milano ve Rotterdam kentlerinin belediye başkanları tarafından kurulmuş, Avrupa'daki şehirler arası ilişkileri arttırmak amacı güden bir kuruluş. Eurocities, en etkin en faal birliklerin başında geliyor. 7 temel forum alanı bulunmakta ve bu 7 temel forum alanının altında ise 40 farklı çalışma grubu yer almakta. Kentler ya da yerel yönetimler kendi sorunları doğrultusunda ya da gelecekteki hedefleri doğrultusunda, 7 temel forum alanından birini seçip onun altındaki alt çalışma grup-

Sağlıklı Kentler Birliği 9. Yıl Konferansı 2-3-4 Ekim 2013 Karşıyaka

Belediye	Üyelik Şekli	Temel Konu Alanları	Çalışma Grubu
Bakırköy	Associated Partner	İşbirliği, Toplumsal Sorunlar	Kentsel Çekicilik
Beyoğlu	Associated Partner	İşbirliği, Kültür	Yaratıcı Sektörler, Kültürel Erişim, Avrupa Mahalle Politikaları ve genişleme
Bursa	Associate Member	İşbirliği, Kültür, Hareketlilik, Toplumsal Sorunlar	Kentsel Çekicilik
Gaziantep	Associate Member	İşbirliği, Kültür, Ekonomi, Çevre, Bilgi Toplumu, Hareketlilik, Toplumsal Sorunlar	Hava Kalitesi, İklim Değişikliği ve Enerji Verimliliği, Kentsel Çekicilik, Yerel Ekonomiyi Yeşertmek
İstanbul	Associate Member	İşbirliği, Kültür, Ekonomi, Çevre, Bilgi Toplumu, Hareketlilik, Toplumsal Sorunlar	Hava Kalitesi, İklim Değişikliği ve Enerji Verimliliği, Temiz Şehirler, E-Katılım, Yeşil Alanlar ve Biyolojik Çeşitlilik, Gürültü, Atıklar, Su
İzmir	Associate Member	İşbirliği, Ekonomi	Kentsel Çekicilik, Bütünleşik Kentsel Gelişme, Kamu Hizmetleri
Konya	Associate Member	İşbirliği, Kültür, Ekonomi, Çevre, Bilgi Toplumu, Hareketlilik, Toplumsal Sorunlar	PROJE: "NICE - Networking intelligent Cities for Energy Efficiency"
Nilüfer	Associated Partner	Çevre	Hava Kalitesi, İklim Değişikliği ve Enerji Verimliliği
Osmanlı	Associated Partner	Kültür, Toplumsal Sorunlar	Akıllı Sosyal Katılım
Pendik	Associated Partner	İşbirliği Toplumsal Sorunlar	
Şanlıurfa	Associate Member	İşbirliği, Bilgi Toplumu	
Serdivan	Associated Partner		

larına katılabiliyorlar. Burada temel forum alanlarını görüyorsunuz. Kültür, işbirliği, ekonomi, hareketlilik, çevre, toplumsal sorunlar ve bilgi toplumu. Bunun altında da çalışma gruplarının başlıklarını görebiliyoruz.

Metropolis 1985 yılında kurulmuş. Farkındaysanız hep 1980'ler, 80'lerin ikinci yarısında kurulmuş olan birlikler bunlar. Metropolis'in üzerinde durduğu kentlerse bir milyon üzerindeki kentler. Şu anda 121 üyesi bulunmakta ve Metropolis sadece tek başına çalışmıyor. Dünya kentler yerel ve bölgesel yönetimler birliğinde metropoliten kentler seksiyonu da yönetiyor. Kardeş şehirdeyse bu demin saydığım örneklerden biraz daha farklı bir yapıda, çünkü şehirler bir çatı altında çalışmıyorlar. Kendi kardeş şehirlerini kendileri buluyorlar. Ve iki kent arasında en başta iyi niyet anlaşması olarak görülmeye başlayan kardeş şehir hareketi yine 2000'li yıllara gelindiğinde daha konu ve soru odaklı sürdürülebilir ekonomik gelişmeyi artırıcı bir unsur olarak değerlendirmeye başlanmış. Ve bu nedenle de kentler yeni kardeş şehirlerin seçimini yaparlarken ortak kültür, ortak coğrafya, ortak sorunları olan kentlerle iletişimi kurmaya özen gösteriyorlar ve ayriyeten ekonomik olarak işbirliği yapabilecekleri, kendi büyüklüklerine sahip şehirleri kardeş şehir olarak belirliyorlar ve bu şekilde anlaşmaları imzalıyorlar. Peki, Türkiye'nin bu kentsel ağlara katılımı ne durumda diye bakarsak, burada kısaca özetlemeye çalıştım. Making Cities Resilient kampanyasına Türkiye'den İstanbul, Antalya ve Yalova katılmış durumda. EMI'ye İstanbul Büyükşehir Belediyesi EMI ile işbirliği yapmış durumda ve halihazırda göstergenin belirlenmesine dair bir çalışma yürütmekteler. Metropolis oluşumuna Türkiye'den İstanbul ve Ankara giriyor. Eurocities birliğine Türkiye'den katılım çok daha fazla. Biraz sonra tabloda göstereceğim sizlere. Kardeş Şehirler'e gelince, Türkiye'den şehirlerin en eski tarihli katılım gösterdiği ve kent yönetimi düzeyinde uluslararası platforma çıktığı oluşum olarak ifade edilebilir.

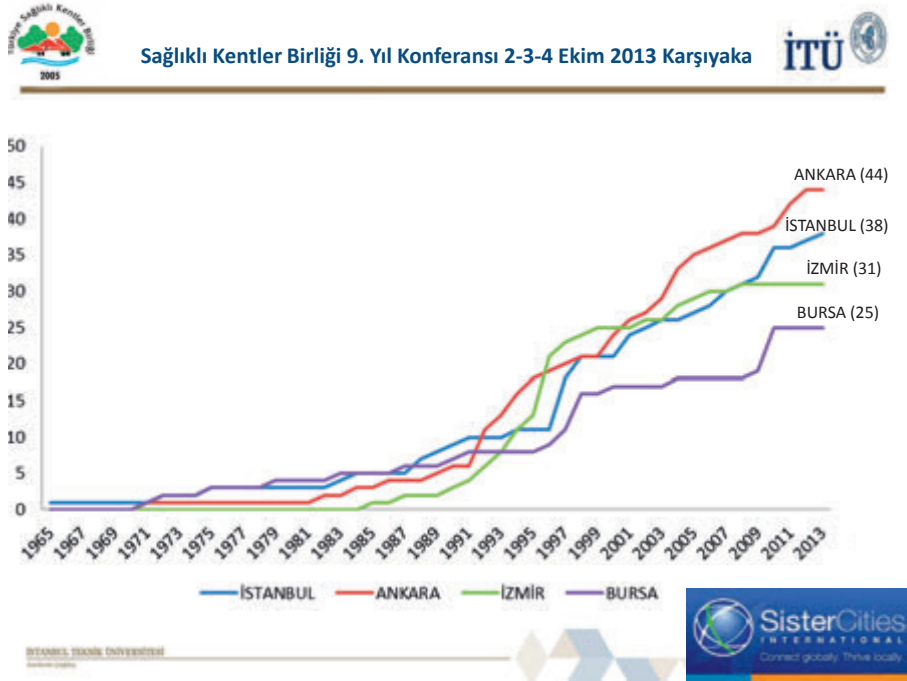
Burada Eurocities'deki temel konu alanları, forumlar ve çalışma gruplarına katılımları görüyoruz, farklı şehirlerimizde. Eurocities'de farklı üyelik sistemleri var. Türkiye AB üyesi olmadığı için Türkiye'deki 250'nin üzerindeki şehirler associate member olarak katılım gösterebiliyor. Daha düşük yerleşimlerse associated partner olarak katılım gösterebiliyor. Burada bu şehirler kendi sorunları, kendi önceliklerine göre farklı çalışma gruplarında kendilerine yer bulmuş durumdalar. Ancak Konya'ya dikkatinizi çekmek istiyorum. Bu birliklerde tartışmalar, fikir alışverişleri olduğu gibi ortak projeler de meydana gelebiliyor. AB'den ya da farklı uluslararası fonlardan projeler alabiliyor şehirler ve burada Türkiye'den bir tek Konya'da böyle bir örnek var. Konya, Networking Intelligent Cities for Energy Efficiency yani hava kalitesi, iklim değişikliği ve enerji verimliliği çalışma grubu altında böyle bir projeye partner olarak katılım göstermiş durumda.

Kardeş şehirlerin gelişimine baktığımızda, tabi Türkiye'deki tüm kardeş şehirleri tüm illerin kardeş şehirlerini buraya koymuş olsaydık herhalde büyük bir karmaşa olacaktı ekranda. O nedenle dört büyük şehrinkini buraya koydum. Gördüğünüz üzere Ankara, İstanbul, İzmir ve Bursa Türkiye'deki en fazla kardeş şehre sahip olan yerel yönetimler. En eskisi İstanbul 1965. Demin hatırlarsanız şunu söylemiştim. Yakın coğrafyalardan kardeş şehir seçimi oluyor. Ancak İstanbul ilk kardeş şehrin Brezilya'dan Rio De Janeiro. İkinci kardeş şehri Japonya'dan Şimonoseki. Ancak 1990'larda İstanbul daha yakın coğrafyasından kardeş şehir seçmeye başlıyor. Tabi burada önemli olan kaç kardeş şehrinizin olduğu değil, önemli olan o kardeş şehirlerinle ne tür işbirliği yaptınız. Kendi şehrinizi orada nasıl temsil ettiğiniz, kardeş şehrinizi kendi şehrinizde nasıl temsil edilmesi için imkanlar tanıdığınız. Bunlar çok önemli. Yine İstanbul'dan bir örnek vermek gerekirse, 1972 yılında Şimonoseki ile kardeş şehir anlaşması imzalanmıştı ve şu anda birçok İstanbullu bilmez, Baltalimanı'nda bir Japon bahçesi var. O Japon bahçesi, Şimonoseki Belediyesi'nin katkılarıyla yapılmış olan bir Japon bahçesidir.

Neden yenilikçilikten bahsediyoruz ve nasıl yenilikçilikten bahsediyoruz? Yenilikçilik özellikle şu sıralar sosyal ve toplumsal sorunların çözümüne yönelik ivme kazanmış durumda. Öte taraftan teknolojiye yaratıcılık ve yenilikçilik farklı kategorilerde inceleniyor, farklı kategorilerde ele alınıyor. Bu kapsamda demografik, çevresel, toplumsal ve ekonomik konularında güncel eğilimler doğrultusunda yenilikçi yaklaşımlar ve uygulamalar geliştirilmekte. Kentler ise yaratıcılık ve yenilikçilik merkezleri olarak görülmekte ve bu bağlamda ekonomik ve bölgesel kalkınma için kilit rolünü üstlenmektedirler. Ancak şu anda şehirlerin ve ülkelerin sınırları bu yenilikçilik anlayışında, bu yeni değişen toplumlarda çok da önem arz etmiyor. Sınırın ötesini de artık düşünmeleri gerekiyor yerel yönetimlerin.

Kentlerin şu andaki problemlerine gelince; kentsel mekanlarda ayrışmalar kentsel yayılmanın yanısıra, sosyal kutuplaşma, gelir eşitsizliği, ekosistemin baskı altında olması ve demografik yapıdaki değişimler birçok kentin gelecekteki en büyük sorunları, potansiyel sorunları olarak görülmekte.

Kentsel birliklere gelince, biraz önce örneklerle açıklamaya çalıştığım birlikler, farkındaysanız işbirliği yapmaya başlamış durumdalar. Bu son 5-6 yıllık dönemde karşımıza çıkan bir durum. Çünkü daha önce bu kentsel birlikler kendi içinde kendi ilişkileri içinde aktiviteler faaliyetler yapmaktaydı. Ve benzer grupları daha rakip olarak görmekteydi. Ancak bugün geldiğimiz durumda görüyoruz ki artık bu kent birlikleri Eurocities, Megacities olsun ya da Sağlıklı Kentler Birliği ve diğer kentler birlikleri olsun bir arada kentleri geliştirmeye, sağlıklılaştırmaya, dirençli hale getirmeye bir anlamda mecbur kılınmış durumdalar. Son dönemlerde yerel yönetimlerin de katılım gösterdiği uluslararası hibe ve araştırma programları sıkça karşımıza çıkar oldu. Özellikle AB, Avrupa komisyonu projeleri bu konularda belediyelere, yerel yönetimlere çok ciddi imkanlar sunmakta. Sağlıklı kentler anlamındaysa yenilikçi yaklaşımları yakalamak ve geliştirerek uygulamak amacıyla diğer kent birlikleriyle yoğun bir işbirliğine girilmesi ve ortaya çıkacak fikirlerin farklı fonlama programlarıyla hayata geçirilmesi gerekmektedir. Dün sabah açılış konuşmalarında Sağlıklı Kentler Birliği başkanımız şöyle bir şey demişti. Yeni bir faza giriyor Sağlıklı Kentler Birliğimiz 2014 yılı itibarıyla. AB'deki araştırma ve geliştirme programları da 2014 itibarıyla yeni bir faza giriyor. Bunun adı 8.Çerçeve değil Horizon 2020 olarak tanımlanmış durumda. Daha öncede de yoğun olarak akademilerin, araştırma geliştirme merkezlerinin katılım gösterdiği bu projelere artık yerel yönetimler partner olarak katılmak durumundalar ve bunlar destekleniyor. Toplumsal temel konulara bakıldığında Ocak 2014 yılında çağrıları çıkacak olan Horizon 2020'deki konulara bakıldığında demografik değişimler, refah, gıda güvenliği, sürdürülebilir tarım, güvenli temiz enerji kaynakları yenilikçi toplumlar ve iklim değişikliği ilk sıralarda yer alıyor. Yani tüm yerel yönetimlerimizin tüm karar vericilerimizin projeye bu tür çalışmalara partner olarak, sadece orada kenti incelenen, yerleşkesi incelenen bir alan değil, bilakis partner olarak bu projelere katılımı sağlanıyor. Ve bu bağlamda da 2014 aslında son derece kritik bir yıl olarak karşımıza çıkıyor. Bizim aslında akademisyenler olarak istediğimiz, bugüne kadar birçok ortak projeler yaptık çeşitli belediyelerle, çeşitli kurum ve kuruluşlarla, ancak bundan sonra bu projelere ümit ederiz ki 2014 yılında, uluslararası platformlarda hep beraber yapabilmek. Çok teşekkür ederim.

III.OTURUM - III.BİLDİRİ

Tarihi Ticaret Bölgelerinde Yaşanabilirlik ve Yaşanabilirliğinin Sağlanması İçin Bir Model Önerisi

Doç. Dr. TULIN VURAL ASLAN

Uludağ Üniversitesi, Mühendislik - Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü

Tekrar merhaba. Seda Hocamıza çok teşekkür ederiz. Bu sunumumuzun konusunda tarihi ticaret bölgelerinde yaşanabilirlik ve yaşayabilirliğin sağlanması için bir model önerisi acaba geliştirilebilir mi? Bunu biraz tartışacağız.

Sağlıklı kentlerin tanımı için önemli bir kaynak olan Hancock ve Duhal'a baktığımızda, sağlıklı bir şehir için ortaya koydukları 11 temel maddenin içinde güvenli, sağlıklı, kaliteli fiziksel çevre, şehir kullanıcılarının temel ihtiyaçlarının karşılanması, çeşitli canlı ve yenilikçi kent ekonomisi gibi konuların ön plana çıktığı görülmektedir. Dolaşısıyla sağlıklı bir şehrin en önemli öğelerinden biri yaşanabilirliğin ve yaşayabilirliğinin sağlanabildiği, tarihi kent merkezleri ve kent merkezlerindeki tarihi ticaret bölgeleridir. Ülkemizdeki kentlere baktığımızda aslında Türkiye'nin doğusundan batısına, kuzeyinden güneyine kadar birçok yerde farklı ticaret bölgelerinin olduğunu görüyoruz. Çünkü bildiğiniz üzere ülkemiz ticaret yolları üzerinde yer alan bir coğrafi konumda olduğu için tarihsel süreklilik içinde bu ticaret mekanlarının izlerini taşımakta birçok kentimiz. Bugün de baktığımızda aslında bu ticaret bölgelerinin oldukça yoğun bir şekilde kullanıldıklarını, bugün hala daha ekonomik aktiviteye ev sahipliği yapan, canlı bölgeler olduklarını görüyoruz. Bu aslında bizim için çok büyük bir şans. Neden? Çünkü geçmişten gelen süreklilik içerisinde varolan bir yapı grubunu, tarihi çevrelerimizi koruyabiliyoruz ve korurken de aslında içindeki aktivitesiyle birlikte, içindeki kültürüyle birlikte, sosyal ortamıyla birlikte korumayı başarabiliyoruz. Ben çeşitli örnekler koydum. Ancak geçtiğimiz yüzyılın 20.yüzyılın sonlarına doğru, küreselleşmeyle birlikte, tüketim alışkanlıklarımızın değişmesi, alış-veriş alışkanlıklarımızın değişmesi, kent içi yaşama pratiklerimizin oluşmasıyla birlikte tarihi ticaret bölgelerimiz de

**İstanbul
Kapalıçarşı**

bir tehditle karşı karşıya. Çünkü kentlerin saçaklanmasıyla birlikte, kent dışında farklı yeni yaşam alanlarının oluşmasıyla birlikte AVM'lerin sayısı da özellikle 2000'li yılların başından itibaren, Türkiye'nin doğusundan batısına birçok şehrimizde hızla artmaya başladı. Ve tarihi ticaret bölgelerimiz aslında bir oranda popülerliklerini kaybetmeye başladı. Sizler yerel yöneticilerimiz elbette boş durmadınız bu tehdit karşısında. Bizlere daha yaşanabilir daha yaşayabilir ticaret bölgeleri oluşturmak için, birçok yeniden canlandırma faaliyeti içinde bulundunuz. Ancak bu yeniden canlandırma faaliyetlerine baktığımızda, bu çok iyi niyetle başlayan çalışmanın bir kısmının aslında yalnızca fiziksel bir iyileştirme, fiziksel bir canlandırmayla sınırlı kaldığını görüyoruz. Ekonomik ve sosyal anlamdaki canlandırmanın, aynı oranda fiziksel canlandırmayla aynı oranda yürütülemediğini görüyoruz. Bunun birçok sebebi var tabii ki. Temel sebeplerinden bir tanesi bizim aslında bu bölgelere ilişkin bir ulusal planlama politikamız yok. Bütüncül bir tasarım anlayışımız henüz geliştirilememiş durumda. Kurumlar arasında eşgüdümü sağlayabilmenin ne kadar güç olduğunu bizler akademisyen olsak da, merak etmeyin tahmin edebiliyoruz. Çünkü özellikle büyük şehirlerde ilçe belediyeleri, büyük şehir belediyeleri ya da belediyeler dışındaki diğer yerel yönetim kurumları arasında da eşgüdüm sağlamak oldukça güç. Bütün bunlar aslında yapılan yeniden canlandırma çalışmalarına yalnızca tek boyutta bırakıp, bir oranda da köhnemeyi de hızlandırmaya başlıyoruz. Farklı örneklerden bahsediyoruz.

Peki, bu süreçte bu çalışmanın amacı ne? Aslında çalışmanın amacı şu; bu benim yürütücülüğünü yaptığım bir araştırma projesi. Bu bölgeler için temel sorumuz şuydu bu çalışma kapsamında: Bütüncül bir planlama anlayışı acaba oluşturulabilir mi ve bu anlayış nasıl oluşturulabilir? Ben bu çalışma kapsamında söyle bir savla ortaya çıkmayı uygun olacağını düşündüm. Ulusal yönetmeliklerimizi inceleyerek ve dünyadaki, aslında ticaret bölgelerine ilişkin var olan programları inceleyerek acaba nasıl bütüncül bir yaklaşım geliştirilebilir sorusuyla aslında yola çıktım. Bu konuyla ilgili olarak Büyükşehir Belediyesi ve Uludağ Üniversitesi'yle imzaladığı bir protokol kapsamında bir araştırma projesi önerdim. Burada Büyükşehir Belediyemiz ve Uludağ Üniversitemiz de bu araştırma projesini kabul etti. Çalışma içeriğinde çok uzatmamaya gayret edeceğim çünkü süreyi kontrol etmek gerçekten zor bir konu. İlk kısımda Türkiye'deki tarihi kent merkezlerinin canlandırılmasına ilişkin ulusal mevzuat nedir çok kısa bahsedeceğim. Çünkü hocamızın dediği gibi sizler bizlerden çok daha iyi biliyorsunuz bu mevzuatları ama ilginç olabileceğimi düşündüğüm ikinci kısımda dünyada acaba bu konuyla ilgili neler yapılıyor, nasıl bir yaklaşım var? Çok kısaca bundan bahsedeceğim. Son kısımda da acaba araştırma kapsamında geliştirdiğimiz model bir yöntem olarak kullanılabilir mi, sizlerin de katkılarıyla acaba nasıl geliştirilebilir? Biraz bunun üzerinde duracağım.

Bursa Tarihi Çarşı
ve Hanlar Bölgesi

Ülkemizde kent merkezi ve AVM arasındaki ikilem konusunda aslında ilk farklılık 2009 yılında düzenlenen kentleşme şurasında ortaya çıktığını biliyoruz. Burada AVM'lere karşılık kent merkezini önlemesi ciddi bir tehdit olarak ele alınıyor ve kent merkezlerinin iyileştirilmesi için mutlaka çeşitli stratejiler belirlenmesi, canlılığın artırılmasına ilişkin birtakım hedefler ortaya konuyor. Ama henüz bunlar bir strateji olarak tanımlanmamış durumda ve yönteminin de nasıl olacağı belirtilmemiş durumda. 2009 yılından sonra 2010 yılına baktığımızda Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından bütünsel kentsel geliştirme stratejisi ve eylem planı yani kısaca bildiğimiz adıyla KENTGES'in oluşturulduğunu görüyoruz. Kentges'de AVM'lere karşılık kent merkezlerinin köhnemesi, önemli bir oranda kaybetmesi çok vurgulu bir şekilde yer alıyor ve stratejilere bakıldığında aslında kentleşme şurasından sonra yol katettiği, birtakım spesifik önerilerin yapıldığı görülüyor ve en ilginç de aslında bu bölgelere ilişkin bir takım yöntemler öneriliyor, daha iyi canlandırılmasının sağlanabilmesine yönelik olarak. Bu yöntemlere baktığımızda alan yönetimi bir model olarak öneriliyor. İkinci yöneme de baktığımızda bu merkezler için yönetim ve tasarım kılavuzları hazırlanması gerektiği söyleniyor. Ancak hala bunların nasıl olacağı çok net bir şekilde ortaya konulmuyor. Şimdi biraz alan yönetimi nedir, çok kısa ondan bahsetmek istiyorum. Aslında alan yönetimiyle biz UNESCO dünya kültür mirasına girmekle ilgili olan hevesimiz sonucunda tanıştık milletçe. Çünkü UNESCO, dünya kültür mirası listesine almak için bir bölgeyi mutlaka bir yönetim planı hazırlanması gerekliliğini şart koşuyor. Bursa da bu süreçte emin adımlarla ilerliyor ve inşallah güzel bir başarı elde edeceğimizi düşünüyoruz.

Alan yönetim planının tanımına bakıldığında, alan yönetim planı aslında bir bölgenin üzerindeki olumsuz baskıları azaltacak, o bölgedeki çevresel kaliteyi katılımcı bir anlayışla, ortak akıl arama süreciyle yönetecek bir stratejik plan hazırlama süreci olduğunu görüyoruz aslında. Ve alan yönetiminin nasıl gerçek alan yönetim planının nasıl oluşturulacağına ilişkin kabul görmüş bizim de yönetmeliklerimizde yer alan yöntem baktığımızda değerlendirme, planlama, uygulama ve izleme aşamalarını görüyoruz. Ancak yine kentleşme şurası raporuna baktığımızda alan yönetimle ilgili yasada bir takım boşluklar olduğunu görüyoruz. Burada en temel boşluklardan biri şu: Alan yönetimi bir model olarak öneriliyor, bizim yönetmeliklerimizde de var bu çok güzel bir gelişme ama bir arkeolojik alan için ya da kullanılan, hali hazırda kullanılmaya devam eden bir konut bölgesi için, hali hazırda kullanılmaya devam eden bir ticaret bölgesi için ya da bir dini yapı için her şey için sözkonusu. Halbuki bütün bu alanlara baktığımızda gerek kullanım pratikleri farklı, organizasyonu, mimarisi herşeyi birbirinden farklı. Dolayısıyla özelleşmiş

ARAŞTIRMA PROJESİ: BURSA TARİHİ ÇARŞI VE HANLAR BÖLGESİ YÖNETİM PLANI İÇİN BİR MODEL ÖNERİSİ

Destekleyen kurumlar:

Uludağ Üniversitesi ve Bursa Büyükşehir Belediyesi Etüd Projeler Daire Başkanlığı

Bu sunumun amacı, Bursa kent merkezindeki tarihi ticaret bölgesi "Tarihi Çarşı ve Hanlar Bölgesi'nin" yeniden canlandırılmasıyla ilgili olarak bütüncül bir anlayışın ortaya konulabilmesi için

- Araştırma projesi kapsamında yapılanların tanıtılması
- Üniversite-Büyükşehir Belediyesi işbirliği çerçevesinde Bursa Sultan Külliyesi ve Cumalıkızık Alan Yönetim Planı hazırlıklarına desteğin ortaya konulması

bir anlayış farklı bölgeler için sözkonusu değil. Bu, aslında bu yasadaki en büyük boşluklardan bir tanesi olarak tanımlanıyor.

Yine diğer önemli boşluklara geldiğimizde eşgüdümün nasıl planlanacağı, bu alan yönetim planlarının nasıl bir yaptırım olacağı konusu da yasada çok net olarak belirlenmemiş durumda. Yine bir başka önemli konu finansman modellerinin eksik olması. Yine ticaret bölgeleriyle ilgili olarak değerlendirdiğimizde en önemli boşluklardan bir tanesi de aslında daha çok alan yönetim planı bizim yönetmeliklerimizdeki alan yönetim planlarının kültür turizmini ön plana çıkartan bir yaklaşımı olması. Yani bugünün varolan, halihazırdaki kullanıcılarıyla birlikte yaşamasına ilişkin bir takım yaklaşımların belirlenmesi konusunda da eksiklikler barındırmaktadır. Peki buna karşılık yerel yöneticiler çalışmalarını devam ettirirken bölge kullanıcıları da elbette ki boş durmuyor, çünkü biliyorsunuz ticaret bölgeleri önemli rant alanlarıdır. Ve bu rant alanlarına da kullanıcıları sahip çıkıyor.

Bursa'daki tarihi ticaret bölgesinde güçlü bir esnaf birliği ağı var. Ve onlar aslında bir yasa hazırlamaya çalışıyorlar. İstanbul'daki Kapalıçarşı Derneği bir tarihi çarşılar birliği kurmaya çalışıyor. Kemeraltı'nda biliyorsunuz yeni bir oluşum oluşturulmuş durumda. Kullanıcı da kendi başına bir şeyler yapmaya çalışıyor ve dolayısıyla da aslında hem kurumlar hem kullanıcılar iyi niyetle birşeyler yapmaya çalışıyor ama bütün entegre edilemediği için de çeşitli problemler ortaya çıkıyor.

Peki dünyada ne oluyor? Dünyaya baktığımızda aslında ilk alışveriş merkezi 1958 yılında Amerika'da ortaya çıkıyor. Sonra kısa bir sürede hemen Avrupa ülkelerine sıçırıyor ve 60'lı yıllardan itibaren kent merkezlerinde ticaret bölgelerinin köhnemesi önemli bir problem olarak ele alınıyor ve iki önemli kavram tartışılmaya başlanıyor. Bunlar vitality ve viability. Türkçe'ye çevirdiğimizde aslında canlılık ve yaşayabilirlik. Ama ben sunum kapsamında aynen İngilizce'deki gibi ses uyumuna benzemesini dikkate alarak yaşanabilirlik ve yaşayabilirlik olarak çevirdim. Yaşanabilirlik, bir bölgenin kullanıcılarına aslında sunduğu hem görsel hem de hizmet kalitesi anlamındaki canlılığının ölçüsü. Yaşayabilirlik ise bir bölgenin karşılaştığı dönüşümler karşısında hayatta kalma becerisine sahip olmak.

ARAŞTIRMA PROJESİ:
BURSA TARİHİ ÇARŞI VE HANLAR BÖLGESİ YÖNETİM PLANI İÇİN BİR MODEL ÖNERİSİ

Destekleyen kurumlar:
Uludağ Üniversitesi ve Bursa Büyükşehir Belediyesi Etüd Projeler Daire Başkanlığı

Bu sunumun amacı, Bursa kent merkezindeki tarihi ticaret bölgesi "Tarihi Çarşı ve Hanlar Bölgesi'nin" yeniden canlandırılmasıyla ilgili olarak bütüncül bir anlayışın ortaya konulabilmesi için

- Araştırma projesi kapsamında yapılanların tanıtılması
- Üniversite-Büyükşehir Belediyesi işbirliği çerçevesinde Bursa Sultan Külliyesi ve Cumalıkızık Alan Yönetim Planı hazırlıklarına desteğin ortaya konulması

İngiltere, İskoçya, İrlanda gibi kuzey ülkelerine baktığımızda planlama politikalarında özelleşmiş bölümler olduğu görülüyor. İngiltere Town Centres, İskoçya'da Scottish Planning Policy ya da İrlanda'da Retail Planning Policy gibi. Kent merkezinin ticaret bölgeleri için özel planlama politikası oluşturulmuş durumda. Yine kent merkezinin ticaretinin canlandırılmasına ilişkin olarak Portekiz'de, İspanya'da yine tekrar İngiltere'de çok önemli kabul görmüş raporlar hazırlanmış durumda. Bu raporları internetten de aslında bulabilirsiniz. Bu raporlar ve planlama politikalarından yola çıkarak özelleşmiş, yalnızca kent merkezinin ticaret bölgelerinin, hem fiziki varlıklarını hem kültürel miras olarak değerlerini devam ettirerek, ekonomik hayata katkılarını sürdürebilmek için de özelleşmiş programlar oluşturulmuş durumda. Yine İngiltere'de "Town Centre Management Schemes", Portekiz'de ki bu çok önemli bir program "URBCOM" Commercial Urbanism" programı ya da Amerika'daki "The Main Street Program" dünyadaki en bilinen programlardan. Bunların kendi içinde temel başlıkları var. Ama esas bence en önemli katkılarından bir tanesi çünkü bir sunumda da vardı, yapılan çalışmaların ne kadar başarılı olduğunu, somut göstergeler belirleyerek ölçemiyorsanız, bu çalışmalar aslında çok da hedeflerine ulaşamamış durumda kalıyorlar. Bu programların aslında en özgün yapan yanlarından bir tanesi canlılığını ve yaşayabilirliğinin sağlanabilmesine ilişkin oluşturdukları göstergeleri.

Peki, bu hem ulusal mevzuattan hem de uluslararası mevzuattan yola çıkarak biz araştırma projesinde ne yaptık? Biraz da ondan bahsetmek istiyorum. Araştırma projesinde yöntem olarak dörtlü bir süreç belirledik. İlk etapta bölgenin önem-özgünlüğünün belirlenmesine ilişkin analizler yaptık daha sonra ortak akıl oluşturulma sürecimiz vardı. Eşgüdümün sağlanabilmesi için yaptığımız çalışmalar vardı ve sağlıklılık göstergelerinin geliştirilmesi için yaptığımız çalışmalar vardı. Önem-özgünlüğün belirlenebilmesine yönelik olarak yalnızca bizler her ne kadar daha çok mimarlar kentlerin fiziki boyutlarıyla ilgili ilgileniyorlar gibi gözükse de bizim çalışma alanımız bütüncül bir çalışma alanı. Fiziki bir ortamı, sosyal ve ekonomik ve hatta yönetsel çevreden bağımsız düşünebilmek mümkün değil. Dolayısıyla birçok parametre belirledik ve bu parametreler kapsamında çeşitli araştırmalar ve analizler yaptık. Çalışmayı yürütürken kalabalık bir ekibimiz vardı. Ekonometri bölümünden istatistik uzmanı olan bir hocamız vardı. Onun hep şöyle bir deyişi vardı. "Biz, Avrupa ülkelerine baktığımızda, kendi tarlalarındaki farelerin sayısını bile biliyorlar ama biz, ister ticaret bölgelerimizde olsun ister konut bölgelerimizde olsun, bir bölge içinde kaç tane konutumuz, var ticaret alanımız var, ticaret birimimiz var, kaç kişi çalışıyor, bu tip bilgileri bile vermekte çok güçlük

ARAŞTIRMA PROJESİ: BURSA TARİHİ ÇARŞI VE HANLAR BÖLGESİ YÖNETİM PLANI İÇİN BİR MODEL ÖNERİSİ

Destekleyen kurumlar:

Uludağ Üniversitesi ve Bursa Büyükşehir Belediyesi Etüd Projeler Daire Başkanlığı

Bu sunumun amacı, Bursa kent merkezindeki tarihi ticaret bölgesi "Tarihi Çarşı ve Hanlar Bölgesi'nin" yeniden canlandırılmasıyla ilgili olarak bütüncül bir anlayışın ortaya konulabilmesi için

- Araştırma projesi kapsamında yapılanların tanıtılması
- Üniversite-Büyükşehir Belediyesi işbirliği çerçevesinde Bursa Sultan Külliyesi ve Cumalıkızık Alan Yönetim Planı hazırlıklarına desteğin ortaya konulması

“çekiyoruz toplum olarak” demişti. Ve biz bu hocamızın aslında söyleminden yola çıkarak yedi tane handa çarşıda envanter çalışması yaptık. 650 tane esnafa ulaştık. Daha önceki sektörlerini sorduk, eğitim durumlarını sorduk, kaç yıldır bu bölgede çalıştıklarını ve kaç kuşaktır çalıştıklarını sorduk. Ve bu bizim için aidiyet anlamında çok önemliydi o bölge. Ve dediğim gibi yalnızca fiziksel yapının yanında sosyoekonomik yapıyı da tespitiye çalıştık.

Yine analizlerimize ortak akıl oluşturulması süreciyle devam ettik ikinci kısımda. Bu süreçte, ortak akıl oluşturma sürecinde çeşitli toplantılar düzenledik. Bu toplantılar içerisinde bizim araştırma projemiz kapsamında düzenlenen toplantılar da var, yine Büyükşehir Belediyemiz, tarihi çarşı bölgesi, sultan külliyesi ve cuma pazarı bölgeleriyle, UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesi’ne Bursa’nın alınması için başvurduk. Yine o süreçte düzenlenen toplantılara da katıldık proje ekibimizle birlikte. Fakat, ortak akıl oluşturmak için belediyeden bağımsız olarak düzenlediğimiz toplantılardan bahsetmek istiyorum. Bu toplantılarda biz 5 tane çarşı ve handa, esnafla çeşitli toplantılar düzenledik. Belediyeden bağımsız olarak düzenledik biz bu toplantıları. Ve bütün han esnaflarını bu toplantılara davet ettik. Davet ederken benim kaygım şuydu, ya kimse gelmez iseydi! Ama herkes geldi ve çok büyük bir hevesle aslında “ne yapabiliriz, siz bize bir yol gösterirseniz daha iyi neler yapılabilir, bizim beklentilerimiz nelerdir” diyerek çok hararetle bir şekilde sözü ele aldılar, hiçbir tartışma çıkmadan, bazen ufak tefek karışıklıklar olsa da çok başarılı toplantılar oldu. Ve ben kendi adıma çok şey öğrendim. Bir kere esnafın çok sahiplendiğini öğrendim. Onun dışında aslında her yıl öğrencilerimizin bu bölgede çalıştığını, bilmediğim birçok ara geçişin olduğunu, o bölgeye ilişkin birçok efsanenin olduğunu, hiç farketmediğim kalem işçilikleri olan yerler olduğunu gördüm bütün bu toplantılarda. O yüzden bizim için de çok keyifliydi bu toplantılar. Ve bu bölgenin daha iyi bir şekilde canlandırılabilmesine ilişkin gerçekten akademisyenlerin yerel yöneticilerin dışında esnafların da çok farklı bir bakış açısı olduğunu gördüm.

Tabi ki iş yalnızca esnaflarla bitmiyordu. Yerel yönetim yetkilileriyle de biz çeşitli toplantılar düzenledik. Sivil toplum örgütleriyle, Mimarlar Odası’yla birlikte kültür toplantılarımız, yerel yönetimde bulunan kişilerle toplantılarımız oldu. Araştırma projesinin süresi ve bütçesi kapsamında. Onlarla da süreç tamamlanmadı. Acaba kullanıcılar, müşteri anlamındaki kullanıcılar, tam olarak ne istiyorlar onu da anlayabilmek için alan çalışması yaptık. 2200 kişiye anket uyguladık çarşı bölgesinde, çekicilik unsurlarını tespit etmeye çalıştık. Bu da yeterli gelmedi. Acaba AVM’de-

ARAŞTIRMA PROJESİ			
Anket çalışması			
			
1. Pirinçhan çevresi (80 kişi)	11. Bedesten Çevresi(80 kişi)	21. Gumusceken Caddesi(40 kişi)	31. Zafer Plaza Önü (60 kişi)
2. İpek Han Çevresi (60 kişi)	12. Cumhuriyet Caddesi(100 kişi)	22. Nilüfer Köylü pazarı (60 kişi)	32. Tophane Yokuşu ve BalıbeyHan (60 kişi)
3. Bakırcılar Çarşısı Çevresi(80 kişi)	13. Geyve Han (20 kişi)	23. Tuz Han (20 kişi)	33. Tahtakale Bölgesi (100 kişi)
4. Tomrukunu Çarşısı Çevresi(60 kişi)	14. Alt kapalıçarşı(40 kişi)	24. Kubbeli Han (20 kişi)	34. Maksem Caddesi alt bölgesi(40 kişi)
5. Tomrukunu Eski Balıkpazarı çevresi(40 kişi)	15. Aynalı Çarşı(20 kişi)	25. Tuzpazarı Köylü pazarı(60 kişi)	35. Bademli Sokak (80 kişi)
6. Ulucami Caddesi Çevresi (80 kişi)	16. Koza Han(80 kişi)	26. Okcular Çarşısı(80 kişi)	36. Nalbantoğlu Çarşısı (80 kişi)
7. Sahafılar Çarşısı Çevresi (20 kişi)	17. Fidan Han(20 kişi)	27. Sipahi Çarşısı Çevresi (60 kişi)	37. Cemal Nadir Caddesi çevresi (40 kişi)
8. Emir Han Çevresi(60 kişi)	18. Uzun Çarşı(80 kişi)	28. Reyhan Bölgesi 1 (60 kişi)	
9. Kapalıçarşı Çevresi (120 kişi)	19. Eski Belediye Çevresi(60 kişi)	29. Reyhan Bölgesi 2 (60 kişi)	
10. Bedestenici(40 kişi)	20. Atatürk Cad. ve Orhangazi Altiği(60 kişi)	30. Şehreküstü Caddesi (80 kişi)	TOPLAM: 2200 KİŞİ

kiler neden AVM'leri tercih ediyor? Bunu da araştırabilmek için 2200 kişi de AVM'lerde anket yaptık ve gerçekten çok ilginç sonuçlara ulaştık. Bursalıların hala daha çarşılarına çok sahip çıktıklarını gördük. Ve bütün bunlardan yola çıkarak GZFT analizi için de araştırma projesi kapsamında bir yöntem önerdik, bir çaprazlama yöntemi önerdik. Bunlar bizim önerdiğimiz projede, önerdiğimiz yönetim planının ana başlıkları olabilir diye düşündüğümüz konular. Fiziki, ekonomik, sosyokültürel ve yönetsel alanlar için farklı ana başlıklar önerdik ve böyle de bir model geliştirdik aslında.

Şimdi kısaca sonuçlardan da bahsedecek olursak, aslında her birimizin mutlaka katıldığımız bölgelerde tarihi ticaret merkezleri var. Ya da tarihi ticaret merkezi barındırmayan belediyelerimize de baktığımızda halen kullanılır, geleneksel olarak insanların kullanmaya devam ettiği alışveriş sokaklarımız var, pasajlarımız var. Bir kısmı atıl durumda eminim siz de esnafın birçok serzenişleriyle karşılaşıyorsunuzdur, 'bu AVM'ler bizi bitirdi' diye. Halbuki bize yardımla bütüncül bir şekilde canlandıırırsak hem merkezlerimizi çok daha canlı bir hale getirebiliriz hem de buradaki kullanıcı anlamındaki esnafın ve müşterilerin daha iyi kent mekanlarına sahip olmasını sağlayabiliriz. Aslında keşke ulusal politika geliştirilebilse, aynen yurtdışındaki örneklerdeki gibi bu bölgelere ilişkin. O zaman belki sizlerin de süreci organize etmesi, bir yöntem belirlemesi çok daha mümkün ve kolay olacaktır diye düşünüyorum. Ve işlevliğin sağlanabilmesi için de mutlaka ben aslında Sağlıklı Kentler Birliği yetkililerine şunu önermek istiyorum. Kent merkezlerinin sağlamlık göstergelerinin mutlaka belirlenmesi gerekir diye düşünüyorum. Dün Emel hocamızın sunumunda çok değerli bilgilere ulaşılmıştı. Bunun devamı olarak daha sosyoekonomik göstergeler belirlenebilir kent merkezlerine ilişkin. Bunu önermek istiyorum. Aslında en son önerim de Tarihi Kentler Birliğimiz var. Dünyadaki Kentler Birliğimiz var. Çarşı bizim kültürümüze özgü has bir mekan. Dünyadaki aslında Avrupa kentlerine baktığımızda elbette ki merkezlerin ticaret bölgeleri var ama bizdeki gibi çarşı anlamında hanıyla, bedesteniyile, çarşısıyla özelleşmiş bölgeler yok. Ancak İslam toplumlarında olduğunu, Kuzey Afrika toplumlarında, Balkan toplumlarında Ortadoğu toplumlarında olduğunu görüyoruz. Acaba sizler önderlik edip Çarşılı Kentler Birliği oluşturulması ve bunlar için ortak bir yaklaşım belirlenebilmesi mümkün müdür? Henüz daha çarşılarımız varlıklarını canlılıklarını devam ettirirken. Son öneriyi de yaptıktan sonra hepinize ilginiz ve sabrınız için çok teşekkür ederim.

GZFT toplantıları

KONFERANS FOTOĞRAFLARI

SAĞLIKLI KENTLER BİRLİĞİ

9. YIL KONFERANSI / 2-3-4- EKİM 2013 - KARŞIYAKA

KENTSEL YAŞAMDA DEĞİŞİM VE YENİ EĞİLİMLER

SAĞLIKLI KENTLER BİRLİĞİ 9.YIL KONFERANSI AÇILIŞ TÖRENİ

**BİRLİK BAŞKANI RECEP ALTEPE
KARŞIYAKA BELEDİYE BAŞKANI CEVAT DURAK**

RECEP ALTEPE
SAĞLIKLI KENTLER BİRLİĞİ BAŞKANI
BURSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANI

SAADETTİN YÜCEL
KARŞIYAKA KAYMAKAMI

PROF.DR. RUŞEN KELEŞ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ, SİYASAL BİLGİLER FAKÜLTESİ (E) ÖĞRETİM ÜYESİ

NALAN FİDAN
SAĞLIKLI KENTLER BİRLİĞİ MÜDÜRÜ

DOÇ. DR. EMEL İRGİL
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ, TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANA BİLİM DALI

SAĞLIKLI KENTLER BİRLİĞİ ÖDÜL TÖRENİ

I.OTURUM PLAKET TÖRENİ

II.OTURUM PLAKET TÖRENİ

III.OTURUM PLAKET TÖRENİ

II.OTURUM PLAKET TÖRENİ

III.OTURUM PLAKET TÖRENİ

SAĞLIKLI KENTLER BİRLİĞİ STANDI

SAĞLIKLI KENTLER BİRLİĞİ ÜYELERİ

MAVİ ŞEHİR TAY PARK

YAMANLAR GENÇLİK MERKEZİ